

A csecsemőkori halálokok statisztikája. (1919—1927.)¹⁾

La statistique des causes de décès des enfants au-dessous d'un an (1919—1927).¹⁾

Résumé. En dressant cette statistique, l'Office hongrois de statistique a rempli une lacune: jusque-là, on ne disposait en Hongrie que des données des cliniques et des hôpitaux.

D'après les relevés comprenant les années 1919—1927, parmi les 20 principaux groupes de causes de décès ce sont ceux appartenant au groupe „défauts (vices) et maladies du développement de conformation“ qui sont le plus fréquents chez les nourrissons: ils représentent 40 à 42% de tous les décès au-dessous d'un an, soit 66·7 à 81·7 pour 1000 nés-vivants. D'ailleurs, il en est de même partout en Europe. En Norvège, où l'on a depuis plus longtemps des statistiques à cet égard, cette proportion est de 32 à 38%, soit seulement 15·6 à 17·8 décès pour 1000 nés-vivants. Le nombre proportionnel établi d'après ce dernier mode de calcul est également moindre dans les pays d'Europe occidentale (quoique la statistique des causes de décès n'y soit pas combinée avec l'âge, les personnes mortes de défauts et maladies du développement ne peuvent être que des nourrissons); à Budapest aussi, il reste au-dessous du chiffre relatif au pays entier. Dans ce groupe, la débilité congénitale est la plus fréquente cause de décès: en Hongrie, elle représente 93 à 95% des décès relevés aux défauts et maladies du développement; la naissance prématurée n'y figure que pour 4 à 5%, et les autres défauts du développement (l'atelectaria pulmonum, la spina bifida, la faux lupina, la morbus caeruleus, etc.) pour une proportion encore plus inférieure.

Viennent ensuite les groupes des maladies de l'appareil digestif, de l'appareil respiratoire et du système nerveux, lesquels, avec le groupe mentionné plus haut, représentent, toutes les années, en Hongrie 87% des décès au-dessous d'un an. Le groupe des maladies infectieuses, épidémiques n'occupe que le cinquième rang, quoiqu'il tienne la première place tant pour la totalité

des décès que pour les décès des adultes et des personnes encore plus âgées et souvent pour ceux des enfants. Cela peut avoir deux causes: d'une part, les nourrissons sont moins exposés à l'infection, parce qu'ils passent peu de temps au dehors; d'autre part, une immunité native et au moins partielle, les protège mieux que les autres enfants contre la plupart des maladies infectieuses spéciales à l'enfance.

Des maladies de l'appareil digestif, qui causent en Hongrie environ un cinquième des décès de nourrissons, c'est l'entérite non infectieuse qui est la plus fréquente; elle entraîne 76% des décès au-dessous d'un an constatés dans ce groupe. Les autres figurent sous la rubrique atrophie d'enfants, gastro-entérite et diarrhée des enfants. Les troubles d'alimentation, si caractéristiques pour la première enfance, seront également détaillés dans la nouvelle nomenclature des causes de décès qui est actuellement en préparation en Hongrie.

Les nourrissons morts de maladies de l'appareil respiratoire (80% de pneumonie, 12% de bronchite) font un septième de tous les enfants morts au-dessous d'un an.

Les décès figurant dans le groupe des maladies du système nerveux, lequel est au quatrième rang, forment près d'un huitième de tous les décès de nourrissons. Les spasmes et convulsions y ont une part extraordinaire; les cas de méningite simple (cérébrale) doivent avoir une proportion dépassant celle indiquée sous cette dénomination. Il est vrai que beaucoup d'autres causes de décès dues laryngospasmus, au spasmodiphilia tetania, au pseudotétanos ou caractérisées par des convulsions intestinales, etc. sont également classées sous la rubrique convulsions. La méningite tuberculeuse et la méningite épidémique Weichselbaum sont rangées dans un autre groupe, dans celui des maladies infectieuses.

Parmi les maladies infectieuses de nourrissons, ce sont la méningite tuberculeuse, mentionnée plus haut, la coqueluche, la syphilis congénitale (parfois la rougeole, la grippe et la scarlatine) qui sont le plus fréquentes.

¹⁾ A Budapesti Kir. Orvosegyesületben 1929 jan. 19-én tartott előadás. — Conférence faite le 19 janv. 1929, à la Société royale de médecins à Budapest.

La répartition par sexe des causes de décès des enfants au-dessous d'un an prouve que la mortalité supérieure des garçons doit être expliquée en effet par leur développement plus compliqué que celui des filles. Parmi les nourrissons, c'est seul dans le groupe „défauts et maladies du développement“ et surtout pour la débilité congénitale que les décès de garçons sont constamment supérieurs à ceux des filles (la mortalité des deux sexes y présente une différence égale à celle qu'on voit entre leur mortalité générale de la première année); on ne voit un écart d'une tendance aussi constante ni aux maladies infectieuses, ni à la gastro-entérite, ni aux affections catarrhales et inflammatoires des autres organes.

*

Ezúttal első ízben közöljük a csecsemőkorban fellépő legfontosabb halálokok országos statisztikáját. Hazánkban az egy éven alul elhaltak adatai halálokok szerint külön részletezve és közölve eddig még nem voltak. Amikor az 1927. év végén „A csecsemőhalandóság statisztikájának eredményei. (1919—1926)“ című dolgozatom megjelent, abban éppen ezért csak azt jelenthettem, hogy „a csecsemőkorban szereplő halálokok hazai országos statisztikájával, sajnos, nem rendelkezünk, mert a magyar halálalki statisztika korról való ily kombinációban nincs feldolgozva.¹⁾ Kovács Alajos ugyan már készített a halálokokra vonatkozólag az elhalálozási korról kombinált feldolgozást, de ebben meg a 7 éven aluliaké volt a legfiatalabb korcsoport.²⁾ Némely nyugat- és észak-európai állam (pl. Norvégia) azonban az egy éven aluliak halálalkaira vonatkozólag is igen érdekes adatokat tesz évről évre közzé, úgyhogy kívánatosnak látszott a csecsemőhalálokozás statisztikájára vonatkozó magyarországi anyagot, az évről évre begyűlő kb. 40 ezer elhalt csecsemő „halálozási lap“-ját hasonlóképpen szintén feldolgozni. Ezt a feldolgozást a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal az 1919—1927. évekre most elkészítette s legfontosabb eredményeit az alábbiakban közöljük.

A halálalki nomenklatúra 20 főcsoportja közül a csecsemőkorban fellépő legfontosabb halálalki csoportok magyarországi ada-

tait az 1919—1927. évekre vonatkozó feldolgozás alapján az 1. sz. táblázat mutatja be.

A halálalkok főcsoportjaiban az egy évnél fiatalabb korban elhaltak között állandóan „a fejlődési hiányok és betegségek“ csoportjába tartozó halálesetek a leggyakoribbak, ami egyébként klinikai, kórházi megfigyelésekből s a vonatkozó külföldi országos statisztikákból már eddig is ismert volt. Érdekes azonban, hogy az új hazai országos statisztika szerint arányuk fogyóban, jelentőségük csökkenőben van. E visszafejlődés azonban korántsem olyan mérvű, hogy ez a csoport a csecsemőkori halálalkok közötti elsőséget elveszítette volna. A fejlődési hiányok és betegségek a legutolsó két esztendő, 1926 és 1927 átlaga szerint hazánkban évente most is 15 ezer csecsemő életét oltják ki, tehát az összes csecsemőkori halálesetek 37·9% -a esik rájuk. Ez ezer elveszülöttre évente átlag 67 ilyenmű csecsemőhalálozást jelent. A világháború befejezése óta rendelkezésre álló adatok szerint a fejlődési hiányok és betegségek csoportjába tartozó halálesetek jelentősége csökkent, amennyiben 1919-ben az összes csecsemőkori halálesetek 50·1% -a ebbe a csoportba tartozott, míg ez az arány 1927-ig 36·7% -ra esett vissza. Ezer elveszülöttre számítva azonban csak 1920-tól kezdve mutatható ki a fejlődés ez irányzata, miután az 1919. évi arány tudvalevően technikai, számításbeli okból¹⁾ rendellenesen alacsony. 1919-ben ugyanis az elveszületések száma az előző évhez képest a katonaság 1918. évi hazatérése miatt hirtelen emelkedik. A csecsemőhalottak abszolút száma ez évben azonban még alacsony, mert a csecsemőhalottak egy része az előző évi elveszületésekből származik. Az elveszületések száma pedig 1918-ban még háborús nívón állott, igen alacsony volt, e miatt 1919-ben a csecsemőhalottak e kontingense és egyúttal az egész 1919. évi csecsemőhalottszám alacsony maradt. A csecsemőhalálozások 1919. évi alacsony számát viszonyítva az ugyanazon év nagyszámú elveszülötteihez, 1919-re tehát kivételesen alacsony — a valóságnak meg nem felelő — csecsemőhalandósági arányt kapunk. Ezt azonban nem a csecsemőhalandóság tényleges javulása, hanem pusztán technikai, számítási okok idézték elő. Ugyanez áll az egyes halálalkok, így a fejlődési hiányok és betegségek következtében elhalt 1919. évi csecsemőknek az ugyanazon

¹⁾ L. Magyar Statisztikai Szemle 1927. (V.) évfolyam 1009. oldal.

²⁾ L. a Magyar Statisztikai Közlemények 50. kötetében (A Magyar Szent Korona Országainak 1909., 1910., 1911. és 1912. évi népmozgalma).

¹⁾ V. ö. Magyar Statisztikai Szemle 1927. (V.) évfolyam 1000. old.

1. Magyarország csecsemőhalottai a halálokok főcsoportjai szerint részletezve.
Décédés au-dessous d'un an en Hongrie, suivant les principaux groupes de causes de décès.

Haláloki főcsoport <i>Principaux groupes de causes de décès</i>	Egy éven alul elhaltak — <i>Décédés au-dessous d'un an</i>											
	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1920-22	1923-25	1926-27
	évek átl. — <i>Moy.</i>											
a) abszolút számban — <i>nombres absolus</i>												
1. Fejlődési hiányok és betegs. <i>Défauts (vices) et maladies du développement</i>	17.896	21.956	20.705	19.749	18.273	17.194	16.192	15.042	14.832	20.803	17.220	14.937
2. Az emésztőszervek betegs. <i>Maladies de l'appar. digestif</i>	5.657	9.272	10.458	10.322	9.608	8.791	7.953	8.431	8.587	10.017	8.784	8.509
3. A légzőszervek betegségei <i>Maladies de l'appar. respiratoire</i>	3.694	5.485	6.235	7.737	5.617	6.344	5.559	5.659	7.155	6.486	5.840	6.407
4. Az idegrendszer betegségei <i>Maladies du système nerveux</i>	4.368	6.505	5.710	5.570	5.027	5.069	4.677	4.476	4.294	5.929	4.924	4.385
5. Járványos fertőző betegségek <i>Maladies infectieuses épidémiques</i>	1.953	3.559	3.468	3.186	2.770	2.750	2.551	2.250	2.745	3.404	2.690	2.498
6. Táplálkozásból eredő bajok <i>Maladies proven. d'alimentation</i>	964	1.217	975	1.165	1.035	975	946	866	854	1.119	985	860
7. A vérkeringésbeli szervek betegs. — <i>Maladies de l'appar. circulatoire</i>	318	530	463	478	450	475	435	452	440	490	453	446
8. Egyéb csoportok együtt <i>Ensemble des autres groupes</i>	866	1.334	1.210	1.151	1.163	1.212	1.217	1.260	1.488	1.232	1.198	1.374
Összesen — <i>Total</i>	35.716	49.858	49.224	49.358	43.943	42.810	39.530	38.436	40.395	49.480	42.094	39.416
b) százalékban — %												
1. Fejlődési hiányok és betegs. <i>Défauts (vices) et maladies du développement</i>	50.1	44.0	42.1	40.0	41.6	40.2	41.0	39.1	36.7	42.0	40.9	37.9
2. Az emésztőszervek betegs. <i>Maladies de l'appar. digestif</i>	15.8	18.6	21.2	20.9	21.9	20.5	20.1	21.9	21.3	20.2	20.9	21.6
3. A légzőszervek betegségei <i>Maladies de l'appar. respiratoire</i>	10.4	11.0	12.7	15.7	12.8	14.8	14.1	14.7	17.7	13.1	13.9	16.3
4. Az idegrendszer betegségei <i>Maladies du système nerveux</i>	12.2	13.1	11.6	11.3	11.4	11.9	11.8	11.6	10.6	12.0	11.7	11.1
5. Járványos fertőző betegségek <i>Maladies infectieuses épidémiques</i>	5.5	7.1	7.0	6.4	6.3	6.4	6.4	5.9	6.8	6.9	6.4	6.3
6. Táplálkozásból eredő bajok <i>Maladies proven. d'alimentation</i>	2.7	2.4	2.0	2.4	2.4	2.3	2.4	2.3	2.1	2.3	2.3	2.2
7. A vérkeringésbeli szervek betegs. — <i>Maladies de l'appar. circulatoire</i>	0.9	1.1	0.9	1.0	1.0	1.1	1.1	1.2	1.1	1.0	1.1	1.1
8. Egyéb csoportok együtt <i>Ensemble des autres groupes</i>	2.4	2.7	2.5	2.3	2.6	2.8	3.1	3.3	3.7	2.5	2.8	3.5
Összesen — <i>Total</i>	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
c) ezer ugyanazon évi élveszülöttre eső arányban — <i>proportion pour 1000 enfants nés vivants dans la même année</i>												
1. Fejlődési hiányok és betegs. <i>Défauts (vices) et maladies du développement</i>	79.5	84.9	81.1	79.2	76.5	77.6	68.8	65.5	67.9	81.7	74.2	66.7
2. Az emésztőszervek betegs. <i>Maladies de l'appar. digestif</i>	25.1	35.8	40.9	41.4	40.2	39.7	33.8	36.7	39.3	39.4	37.9	38.0
3. A légzőszervek betegségei <i>Maladies de l'appar. respiratoire</i>	16.4	21.2	24.4	31.0	23.5	28.7	23.6	24.7	32.7	25.5	25.2	28.6
4. Az idegrendszer betegségei <i>Maladies du système nerveux</i>	19.4	25.1	22.4	22.4	21.0	22.9	19.9	19.5	19.6	23.3	21.2	19.6
5. Járványos fertőző betegségek <i>Maladies infectieuses épidémiques</i>	8.7	13.8	13.6	12.8	11.6	12.4	10.8	9.8	12.6	13.4	11.6	11.2
6. Táplálkozásból eredő bajok <i>Maladies proven. d'alimentation</i>	4.3	4.7	3.8	4.7	4.3	4.4	4.0	3.8	3.9	4.4	4.2	3.8
7. A vérkeringésbeli szervek betegs. — <i>Maladies de l'appar. circulatoire</i>	1.4	2.0	1.8	1.9	1.9	2.1	1.8	2.0	2.0	1.9	2.0	2.0
8. Egyéb csoportok együtt <i>Ensemble des autres groupes</i>	3.8	5.2	4.7	4.6	4.9	5.5	5.2	5.5	6.8	4.8	5.2	6.1
Összesen — <i>Total</i>	158.6	192.7	192.7	198.0	183.9	193.3	167.9	167.5	184.8	194.4	181.5	176.0

évi elveszületésekhez viszonyított arányára is. Ilyen viszonyításban tehát helyesen csak 1920-tól kezdve követhetjük figyelemmel az arányszámokat és számszerű nagyságukat csak ez évtől kezdve állíthatjuk a vizsgált jelenség tényleges alakulásával párhuzamba.

Az 1920. évben ezer elveszülött közül 85 halt el egy évnél fiatalabb korban fejlődési hiány vagy betegségek miatt, 1927-ben azonban már csak 68. A minimális arányszámot 1926-ban észleljük 66-tal. A magyar statisztika adatai teljesen megegyeznek az ezirányú adatokkal régóta rendelkező norvég statisztika eredményeivel abban, hogy a csecsemők legfontosabb halál oka: fejlődési hiány és veleszületett gyengeség. Az erre vonatkozó újabb norvég eredményeket a 2. sz. táblázat foglalja össze.

2. Fejlődési hiányban és veleszületett gyengeségben 1 éven alul elhaltak Norvégiában.

Décédés au-dessous d'un an de défaut (vice) du développement et de débilité congénitale en Norvège.

Év Année	Az elveszülöttek összes száma Nombre total des nés-vivants	Az összes csecsemőhalottak Total d. nourrissons décédés au-dessous d'un an		Fejlődési hiányban és veleszületett gyengeségben elhalt csecsemők — Nourrissons morts de défaut (vice) du développement. et de débilité congénit.		
		absz. száma nombre absolu	100 élveszülötthez eső aránya — proportion % pour 100 nés-vivants	absz. száma nombre absolu	1000 élveszülötthez eső aránya — proportion p. 1000 nés-vivants	100 csecsemőhalottra eső arány — proportion pour 100 nourrissons décédés
1921	64.021	3.086	4.8	996	15.6	32.3
1922	62.461	3.217	5.1	1.116	17.8	34.7
1923	57.719	2.647	4.6	1.010	17.5	38.3

Az összes csecsemőhalottak százalékában kifejezve, a tőlünk távoleső Norvégiában is majdnem ugyanolyan a fejlődési hiányok s a veleszületett gyengeség által okozott halálesetek jelentősége, mint hazánkban: Norvégiában ez az arány 32—38%, Magyarországon ugyanakkor 40—42%, vagyis alig valamivel nagyobb. Az elveszületésekhez viszonyítva azonban Norvégiában ezeknek az ott egyébként szintén legtöbb áldozatot követelő csecsemőkorai halál-okoknak — illetve halál-oki csoportnak — jelentősége mégis sokkal csekélyebb. Norvégiában ezer elveszülött közül e bajokban évente csak 16—18 hal el e bajokban, míg hazánkban 67—82. Azonban míg a hazai csecsemőhalandóság ugyanakkor 100 élveszülötthez viszonyítva 17—20, addig a norvég csak 5% s ennek következtében lehetségessé válik az, hogy ez az Európaszerte

legfontosabb csecsemőkorai halál-oki csoportnálunk és az északi, sokkal kisebbmértvű csecsemőhalandósággal bíró Norvégiában az összes csecsemőkorai halottak %-ában kifejezve kb. egyforma jelentőségű, illetve a norvég a hazainál alig valamivel kisebb.

Hazánk fővárosában, Budapesten a fejlődési hiányok és betegségek okozta halálesetek az összes csecsemőkorai haláleseteknek csak 30.4 (1926), illetve 31.9 (1927) %-át alkotják. Még kisebb az országos aránynál az elveszületésekhez való viszonyítás útján nyert arányszám: 1926-ban 33.7, 1927-ben pedig 41.8‰, míg az országos arányszám — mint fentebb említettük — 65.5 és 67.9‰. Nyilvánvaló, hogy Budapesten a nagyobb műveltség, a jobb orvosellátottság csökkenti e halál-oki csoport jelentőségét, elsősorban azért, mert az ide tartozó leggyakoribb halál-oki csoport, a veleszületett gyengeség gyakran csak „takaródiagnózis”. Minél kisebb arányban érvényesül a megfelelő orvosi szakértelem a halál-oki megállapításánál, annál gyakrabban tüntetik fel ezt az okot kétes, vagy ismeretlen bajban elhalt gyenge csecsemők halál-oki megjelölésére.

A fejlődési hiányok és betegségek csoportjába tartozó egyes bajok és betegségek közül — mint említettük — a veleszületett gyengeség a leggyakoribb halál-oki csoport. Ezt a kórismét éppen ezért egyes államok — így Norvégia is — e csoport címében külön kiemelik. A jelenlegi részletes magyar halál-oki statisztika 165 kórisméje között évről évre állandóan ez a leggyakoribb előforduló csecsemőkorai halál-oki csoport. Számszerű adatai szerint csak messze utána következik a koraszülés, s még ritkábbak az egyes fejlődési rendellenességek: a tüdőlégtelenség, a hasadt gerinc, a farkastorok, a kékkór s a csukott végbélnyílás. Ez utóbbiak összege a koraszüléssel haláleseteknek is csak 14%-a. A legfontosabb csecsemőkorai halál-oki csoportba, a fejlődési hiányok és betegségek körébe tartozó egyes kórismék az ily irányban már feldolgozott statisztikával rendelkező legutolsó 3 évben, az 1925—1927. években a 3. sz. tábla szerint alakultak.

A halál-oki bejelentés szerint veleszületett gyengeség miatt elhalt csecsemők¹⁾ túl-

¹⁾ A beérkező halál-oki bejelentések és a tényleges halál-oki között természetesen itt-ott némi különbség lehet, különösen oly általános halál-oki megjelöléseinek, mint amilyen a veleszületett gyengeség is.

3. A fejlődési hiányok és betegségek részletezése kórismék szerint.

Relevé des défauts (vices) et maladies du développement.

Kórismék Maladies	Esett az oldalt megnevezett kórismére 1 éven aluli halott — Combien de décès au-dessous d'un an pour les maladies indiquées plus bas											
	a) abszolút számban a) en nombres absolus			b) e csoportbeli elhalá- lozások ‰-ában — b) en ‰ des décès des groupes respectifs			c) az összes csecsemő- halálozások ‰-ában — c) en ‰ de tous les décès au-dessous d'un an			d) ezer ugyanezen évi élveszülöttre — d) pro- portion pour 1000 en- fants nés vivants dans la même année		
	1925	1926	1927	1925	1926	1927	1925	1926	1927	1925	1926	1927
1. Veleszületett gyengeség — <i>Debilité congéni- tale</i>	15.403	14.120	13.812	95.1	93.9	93.1	39.0	36.7	34.2	65.4	61.5	63.2
2. Koraszülés — <i>Naissance préma- turée</i>	625	747	829	3.9	5.0	5.6	1.6	2.0	2.1	2.7	3.3	3.8
3. Tüdőlégtelenség — <i>Atelectaria pul- monum</i>	67	76	68	0.4	0.5	0.5	0.2	0.2	0.2	0.3	0.3	0.3
4. Hasadt gerinc — <i>Spina bifida</i>	45	46	58	0.3	0.3	0.4	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.3
5. Farkastorok — <i>Faux lupina</i>	23	38	38	0.1	0.3	0.3	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2
6. Kékkór — <i>Morbus caeruleus</i>	11	6	8	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0
7. Csukott végbél- nyílás — <i>Anus im- perforatus</i>	9	6	12	0.1	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
8. Egyéb — <i>Autres</i>	9	3	7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Összesen : Total :	16.192	15.042	14.832	100.0	100.0	100.0	41.0	39.1	36.7	68.8	65.5	67.9

nyomó száma mellett a koraszülés és a fejlődési rendellenességek következtében egy éven aluli korban elhaltak száma tényleg eltörpül. Ez annál figyelemreméltóbb, mert ez utóbbi halálokoknak gyakran a veleszületett gyengeséggel egyforma fontosságot tulajdonítanak akkor, amikor a csecsemők legfontosabb halálokaikról van szó. Adaink szerint a csecsemőhalottaknak több, mint egyharmada veleszületett gyengeségben hal el és a korai szülésekkel, valamint a fejlődési hiányokkal együtt ez a haláloki csoport a csecsemőhalottak $\frac{2}{5}$ -ét is meghaladja. A csecsemőhalálozásoknak az a haláloki csoportja ez, amely ellen a csecsemőgyógyászat a legkevesebbet tehet, amely legnehezebben csökkenthető. A bejelentett esetek csökkenése is nagyrészt csak formai, ezt a csökkenést inkább csak az ú. n. takaródiagnózisok számának megfogyása idézi elő. Szerepe lehet azonban ebben a javulásban természetesen a lakosság táplálkozása terén a háború vége óta egyre javuló irányzatnak is. Ezzel a javulással párhuzamosan is csökkenhetett a veleszületett gyengeség okozta halálesetek száma.

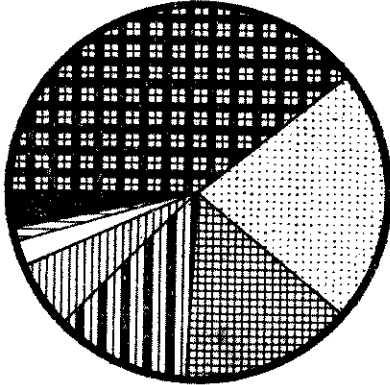
Tekintettel arra, hogy veleszületett gyengeség és fejlődési hiányok a haláloki

statisztikában majdnem kizárólag csak egy éven aluli halottak halálokaiként szerepelnek, módunkban áll a legfontosabb csecsemőkori halálokok-csoportról szélesebbkörű nemzetközi összehasonlítást is nyújtani. A nemzetközi rövidített haláloki nomenklatúrában ugyanis — amely szerint a legtöbb állam részletezi és közzéteszi a halálokokat — az aggkori végelgyengülés nem tartozik egy csoportba a veleszületett gyengeséggel és a fejlődési hiányokkal, tehát nem soroztatik a fejlődési rendellenességek közé, hanem — eltérőleg a magyarországi rendszertől — külön csoportként van felsorolva. Ilyképpen a legtöbb állam összhaltainak haláloki statisztikájából mint nyilvánvaló csecsemőkori halálokok kiemelhető a veleszületett gyengeség és fejlődési hiányok tétele. A külföldi statisztikák ezt a haláloki csoportot is, mint az összes többiekét, a népességhez viszonyított arányszámokban is kimutatják. Ezeket az arányszámokat célszerű azonban, minthogy csecsemőkori halálokok szerepét kell megvilágítani, az összes egy éven aluli elhaltak ‰-ában s az élveszülöttekhez viszonyítva is kimutatni, annál is inkább mert csak az utóbbi adatok hasonlíthatók össze az eddig említettekkel. Az erre

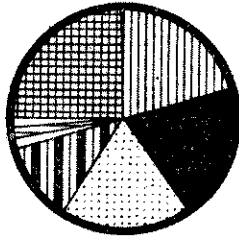
A HALÁLESETEK MEGOSZLÁSA A HALÁLOKI FŐCSOPORTOK KÖZÖTT HAZÁNKBAN 1926-BAN.

Répartition des décès entre les groupes de causes de décès en Hongrie, 1926.

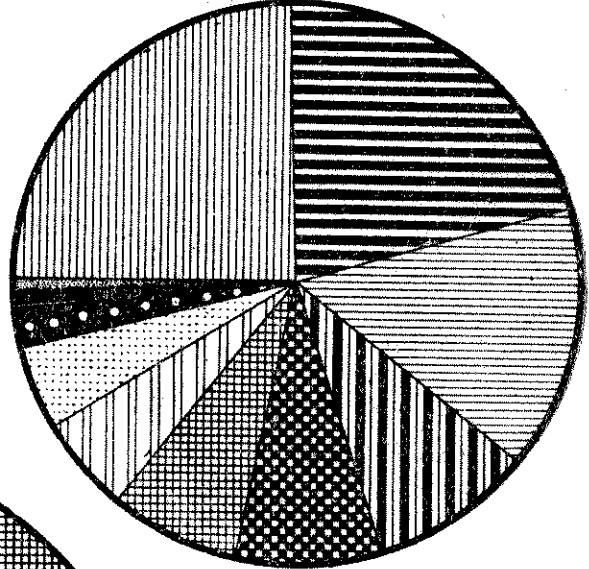
az 1 éven aluliaknál
décédés de moins d'un an

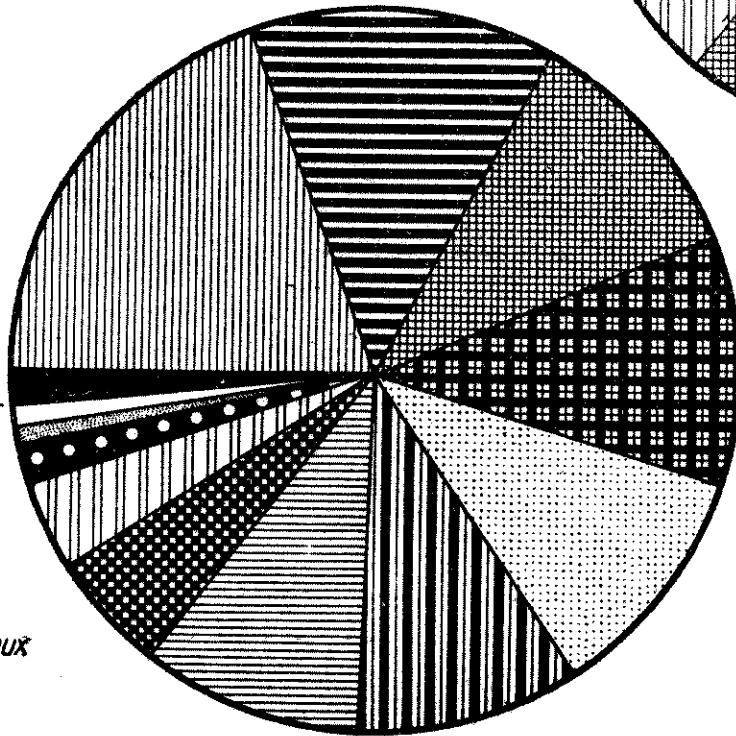
az 1-7 éveseknél
décédés de 1 à 7 ans

a 7 évnél idősebbeknél
décédés de plus de 7 ans

az összes elhaltaknál
toutes les personnes
décédées

fertőző betegségek
maladies infectieuses

aggkori végekimerülés
débilité sénile

légzőszervek betegségei
maladies de l'appareil
respirat.

fejlődési hiányok és betegségek az aggk. végkim. nélk.
défauls et mal. du dével. exc. la débilité sénile

emésztőszervek betegségei
maladies de l'appareil
digestif

idegrendszer betegségei
maladies du système nerveux

vérkeringési szervek bajai
maladies de l'appar. circulatoire

rosszindulatu daganatok
tumeurs malignes

erőszakos halálokok
causes de décès violents

húgyivarszervek betegségei
maladies de l'appar. uri-
naire

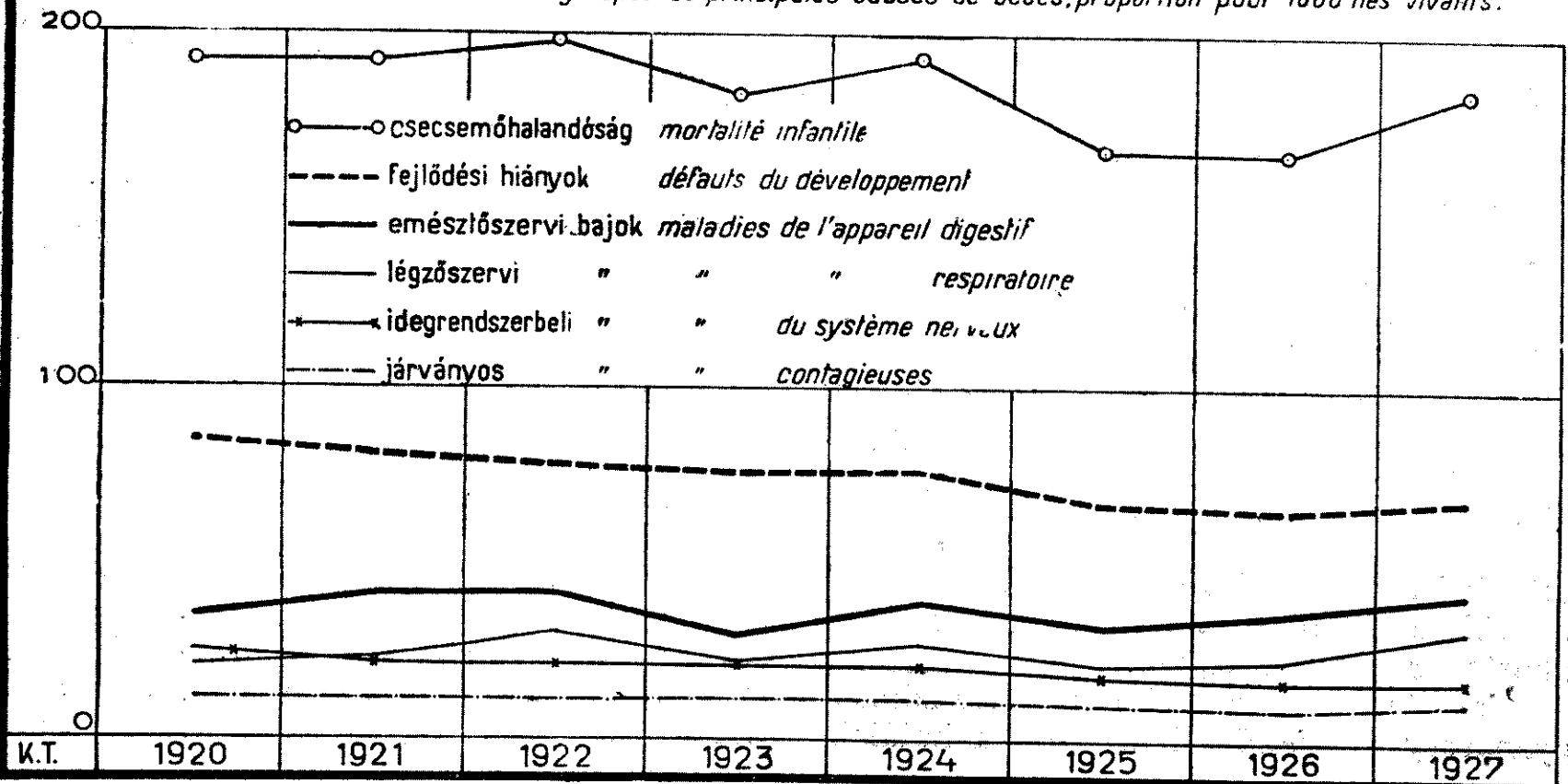
alkati bajok
vices de conformation

étaplálkozásból eredő bajok
maladies proven. d'alimen-
tation

egyéb bajok és betegségek
autres maux et maladies

A csecsemőkori halandóság és a főhaláloki csoportok alakulása ezer élveszülöttre eső arányban kifejezve.

Formation de la mortalité infantile et des groupes de principales causes de décès, proportion pour 1000 nés vivants.

vonatkozólag rendelkezésünkre álló külföldi eredményeket az 1925. évről — miután újabb adatok csak igen kevés államról állanak rendelkezésre — a 4. sz. táblázatban foglaltuk össze.

4. A veleszületett gyengeségben és fejlődési hiányokban elhaltak 1925-ben néhány államban.
Décès au-dessous d'un an par débilité congénitale et défauts (vices) du développement, en 1925.

Állam Etats	Veleszületett gyengeségben és fejlődési hiányban elhaltak - <i>Décès par débilité congénitale et défauts (vices) du développement</i>			
	összes száma <i>nombre total</i>	proportion pour		
		1 millió lakosra <i>1 million d'habitants</i>	100 csecsemőhalálra <i>100 nourrissons décédés</i>	1.000 élveszületésre <i>1.000 névants vivants</i>
e s ő a r á n y a				
Svájc — <i>Suisse</i> ..	1.211	307.6	28.6	16.7
Franciaország <i>France</i>	13.283	329.4	19.4	17.2
Belgium — <i>Belgique</i>	2.630	339.4	.	17.0
Esztországnémetalföld <i>Estonie</i>	490	438.3	25.1	24.0
Németalföld <i>Pays-Bas</i>	3.649	495.4	35.0	20.4
Dánia — <i>Danemark</i>	1.967	527.9	34.3	27.4
Anglia — <i>Grande-Bretagne</i>	21.826	561.2	40.9	30.7
Ausztria — <i>Autriche</i>	3.789	572.2	.	27.9
Spanyolország <i>Espagne</i>	14.805	684.8	.	23.0
Németország <i>Allemagne</i>	46.452	743.2	34.2	35.9
Skócia — <i>Ecosse</i>	3.642	744.5	38.6	35.0
Litvánia — <i>Lituanie</i>	1.769	798.1	15.5	27.8
Olaszország — <i>Italie</i>	34.977	877.1	.	.
Bulgária — <i>Bulgarie</i>	1.065	1.190.0	.	75.1
Magyarország <i>Hongrie</i>	16.458	1.977.7	41.6	69.9

A nemzetközi adatok szerint Svájc, Franciaország és néhány észak-nyugaterópai állam helyzete a legkedvezőbb; hazánké, Bulgáriáé és Olaszországé a legkedvezőtlenebb.

Ezután az első, — a csecsemőkkel mintegy veleszületett — baj-, illetve betegségecsoport után, a csecsemőkori halálokok fentebb (az 1. sz. táblázatban) felsorolt főcsoportjai közül az emésztő- és a légzőszervek, továbbá az idegrendszer megbetegedéseinek csoportjai következnek a hazai halállok statisztika szerint. Egészen hasonló a helyzet az ily irányú részletes statisztikával rendelkező norvég eredmények szerint is; csak a „görcsök és rángások“ takaródiagnózisa hiányzik a norvég statisztikában, úgyhogy e miatt az idegrendszerbeli bajok jelentősége ott csekélyebb.¹⁾

¹⁾ L. Statistisk arbok for Kongeriket Norge. Oslo 1926. és 1927. évi kötet 26. old., 1925. évi kötet 32. old., 1924. évi kötet 34. old. stb.

A halálesetek számát tekintve a csecsemőknél csak a már felsorolt bajcsoportok után jön a járványos, fertőző betegségek csoportja; ez a csoport tehát hazánkban a csecsemőhalálozások szempontjából az ötödik helyen áll, míg mind az összhála-lozásban, mind a serdültek és felnőttek halálozásában, sőt gyakran a gyermekhalálozásban is az első helyet foglalja el. A halálosság válható négy fő gyermekfertőző betegség: a vörheny, a torokgyík, a kanyaró és a szamárköhögés. Azonban ezek a csecsemőkorbán együttvéve csak oly kis arányban fordulnak elő, hogy a csecsemőkorbán fellépő halálokok közül más természetű halálokok náluk sokkal nagyobb jelentőséggel bírnak.

A legjelentősebb négy betegségecsoport közül a fejlődési hiányok és betegségek csoportja után a második helyen — mint említettük — az emésztőszervek betegségei következnek. Ezek az összes csecsemőkori haláleseteknek évről-évre kb. $\frac{1}{5}$ részét okozzák; az ebbe a csoportba tartozó betegségek által előidézett csecsemőhaláleseteknek 76%-a jut a nem fertőző bélhurutokra; a gyomor- és bélhurut, gyermekek hasmenése és gyermekaszály tehát az emésztőszervi haláleseteknek a csecsemőkorbán együttvéve is csak alig $\frac{1}{4}$ -ét okozzák. A csecsemőkori jellegzetes „táplálkozási zavarok“ egyes diagnózisait a jelenleg használatban levő, de ebből a szempontból nem kielégítő magyar halállok nomenklátúra ezidőszerint még nem különíti el; a folyamatban levő revízió után azonban a nomenklátúra ezt a halálok-csoportot is külön fogja kimutatni. A legfontosabb emésztőszervi bajok csecsemőkori halottaira vonatkozó részletes adatait az 5. és 6. sz. táblázat foglalja össze.

Nagyság sorrendben a csecsemőkorbán elhaltak abszolútszáma szerint az emésztőszervek betegségeinek csoportja után rendszerint a légzőszervi bajoké következik. Igen ritkán, a legutolsó évtized alatt mindössze 1919-ben és 1920-ban megelőzte ezt a csoportot az idegrendszer betegségei következtében elhunyt csecsemők száma. A légzőszervi betegségben elhalt csecsemők aránya az összes egy éven aluli korban elhaltaknak kb. $\frac{1}{7}$ -ed részét alkotja. Ebből 80% esik a tüdőgyulladásra, 12% a hörghurutra. A hörghurut sajátos jellemvonása, hogy az élet legelején, a csecsemőkorbán s legvégén, az aggok körében válik gyakran halálos kimenetelűvé; míg az élet derekán, különösen a produktív korosztályokban haláleseteket sokkal ritkábban okoz. Ez annál inkább

6. A csecsemőkori halálokok Magyarországon ezer élveszületéshez viszonyítva.

Causes de décès des enfants au-dessous d'un an en Hongrie, rapportées à 1000 naissances vivantes.

Halálokok — Causes de décès	Ezer élveszületésre esett egy éven aluli elhalt — Sur 1000 nés-vivants combien de décès au-dessous d'un an?											
	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1 25	1926	1927	1920-22	1923-25	1926-27
	evek átl. - moyenne											
Veleszületett gyengeség, korai születés — <i>Débilité congénit., naissance prématurée</i>	79.0	84.4	80.5	78.7	75.8	76.8	68.1	64.8	67.0	81.2	73.5	65.9
Bélhurut nem fertőző — <i>Entérite non infectieuse</i>	19.1	27.2	32.4	31.7	30.7	30.9	25.7	28.7	30.8	30.4	29.1	29.7
Görcsök, rángások, hangrés-görcs, dermedés, álgörcs — <i>Spasmes, convulsions, laryngospasmus, spasmophilia, pseudotétanos</i>	18.2	23.6	20.6	20.6	19.4	21.2	18.4	17.8	17.9	21.6	19.6	17.9
Tüdő- és mellhártyagyulladás — <i>Pneumonie et pleurésie</i>	11.8	16.0	19.0	24.2	17.9	23.1	19.4	24.0	27.7	19.7	20.1	25.8
Gyermekaszály — <i>Atroph d'enfant.</i>	4.3	4.7	3.8	4.5	4.3	4.2	4.0	3.8	3.9	4.3	4.2	3.8
Gyomor- és bélhurut — <i>Gastro-entérite</i>	3.9	5.8	6.0	6.8	6.2	5.8	5.0	4.7	4.9	6.2	5.7	4.8
Hörggyulladás — <i>Bronchite</i>	2.8	3.1	3.6	4.5	3.4	3.9	2.9	2.7	4.0	3.7	3.4	3.4
Tüdőhurut — <i>Bronchopneumonie</i>	1.7	2.0	1.6	2.0	2.0	1.4	1.2	0.8	0.9	1.9	1.5	0.9
Tüdőgümőkór — <i>Tuberculose pulmonaire</i>	1.5	1.9	2.0	2.3	2.3	2.6	2.0	1.7	1.8	2.1	2.3	1.8
Bujakór — <i>Syphilis</i>	1.2	1.4	1.3	1.4	1.4	1.4	1.4	1.5	1.5	1.4	1.4	1.5
Szamárhurut — <i>Coqueluche</i>	1.1	1.5	1.5	1.6	1.4	1.8	1.7	1.1	1.0	1.5	1.6	1.0
Agy- és agyhártyagyul. — <i>Encéphalite et méningite simple</i>	1.1	1.3	1.5	1.4	1.4	1.4	1.2	1.4	1.4	1.4	1.3	1.4
Influenza — <i>Grippe</i>	1.0	1.8	0.4	1.5	0.7	1.2	0.9	0.7	2.6	1.2	0.9	1.6
Gyermekek hasmenése — <i>Diarrhée des enfants</i>	0.7	1.0	0.9	0.7	0.9	0.9	0.7	0.7	0.9	0.9	0.8	0.8
Vérhas — <i>Dysentérie</i>	0.7	0.9	1.0	0.7	1.1	0.7	0.4	0.4	0.5	0.8	0.7	0.5
Szívhiűdés, bénulás — <i>Apoplexie et paralysie card.</i>	0.6	1.1	0.7	0.9	0.8	1.0	0.8	0.6	0.6	0.9	0.9	0.6
Bőrbetegségek — <i>Maladies de la peau</i>	0.6	0.8	0.9	0.9	0.8	0.9	0.9	1.1	1.8	0.9	0.9	1.4
Roncsoló toroklob — <i>Diphthérie</i>	0.5	1.1	0.8	0.7	0.4	0.4	0.3	0.3	0.4	0.9	0.4	0.4
Angolkór — <i>Rachitisme</i>	0.5	0.5	0.4	0.5	0.7	0.8	0.5	0.6	0.7	0.5	0.7	0.6
Vörheny — <i>Scarlatine</i>	0.3	1.0	1.5	0.9	0.4	0.3	0.0	0.2	0.1	1.1	0.3	0.1
Agyhártyagümőkór — <i>Méningite tubercul.</i>	0.3	0.4	0.5	0.5	0.7	0.7	0.6	0.7	0.8	0.5	0.7	0.7
Szervi szívbaj — <i>Maladie organ. du coeur</i>	0.3	0.5	0.5	0.4	0.5	0.5	0.5	0.6	0.6	0.5	0.5	0.6
Gyomorhurut — <i>Gastrite</i>	0.3	0.4	0.3	0.4	0.4	0.3	0.4	0.2	0.3	0.4	0.4	0.2
Máj- és epebaj — <i>Maladies du foie et de la bile</i>	0.3	0.5	0.3	0.4	0.4	0.4	0.5	0.5	0.5	0.4	0.4	0.5
Orbánc — <i>Erysipèle</i>	0.2	0.4	0.4	0.4	0.4	0.5	0.5	0.5	0.6	0.4	0.4	0.6
Baleset — <i>Accidents</i>	0.2	0.4	0.3	0.3	0.4	0.5	0.4	0.4	0.4	0.3	0.4	0.4
Kanyaró — <i>Rougeole</i>	0.1	0.9	2.1	0.6	0.6	0.5	0.7	0.3	0.7	1.2	0.6	0.5
Egyéb betegségek együtt — <i>Ensemble des autres maladies</i>	6.3	8.1	7.9	8.5	8.5	9.2	8.8	6.7	10.5	8.1	8.8	8.6
Összesen — Total	158.6	192.7	192.7	198.0	183.9	193.3	167.9	167.5	184.8	194.4	181.5	176.0

fontos, mert mint betegség a hörghurut minden korosztályban igen gyakori.

A csecsemőkori halálteki főcsoportok közül hazánkban a 4. helyen álló idegrendszerbeli bajoknak, melyek az összes csecsemőkori haláléseknek majdnem $\frac{1}{8}$ -át teszik (l. az 1. táblázatot) — diagnózisa rendszerint nem eléggé szabatos. E csoportból a „görcsök és rángások“ nagyon felduzzadt takarókórisméje miatt alig lehet kihámozni a valót, hogy itt voltaképpen az agyhártya-

gyulladás, az anyák körében hirhede rém: a „frász“ szerepelhet valószínűleg a legnagyobb arányban. Igaz, hogy ebbe a halálteki csoportba kerülnek: a hangrés görcs (laryngospasmus) és más görcsös állapotok (spasmophilia), dermedés, álgörcs s esetleg a belékből kiinduló görcsökkel járó halálések is. Maga az agyhártyagyulladás határozottan csak igen ritkán van megjelölve haláltekiént (l. az 5. és 6. sz. táblázatok). Figyelemreméltó azonban, hogy a gümős agy-

hártyalob esetei külön említettnek fel s nem ebbe a csoportba, hanem a gümőkóros bajok közé, a fertőző bajok csoportjába vannak besorozva. Ugyanide, a fertőző bajok közé tartoznak s itt külön pont alatt soroltnak fel a járványos, Weichselbaum-féle meningitis esetek is.

A csecsemőkorban elhaltak 4 halálóki főcsoportja a fejlődési hiányok és betegségek, az emésztő- és légcsőszervi, — valamint az idegrendszerbeli betegségek együttesen az egész csecsemőhalálozásnak Magyarországon évről évre közel $\frac{9}{10}$ -ed részét (87% -át) idézik elő. Az, hogy e halálók mellett a járványos fertőző bajok csoportja a csecsemőhalálozásban nagyon háttérbe szorul, két okra vezethető vissza: az egyik, hogy a csecsemők a nap legnagyobb részében otthon ápoltnak, legalább is nem kerülnek a fertőzésre alkalmas szolgáltató gyermeküdülőhelyekre és így kétségtelenül nincsenek a fertőzés veszélyének úgy kitéve, mint az óvodába, iskolába járó gyermekek vagy éppen a felnőttek. A másik ok, hogy a csecsemőknek a legtöbb gyermekfertőző bajjal szemben veleszületett — legalább is partiális — immunitásuk van, mely a legfiatalabb korban még erősebb, mint a gyermekeké. Az, hogy ilyen immunanyagokat, mikroszkópos védtesteket a szopással az anyától már aligha kaphatnak, kétségtelen, mert ezek fehérjenemű anyagok lévén, láncikaik a bélben úgyis felbomlanak s újból átépítettnek.

Hogy a csecsemőkorban szereplő egyes legfontosabb betegségekről is képet nyerjünk s a különböző betegségcsoportok — nagyrészt említett — egyes legfőbb kórokait elterjedtségük tekintetében egymással is összevethessük, a 165 kórismét tartalmazó hazai részletes halálóki feldolgozásból az 1919—1925. évekre — tehát 7 évre — vonatkozólag a 27 leggyakrabban fellépő halálók szerepét megvilágító adatokat az 5. és 6. sz. táblázatba foglaltuk össze.

Adataink tanúsága szerint az egyes betegségek sorában a legelső helyen a következő csecsemőkori megbetegedések állanak: a veleszületett gyengeség, a nem fertőző bélhurutok, a tüdőgyulladás és a görcsök és rángások. Ez a 4 kórisme a fentebb említett 4 fő csecsemőkori halálóki csoportnak egy-egy, az illető csoportban leggyakrabban előforduló, betegsége. Hogyha a legsűrűbben előforduló, halálos végű csecsemőkori betegségek után sorakozó halálókokat vesszük szemügyre, azt látjuk, hogy azok legna-

gyobbrészt szintén a 4 fő csecsemőkori halálóki csoportba tartoznak és ott — a felsorolt s az illető csoportban leggyakrabban fellépő baj után — második vagy harmadik helyen állanak. Ilyenek pl. a gyermekaszály, a gyomor- és bélhurut, a hörggyulladás, a koraszületés stb. A tüdőgümőkór után, mely az egy évnél fiatalabbak körében előforduló halálesetek szempontjából a 9. helyen áll, a csecsemőkorban is következnek egyes járványos, fertőző betegségek. Természetesen ezek száma és aránya — mint általában minden járványos bajé — évenként igen változó, attól függően, hogy az illető év milyen mértékben szenvedett az epidémiáktól. Rendszerint a szamarhurut, továbbá az évi eredményekben a többi fertőző bajnál állandóbb arányban szereplő (túlnyomóan veleszületett) bujakór, a járványos és gümös agyhártyalob, az influenza, a kanyaró s a vörheny a legfontosabb csecsemőkori fertőző halálók. A csecsemőkori halálók között igen változó arányban szerepel különösen a kanyaró; ez a felsorolt bajok között olykor (így 1919-ben) a legritkább, máskor (így 1921-ben) viszont a leggyakoribb. A genyvérűség s a fertőző hasmenés jelenlegi halálóki statisztikánk szerint szintén a fertőző bajok csoportjába tartozik s az 5. és 6. sz. táblában bemutatott adatok szerint a csecsemőkorban is gyakori.

Az egyéb szervek megbetegedései közül a csecsemőkorban még a szívhűdés, a szervi szívbjaj, a máj- és epebajok fordulnak elő, mint halálók a leggyakrabban. Az erőszakos halálnemek közül a csecsemőkorban csak a balesetek okoznak nagyobb számú elhalálozást (l. az 5. és 6. sz. táblázatokat).

Érdekes végül a csecsemőkori halálók nem szerint való megoszlásának statisztikája is. A fiúccsecsemők halandósága ugyanis mindig valamivel nagyobb, mint a leányoké. Kérdés már most, hogy melyek azok a kórok, amelyek a nagyobb fiúhalandóságot előidézik. Ha a legfontosabb csecsemőkori halálókokat nem szerint való megoszlásukban vizsgáljuk, azt látjuk, hogy a két nembeli csecsemők elhalálozási aránya között, sem a fertőző bajoknál, sem a bélhurutnál, sem az egyéb szervek hurutos és gyulladássalos bajainál nincs állandó irányú eltérés. A két nem csecsemőhalandósága e betegségek folytán közel egyenlő; hol a fiúké, hol a leányoké kissé magasabb. Mindössze egy baj — illetve bajcsoport — van, ahol a fiúk

elhalálózása állandóan gyakoribb s ez a veleszületett gyengeség, illetve — a koraszüléssel s az egyéb fejlődési hiányokkal együtt — a fejlődési hiányok és rendellenességek halálteki csoportja. Összefüggésben áll ez azzal, amit a csecsemőhalandóság kor és nem szerint való feldolgozásának eredményeit ismertető, a csecsemőhalandóságról szóló dolgozatomban¹⁾ már említettem, hogy t. i. a két nem csecsemőhalandósága között lévő eltérést a legfiatalabb csecsemőkorosztályok halandósági arányának különbsége okozza. A félévnél idősebb csecsemők halandóságának nem szerint való alakulásában a hazai orsz. statisztika szerint már semmiféle különbség nem mutatkozik. Így a most ismertetett csecsemőkori halálteki feldolgozás is megerősíti azt a régi nézetet, hogy a fiúcsecsemők nagyobb halandóságát a leányokénál állítólag bonyolultabb fejlődésük magyarázza. A veleszületett gyengeségben és általában az egész fejlődési hiányok és betegségek halálteki csoportban elhaltak számára és arányára vonatkozó hazai országos adatokat az 1926. és 1927. évről a 7. sz. táblázat tárja elénk.

¹⁾ L. Magyar Statisztikai Szemle 1927. (V.) évf. 1015. old.

7. A fejlődési hiányok és betegségek következtében elhalt csecsemők nem szerint.

Nourrissons morts de défauts (vices) et maladies du développement, par sexe.

Év, nem <i>Année, sexe</i>	Elhalt egy éven alul — <i>Décès au-dessous d'un an</i>				
	fejlődési hiány és betegségben — <i>par défaut (vice) et maladie du développement.</i>		veleszületett gyengeségben — <i>par débilité congénitale</i>		
	szám szerint <i>nombre</i>	az élveszületettek ‰-ében — <i>en ‰ des nés-vivants</i>	szám szerint <i>nombre</i>	az élveszületettek ‰-ében — <i>en ‰ des nés-vivants</i>	
1926	fiú <i>garçons</i>	8.344	83.5	7.874	66.5
	leány <i>filles..</i>	6.698	60.2	6.246	56.2
1927	fiú <i>garçons</i>	8.259	73.5	7.676	68.5
	leány <i>filles..</i>	6.573	62.2	6.136	58.1

A veleszületett gyengeségben és általában az összes fejlődési hiányokban és betegségekben a fiúcsecsemők elhalálózása lényegesen nagyobb mérvű, mint az egy éven aluli korban levő leányoké. A két nem elhalálókban való halandósága közötti különbség pedig éppen akkora, amekkora az eltérés a két nem csecsemőhalandósága között általában. *Szél Tivadar dr.*

Törökország statisztikája és az 1927. évi török népszámlálás első eredményei.

La statistique de la Turquie et les premiers résultats du recensement de la population de 1927.

A hivatalos statisztika első szerve Törökországban az 1879-ben Konstantinápolyban létesített Központi Statisztikai Igazgatóság volt, mely a földművelés- és kereskedelemügyi minisztérium fennhatósága alá tartozott. E hivatal szervezetéről és működéséről pontos tudomásunk nincs, azonban tudjuk, hogy a kilencvenes évektől kezdve a világháborúig Törökországban elég élénk statisztikai tevékenység folyt, amelyről a külföld főleg csak azért nem vett tudomást, mert a statisztikai közlemények nagyobb része csupán török nyelven jelent meg. Bár a népesedési, kulturális és gazdaságstatisztika művelése eredetileg az ország központi statisztikai szervének feladatkörébe tartozott, az egyes minisztériumok, valamint a fontosabb állami intézmények is végeztek statisztikai észleléseket s adatgyűjtéseik eredményét saját statisztikai kiadványaikban adták közre. A török statisztika jellege tehát a világháború előtt túlnyomóan decentralizált volt, az 1879-ben létrehozott központi statisztikai szerv hatásköre ennél fogva csak korlátozott lehetett. Úgy

látszik, a hivatal — és általában a hivatalos statisztikai szolgálat — az idők folyamán több ízben átszerveztetett. Ezt magyarázhatjuk ki abból, hogy a háború előtt megjelent török statisztikai évkönyvek közül az 1895/96. évi elsőt a földművelés- és kereskedelemügyi minisztérium, míg az egy, ill. másfél évtizeddel később megjelent évkönyveket a pénzügyminisztérium szerkesztette s a hivatalos statisztikai kiadványok közreadói között a Központi Statisztikai Igazgatóság nevével nem találkozunk, hanem az 1900-as évek óta — különösen 1910 körül — több esetben a földművelés- és kereskedelemügyi minisztérium — nem központi — statisztikai hivatalával, mely alighanem azonos a minisztériumi hivattal átszervezett központi igazgatósággal. A földművelés- és kereskedelemügyi minisztériumon és statisztikai hivatalán kívül statisztikai közleményeket készített a pénzügy-, a közoktatás-, az igazság-, a posta-, táviró és távbeszélőügyi minisztérium, továbbá a vám- és az állam-

adósságügyi igazgatóság s az egészségügyi határ-állomás.

A századforduló körül és a világháború előtt a felsorolt állami intézmények szerkesztésében elég sok tárgykörből jelent meg Törökországban *statisztikai közlemény*, de többé-kevésbé rendszeretlenül.¹⁾ A fontosabb hivatalos statisztikai munkák közül első helyen kell megemlíteni az egyes statisztikai adatgyűjtések eredményeit összefoglaló *Statisztikai Évkönyvet*; ez első ízben a török naptár szerinti 1313. évről — mely a keresztény naptár szerint az 1895. jún. 24-től 1896. jún. 11-ig terjedő időszaknak felel meg — jelent meg, majd hosszabb szünet után az 1325., 1326. és 1327. évekről — tehát kb. 1907-ről, 1908-ról és 1909-ről — látott egy-egy kötetben újból napvilágot. Egy alkalommal, 1324-ben a *népmozgalmi és kórházi statisztika évkönyve* is megjelent. Aránylag rendszeresen és pontosan adta ki a *pénzügyminisztérium havi statisztikai jelentéseit* és 30 kötetes sorozat — melyből azonban néhány év közleménye hiányzik — jelent meg a *vámigazgatóság* kiadásában „*A külkereskedelmi forgalom évi jelentései*” címen; közülük a török naptár szerinti 1294. évről (kb. 1877-ről) készült évi jelentés tudomásunk szerint az első török hivatalos statisztikai forrásmű. A vámigazgatóságnak a külkereskedelmi forgalomról szóló utolsó kiadványa a közvetlenül háború előtt szerkesztett fél-évi jelentés volt. *Évi statisztikai jelentések* számoltak be a múlt század utolsó és a XX. század első évtizedében meglehetősen rendszeresen a *posta- és távíróügyről, a török kikötők hajóforgalmáról, az államadósságokról, az adóügyről, a bányászatról* és részben a *mezőgazdaság helyzetéről*²⁾, míg *közoktatásügyi és igazságügyi* statisztikai közlemények csak kisebb-nagyobb időközökben, rendszeretlenül jelentek meg. Úgy látszik, hogy a török kormányzat még a háború előtt megkísérelte a decentralizált adatgyűjtések részleges központosítását, legalább is ezekben az években a földművelés- és kereskedelemügyi minisztérium említett statisztikai hivatala több statisztikai közleményt adott ki. Az országos statisztikai publikációkon kívül említést érdemel néhány *helyi vonatkozású* kiadvány: elsősorban *Konstantinápoly* város két — török nyelvű — *statisztikai évkönyve* [az 1329. és 1330. évekről³⁾] és több évfolyamban szerkesztett egészségügyi statisztikai

közleménye. Közvetlenül a háború előtti évekről jelent meg 1918-ban egy *iparstatisztikai* forrásmunka, mely Konstantinápolyra és az ipari szempontból fontosabb városokra terjedt ki. Néhány tartomány egészségügyi viszonyairól is készült statisztikai közlemény.¹⁾

Törökországban tehát a hivatalos statisztikai kiadványok száma a világháború előtt nagyobb volt, mint amennyiről általában statisztikai körökben tudtak; a közlemények jelentékeny száma és tárgyának sokfélesége arra mutat, hogy a hivatalos körök részéről a statisztika iránt elég nagy érdeklődés, megértés nyilvánult meg. Ennek ellenére a *statisztikai szervezet nem volt megfelelő* és a felsorolt kiadványok anyagát szolgáltató adatgyűjtések alig állhattak európai nívón, mert 1917-ben egy jeles német statisztikus, *Würzburger Jenő*, a szász statisztikai hivatal akkori igazgatója nyert megbízást — *Taalat pasa* nagyvezér és *Djavid* bej pénzügyminiszter, a Nemzetközi Statisztikai Intézet tagja meghívása folytán — a *török statisztikai szolgálat újjászervezésére*, a központosítás végrehajtására és a valóban központi hivatal megalkotására. *Würzburger* egy évnél hosszabb időt töltött Konstantinápolyban, azonban feladatát a világháború végét követő bel- és külpolitikai zavarok miatt befejezni nem tudta s értékes munkáját félbeszakítva hazájába tért vissza.

A háború utáni forrongások és küzdelmek alatt a *statisztika szerepe Törökországban teljesen háttérbe szorult*. Új fordulat csak nyugodtabb évek beköszöntésével következhetett be, amikor, mint minden téren, a statisztika mezején is újult erővel indult meg a munka. Az angorai kormány a statisztikai hivatalt is *Angorába*, az új fővárosba helyezte át s a *miniszterelnök* alá rendelte.²⁾ A statisztikai szolgálat modern alapokon nyugvó kiépítése az 1925-ben így reorganizált *Központi Statisztikai Hivatal* feladata lett. Ismét külföldi tudós, ezúttal belga statisztikus: *Jacquart Kamill*, Belgium statisztikai hivatalának ismertnevű igazgatója került a központi hivatal élére azzal a megbízással, hogy elsősorban a szétszórt statisztikai adatgyűjtések lehető központosítását szervezze meg és egyúttal a török statisztikát minden követelménynek megfelelően építse ki. *Jacquart* nehéz körülmények, gyökeresen megváltozott viszonyok között vette át hivatala igazgatását s megbízásának az elmúlt három évben máris nagy sikerrel felelt meg, amennyiben vezetése alatt egyrészt megindult a nélkülözhetetlen *kiadványsorozat*, másrészt elkészült az *első általános török népszámlálás*, mely a hivatal első nagy teherpróbája volt. A Központi Statisztikai Hivatal

¹⁾ A török statisztikai kiadványok lehetőleg pontos és részletes jegyzékét a *Deutsches Statistisches Zentralblatt* X. évfolyama (1918) közölte a 91. és 122. hasábjakon „*Die amtlichen statistischen Veröffentlichungen der Türkei*” című közleményben.

²⁾ A hivatalos mezőgazdasági statisztikai kiadványoknál rendszeresebben és gyakrabban került ki a sajtó alól a *Mezőgazdasági Bank* évi statisztikai jelentése.

³⁾ Kb. 1911-ről és 1912-ről.

¹⁾ *Eszkisehr szandzsák* 1332. (1914.) évi éleveszületési és halálozási statisztikáját tárgyzó közleményt a *szandzsák statisztikai hivatala* tette közzé.

²⁾ A hivatal mellé tanács is szerveztetett.

eddig közreadott négy közleménye közül a legújabbban megjelent negyedik a mai Törökországra vonatkozó első Statisztikai Évkönyv, míg az 1927. évi népszámlálás eddig elkészült eredményeit a kiadványsorozat 3. számú füzeté¹⁾ hozta nyilvánosságra.

*

Kevés állam területe és lélekszáma változott az elmúlt évszázadok alatt olyan gyakran és nagy mértékben, mint Törökországé; különösen az egykor hatalmas Törökbirodalom európai részének határai változtak a XVI—XIX. században sűrűn. A török nép őshazája a turáni mélyföld volt, ahonnan a középkorban vándorolt második hazájába, Elő-Ázsiába. Európa földjére a XIV. század folyamán terjedt át a török hatalom, de csak 1453-ban Konstantinápoly elfoglalásával szilárdult meg végleg. A XIV—XV. században folytatott sikeres hódító hadjáratok eredményeképpen a kis Balkán államok sorra török uralom alá kerültek, sőt a mohácsi vész után Magyarország nagyobb része is török kézre jutott és az új nagyhatalom egész Európa békéjét fenyegette. A török hódítások fénykorát a XVII. században rohamos hanyatlás váltotta fel; előbb Magyarország területe szabadult fel a török járom alól, majd a XIX. század folyamán a Balkán államok is önállósultak és az egykor nagy kiterjedésű Európai-Törökország az 1912—1913. évi balkán háborúk után kis földdarabkára, Konstantinápolyra és Kelet-Trácia egy részére zsugorodott össze. A világháború elvesztése folytán Törökország a sèvres-i békében a nemzetközi felügyelet alá helyezett Konstantinápoly és környéke kivételével európai országrészétől teljesen megfosztatott, sőt még megmaradt ázsiai és afrikai birtokait is csaknem teljesen elvesztette. A sèvres-i béke feltételeit azonban az angorai nacionalista kormány nem fogadta el, hanem fegyverrel visszaszerezte európai birtokát és a kisázsiai területeket Mezopotámia, Palesztina és Mosszul kivételével, melyek Anglia fennhatósága alatt maradtak, míg Szíria francia uralom alá került. Ezt az állapotot az 1923. évi lausannei béke szentesítette.

A Törökbirodalom területének és lélekszámának nagy ingadozását a múltban a statisztika követni nem tudta, úgyhogy csak becslések útján tudjuk a birodalom területi változásait kimutatni. *Juraschek* osztrák statisztikus több forrás alapján *Európai-Törökország területét* 1786-ban 617.300, 1815 körül 568.616, 1850-ben 365.744 és 1900 körül 178.328 négyzetkilométerre becsülte²⁾; az ország-

¹⁾ Population de la Turquie par vilayets et cazas, par villes et villages d'après le recensement du 28 octobre 1927. (3e publication de l'Office Central de Statistique). Angora 1928. 28 old.

²⁾ V. ö.: Brachelli-Juraschek: Die Staaten Europas. Leipzig—Brünn—Wien 1907. (5. Auflage.)

terület csökkenése visszatükröződik a lakosság számában is, mely — szintén *Juraschek* adatai szerint — 1815-ben¹⁾ 13,5 millió, 1850-ben²⁾ 10,5 millió és 1900 körül 6,45 millió volt. Európai-Törökország kiterjedésének és népességének nagyságánál még nehezebb megállapítani az *Európán kívül fekvő török birtokok* pontos területét és lélekszámát: 1900 táján *Juraschek* a török uralom alatt álló ázsiai és afrikai birtokok területét 2,800.200 négyzetkilométerre és lélekszámát 17,9 millióra becsülte, míg az idegen államok fennhatósága alatt lévő török birtokok nagyságát ugyanekkor 2,958.743 négyzetkilométerben és népességét 19,9 millió lélekben állapította meg. Törökország területéről és lakosságáról adatokat közölt a *Nemzetközi Statisztikai Intézet* is kiadványaiban.³⁾ Az Intézet hivatalos adatszolgáltatáson — de Törökországot illetőleg szintén túlnyomóan csupán becsléseken — nyugvó táblázatai szerint *Európai-Törökország lélekszáma* mindenkori határai között

1870-ben	8,400.000
1894-ben	6,086.300
1910-ben	⁴⁾ 6,130.200
1920-ban	1,474.403
1924-ben	1,754.632

volt, míg *területe* 1910-ben 169.301 négyzetkilométert⁵⁾ és 1920-ban 23.554 négyzetkilométert tett. Ugyancsak a Nemzetközi Statisztikai Intézet *Ázsiai-Törökország területét* 1910-ben 1,796.917 négyzetkilométerben, majd 1920-ban 836.600 négyzetkilométerben mutatta ki, a népesség számát pedig

1910-ben	17,683.400
1920-ban	10,267.240
1924-ben	11,486.934

főre becsülte. 1924-ben az egész török állam területe becslés szerint 1,280.800 négyzetkilométerre rúgott.

A területi és népességi adatoknak bizonytalansága s az országhatárok teljes megváltozása folytán a török köztársaság újjászervezett statisztikai hivatalának legfontosabb feladatává a *népszámlálás* vált. Törökország mai lélekszámáról ugyan többféle becslés alapján állottak — egymástól rendkívül eltérő értékeket kimutató — adatok rendelkezésre, ezek azonban csak igen hozzávetőleges számításokon alapultak, mert a háborús népveszteségek nagy-

¹⁾ Szerbiával, Romániával, Bulgáriával és Görögországgal együtt.

²⁾ Bulgáriával együtt.

³⁾ L. az „Annuaire International de Statistique“ I. és V. kötetét, valamint az „Aperçu de la démographie des divers pays du monde“ 1925. és 1927. évi kötetét.

⁴⁾ Kréta-szigettel együtt 6,440.400.

⁵⁾ Kréta-szigettel együtt 178.109 négyzetkilométer.

ságáról pontos összeállítás nem készült, a török-görög népesség kicserélése pedig különösen Kis-Ázsia partvidékein gyökeresen megváltoztatta a népesség számát és összetételét. Ezenkívül a politikai zavarok és háborúskodások alatt az ország több részén nagy tömegek hagyták el addigi lakóhelyeiket és vándoroltak külföldre, vagy védettebb területekre.

A Központi Statisztikai Hivatal első nagy feladatának, a népszámlálásnak időpontjául 1927 október 28-át tűzte ki.¹⁾ A népszámlálás szokásos decembervégi időpontja ellen szolt Törökországban, hogy a felvételt télen a középső, keleti és délkeleti országrészek magas hegységei közt lehetetlen lett volna foganatosítani, nyáron viszont Anatóliában rekkenő hőség uralkodik. Ezzel szemben az ősz, különösen október vége a népesség megszámlálására igen alkalmas, miután ekkor a mezei munka országszerte már befejeződött, a lakosság általában rendes lakóhelyén tartózkodik s a hőmérséklet is egyenletesen enyhe mindenfelé. A népszámlálást a hivatal egy éven át a legnagyobb gonddal készítette elő.²⁾ Maga Jacquart személyesen bejárta az ország különböző tájait, hogy tájékozódjék a vidékenként igen eltérő fizikai és közigazgatási viszonyokról, a népesség szokásairól, mentalitásáról. Ezenkívül felügyelete alatt s a központi hivatal tisztviselőinek közreműködésével az egyes országrészek szociális viszonyaira jellemző, tipikus helyeken 1926 és 1927 folyamán nyolc próbaszámlálás folyt le, — az Angórainak pl. 1927 január 14. volt az időpontja.

A népszámlálás gondos előkészítésére igen nagy szükség volt, mert Törökországban a népesség összeírása elé speciális okokból nagy akadályok tornyosultak. Céltudatos előmunkálatokat tett szükségessé elsősorban az a teljes bizonytalanság és tájékozatlanság, amely a lélekszám nagyságát, sőt a községek számát és nevét illetőleg uralkodott. Nehézségeket okozott ezenkívül az ország nagy kiterjedése, magas és megközelíthetetlen hegyvidékei, számos kis-ázsiai kerület ritkánlakottsága, a kisnépességű falvak közti nagy távolságok, a közlekedési vonalak és eszközök hiánya, a népesség általában igen alacsony műveltsége (az olvasni sem tudók aránya becslés szerint 80—90%) és nemtörődömsége, továbbá egyes független sátorlakó

¹⁾ A népszámlálást 1927 november 15-én mezőgazdasági számlálás és decemberben az ipari üzemek összeírása követte.

²⁾ A népszámlálás előkészítéséről és végrehajtásáról sok érdekes felvilágosítást közöl Jacquart egy cikke, melyet fentiekben kivonatossan ismertettünk. V. ö.: Jacquart: Communication sur le Recensement général de la population en Turquie. Bulletin de l'Institut International de Statistique. Tome XXIII. 2me Livraison, 171—185. old. Le Caire 1928.

nomád és fél-nomád törzsek kóborlása, amelyek a nyarat legeltetés céljából török földön töltik, de télen Szíriába és Irakba csapnak át. Csak minden módon (előadások, röpiratok, újságcikkek, hirdetések és falragaszok, mozgóképpropaganda, proklamációk útján) folytatott propaganda segítségével lehetett a köztudatba belevinni, hogy ezúttal nem adóügyi vagy katonai célokat szolgáló felvételtől van szó. Az élénk felvilágosító munkával nemcsak a népszámlálás eredményességét sikerült biztosítani, hanem egyúttal a népesség széles rétegeiben a statisztika iránt érdeklődést ébreszteni. Azt a néphiedelmet is le kellett küzdeni, hogy a fiatal gyermekek, különösen leányok számát és adatait nem kell bevallani, mert létezésük úgysem érdekelheti a kormányzatot.

A népszámlálás céljaira a statisztikai hivatal elsősorban a kormányzat és közigazgatás közreműködésével összeállította a helységek pontos jegyzékét. Azután a felvétel teljessége és pontossága érdekében Jacquart javaslatára 1927 április 10-én törvényhozásilag elrendeltetett fontosabb helységekben az utcák névvel és névtáblával való ellátása s szerte az egész országban az összes épületek megszámozása, miután Konstantinápoly kivételével a házszámolás mindenütt hiányzott (érdekes, hogy nálunk Magyarországon másfél századdal ezelőtt, a II. József-féle népszámlálás alkalmával megtörtént az általános házszámolás azokban a községekben is, ahol addig még nem volt); ennek a munkálatnak augusztus 1. előtt kellett befejeződnie. Egyidejűleg a helyi hatóságok statisztikát készítettek a házak számáról s a számlálóbiztosok részére összeállították a lakóházak és egyéb épületek házszámszerinti jegyzékét.

A népszámlálás végrehajtásában mintegy 62.500 kellően kioktatott számlálóbiztos működött közre, még pedig díjazás nélkül. Az általános analfabétizmusra való tekintettel a népszámlálási törvény minden írni és olvasni tudó honpolgárt kötelezett arra, hogyha sor kerül rá, a számlálóbiztosi tisztet elfogadja; csak ezáltal tudták elérni azt, hogy a helységek nagyobb részében saját községbeli lakos végezte az összeírást. Négy-négy számlálóbiztos munkateljesítményét egy-egy ellenőr kontrollálta.

A népszámlálási munkálat síma, gyors és pontos végrehajtása végett a kormányzat kényszerrendszabályokat is alkalmazott. Senki sem mozdulhatott ki házából az összeírás tartama alatt; a községekben és a közutakon a forgalom teljesen szünetelt, a vonatok üresen közlekedtek; csak beteget látogató orvosok és a községközpontban nélkülözhetetlen tisztviselők távozhattak hivatásuk teljesítése céljából lakásukból. A rendőrség és a katonaság vállvetve ügyelt fel a rendszabályok betartására. A népesség „bezárása“ reggel 8 órától délután 5 óráig (Konstantinápolyban este 10 óráig) tartott,

kivéve a kisebb községeket, amelyekben a munka hamarabb fejeződött be. Konstantinápolyban ágyúlövés hozta a lakosság tudomására a vesztegzár alóli felmentést.

Bár a statisztikai hivatal a fentvázolt módon minden lehetőt megtett a népszámlálás teljessége és megbízhatósága érdekében, az eredményektől mégsem várhatjuk azt a szinte tökéletes pontosságot, mely a legtöbb nyugat- és középeurópai állam nagy felvételeinek sajátja, azoké az államoké, amelyekben a statisztikai szolgálat régi, szilárd alapon nyugszik és a népszámlálásoknak több évtizedes multjuk van. Mindenesetre kétségtelen azonban, hogy az új török népszámlálás eredményei legalább is *megközelítik* a teljességet és kielégítő pontossággal rajzolják meg a mai Törökország népességi állapotát, az eddigi becsléseknél pedig lényegesen pontosabbak.

Módszertani szempontokból megemlíthetjük, hogy az 1927. évi török népszámlálás a *jelenlévő*, vagyis a *tényleges népesség* számát és életviszonyait tudakolta. Az összeírás *kollektív számlálólapok*, helyesebben ívek segélyével, tehát *lajstromosan* történt¹⁾, amelyeken a következő rovatok soroltattak fel: 1. házszám, 2. családi név, valamint az atya (családfő) és a megszámlált egyén neve, 3. nem, 4. a születés időpontja vagy korév, 5. a születés helye, 6. családi állapot, 7. anyanyelv (a családban beszélt nyelv), 8. rendes lakóhely, 9. állampolgárság, 10. foglalkozás vagy állás, 11. nyomtatványok olvasni tudása, 12. vallás, 13. fogyatkozások, 14. szerepel-e a megszámlált a regiszterekben, 15. van-e személyazonossági igazolványa, 16. megjegyzések. Az egyes számlálókerületekben a számlálóbiztosok voltak megbízva azzal, hogy a lajstromok rovataiba az összeírás napján jelenlévő egyének adatait házankinti és családok szerinti sorrendben bevezessék.

A lajstromba vezetett adatokat a feldolgozás előtt egyéni lapokra vezették át és a feldolgozás gépek segélyével történt. Az ország területét kisebb közigazgatási kerületek szerint a török térképészeti intézet állította össze és adatai alapján foglalja azokat össze a népszámlálás első eredményeit tartalmazó közlemény is.

*

Törökország területe az 1927. évi október 28-i népszámlálás eredményei szerint 762.736 négyzetkilométer²⁾, a népesség száma pedig 13,660.275 volt;

¹⁾ Egyéni lapok és háztartási (családi) gyűjtő-ívek helyett célszerűbbnek látszott lajstromokat alkalmazni a szállítás és kezelés megkönnyítése végett és azért is, mert például a háztartás fogalma annyira ismeretlen, hogy nincs is rá megfelelő kifejezés a török nyelvben. — A kérdőpontok azonosak azokkal, amelyeket a Nemzetközi Statisztikai Intézet népszámlálási minimumként javasolt.

²⁾ A mocsarak és lápok (1.170 négyzetkilométer) s a tavak (8.434 négyzetkilométer) nélkül.

egy négyzetkilométeren átlag 18 lakos élt. Az ország területének kis része: csupán 3·15%-a, 23.975 négyzetkilométer fekszik Európában, míg az ázsiai országterületek nagysága 738.761 négyzetkilométer; viszont a népsűrűség az európai területen nagyobb, mert a népességnek a területnél jóval nagyobb hányada, 7·65%-a — összesen 1,044.306 lélek — számláltatott itt össze. Természetesen a népességi túlsúly a kisebb népsűrűség ellenére is 92·35%-kal, vagyis 12,615.969 fővel Ázsiai-Törökországban van. A konstantinápolyi nagy néptömörülés idézi elő azt, hogy az európai országrész *népsűrűsége* 43, szemben az ázsiai terület átlag 17-es népsűrűségi arányszámával.

Országrészek szerint a terület és a lélekszám 1927-ben a következőképen oszlott meg:

Országrész	Terület négyzetkilométerekben	A jelenlévő népesség száma	Népsűrűség egy négyzetkilométerre
<i>Európai Törökország</i>	23.975	1,044.306	43
Fekete-tengerparti vilajetek	73.621	2,174.425	29
Márvány- és Égei-tengerparti vilajetek	92.744	2,746.069	29
Földközi-tengerparti vilajetek	56.279	753.639	13
Nyugati vilajetek ¹⁾	71.180	1,303.114	18
Közép-Anatóliai vilajetek	228.791	3,499.707	15
Kelet-Anatóliai vilajetek	176.021	1,534.712	8
Délkelet-Anatóliai vilajetek	40.125	604.303	14
<i>Ázsiai Törökország</i>	738.761	12,615.969	17
Törökorsz. összesen	762.736	13,660.275	18

¹⁾ A tengerpart mellett fekvő vilajetek nélkül.

A népesség száma az igen nagy területű Közép-Anatóliában a legnagyobb, népsűrűség tekintetében azonban Európai-Törökország után a Fekete-, Márvány- és Égei-tengerparti területek állanak első helyen. Az *egyes országrészekben belül igen nagy eltérések mutatkoznak a népsűrűségben.* Európai-Törökország aránylag nagyobb népsűrűségét tisztán csak a sztambuli kerület természetszerűleg magas sűrűsége (187 lakos egy négyzetkilométerre) idézi elő, mert az európai terület további négy vilajetjének népsűrűségi aránya csak 18—22. Ugyancsak városi település, Konstantinápoly ázsiai részének nagyszámú lakosságára vezethető vissza az ázsiai Sztambul-vilajet magasabb népsűrűsége (egy négyzetkilométerre 85); e két vilajeten kívül csupán Trebizonde (Trapezunt) fekete-tengerparti vilajetben haladja meg az egy négyzetkilométerre jutó lélekszám az ötvenet (63); viszont 7 vilajetben 10 főt sem tesz ez az arány és minimumát Kelet-Anatólia Hakari vilajetjében éri el kettővel. A nép-

számlálás adatai általában arra mutatnak, hogy a népsűrűség kelet felé fokozatosan csökken. Összefügg ez az ország domborzati viszonyaival is.

Törökország közigazgatásilag 63 vilajetre, 328 kazára és 699 nahiére oszlik. Egy-egy vilajet nagy kiterjedésű megyének, tartománynak felel meg, egy-egy kaza ritka népességű, de nagy területű járással egyenrangú, a nahié pedig községcsoportot jelent. A helységek száma (a városokkal együtt) a népszámlálás időpontjában 40.991 volt, egy község átlagos lakosszáma tehát 333 fő és pedig az európai részen 1.029, az ázsiai 316. A községek átlagos népessége különösen egyes ázsiai területrészen rendkívül alacsony, Kelet-Anatóliában pl. csak 156, úgyhogy Törökország benépesítése céljából nem új községtelepülések létrehozására, hanem a meglévők lélekszámának, néperezésének fokozására van szükség.

A népszámlálási közlemény szerint a török hivatalos statisztika városi településnek tekinti az 5.000-nél népesebb helységeket, tekintet nélkül a lakosság foglalkozási összetételére és az egyes községek városias, vagy falusias jellegére. 1927-ben 147 helységben haladta meg a népesség száma az ötezeret; e 147 városi településben a népszámlálás szerint 2,780.102 lakos élt, vagyis a lakosságnak kerekén $\frac{1}{5}$ része (20,4%-a); a 147 város mindegyike vilajet-, vagy kaza-székhely.

A népesség tömörüléséről ezidőszerint rendelkezésre álló adatokat — amelyek az ötezernél kevesebb lakost számláló községek népességét csupán egy tételben mutatják ki — a következő összeállításba foglaltuk:

Községcsoport	A községek (városok) száma	Lélekszám összesen	Átlagos lélekszám
— 5.000 lakossal	40.844	10,880.173	266
5.000–10.000	79	561.994	7.114
10.000–20.000	39	557.186	14.287
20.000–30.000	14	339.343	24.239
30.000–40.000	7	238.532	34.076
40.000–	8	1.083.047	135.381
Összesen	40.991	13,660.275	333

Törökország 15 legnagyobb városa számlált harmincezernél több lakost, ú. m.:

Város	Lélekszám
Pera (Sztambul)	286.970
Sztambul	261.504
Szmirna	153.845
Szkutari (Sztambul)	124.555
Angora	74.784
Adana	72.652
Brussza	61.451
Konia	47.286
Gazi-Aintab	39.571
Kaizarije	39.544
Edirné (Drinápoly)	34.669
Eszkisehr	32.103
Diarbekr	31.511
Erzerum	30.801
Szamszun	30.333

Angora, a köztársaság mai fővárosa gyorsütemű fejlődése ellenére — lélekszámát a háború előtt alig 28 ezerre becsülték — 1927-ben is csak ötödik volt a városok sorában: az elsőséget Konstantiná-

poly ma önálló közigazgatási egységet alkotó részei: *Pera*, *Sztambul* és *Szkutari*, valamint *Szmirna* foglalták el százezer főt meghaladó nagyvárosi népességgel. A tizenöt legnépesebb török város fent felsorolt adatának a háború előtti és a háború utáni évekről közölt lélekszámadatokkal való egybevetése nagy eltéréseket mutat s a városok erős mértékű *elnéptelenedésére* világít rá. A forradalmak, a háborús viszontagságok előtt a városi lakosság nagy tömegei vándoroltak el nyugodtabb vidékekre, illetve — különösen a görögök — tömegesen ősi hazájukba tértek vissza; ezzel szemben az idegen fennhatóság alá került területekről hazavándorló törökök száma jóval kisebb volt. A görögöknek és örményeknek Konstantinápoly, valamint Elő-Ázsia tengerparti vidékeiről való kiköltözése nem egy városban a virágzó ipar és kereskedelem hanyatlásához vezetett s a városi élet pangását, kihalását idézte elő. Miután *Konstantinápoly* egyes részei a népszámlálási közleményben mint önálló városok és községek soroltatnak fel, csupán a *sztambuli prefektúráról* közzétett összeállítás alapján tudunk következtetni a régi török főváros elnéptelenedésének mértékére. *Sztambul-prefektúra* 1927. évi népszámlálási eredményét alábbi összeállítás mutatja be:

	Lélekszám
Sztambul	261.504
Bakir keuy	15.149
Pera	286.970
Szkutari	124.555
Szigetek	11.691
Összesen:	699.869

A régi török főváros lakosságát a *háborús népesztéségeken* kívül szintén *nagyarányú elvándorlás*, a görögök és örmények tömeges kiköltözése ritkította meg. Becslés szerint Konstantinápoly lélekszáma már 1800 körül félmillió volt, majd 1860 táján 855 ezerre, a századforduló után pedig — külvárosaival együtt — 1·1 millióra emelkedett és a Nemzetközi Statisztikai Intézet egyik újabb kiadványában¹⁾ publikált adat szerint 1924-ben 1,135.000-et ért el. Ezzel szemben az 1927. évi adat nem egészen 700.000 fő. Lehetséges ugyan, hogy a külterületi városrészek 1927-ben nem mind számítottak be *Sztambul-prefektúra* fent kimutatott lélekszámába és így a régi városterület sem azonos a maival, de kétségtelen, hogy Konstantinápoly jelentősége csökkent s lélekszáma ez okból is erősen alászállott. Érdekes, hogy *Sztambul-vilajet* 1927. évi területe nem azonos a prefektúráéval: a vilajet területén a népszámlálás tanúsága szerint 1927-ben 704.825 lakos élt.

Nagy eltéréseket és ingadozásokat találunk *Törökország többi népesebb városának* lélekszámadatában is: *Szmirna* népességét pl. a háború előtt 225

ezer főre, 1920-ban pedig 360, sőt később 375 ezerre becsülték; politikai zavarok, a görögök elmenekülése és egy pusztító tűzvész következményeképpen egy 1924. évi adat szerint a városban csupán 98.850 lakos találtatott és *Szmirna* népességét az 1927. évi népszámlálás is csak 153.845 főben állapította meg. Igaz, hogy itt is eltérést okozhat a külterület hozzászámítása, vagy különválasztása; *Szmirna* azonban a tőle függő községekkel együtt is csak 161.790 lakost számlált s az egész kerület (kaza) lélekszáma sem tett többet 190.291-nél. Ha pedig mindazokat az ötezerszázalékos népesebb helységeket *Szmirnához* számítjuk, amelyek neve mellett a népszámlálási közlemény zárójelben — minden indokolás, utalás vagy jegyzet nélkül, úgyhogy nem tudjuk megállapítani, külvárosi jellegre való utalást jelent-e ez, vagy sem — megemlíti *Szmirna* nevét, még akkor is csak 236.313 főt kapunk. Állítólag százezernél több lakost számlált a háború előtt *Erzerum*, *Konia* és *Trapezunt* is, míg mai népességük csak 30.801, 47.286, ill. *Trebizonde* (*Trapezunt*) városé 24.634; érdekes, hogy utóbbi város lélekszámadatát a nem régen megjelent *Cholnoky-Atlasz* is még 55 ezerre tette. *Rodostó* (*Tekir-dagi*) népessége 1927-ben 14.387 lélek volt. — *Törökország* nagyobb városainak földrajzi áttekintéséből azt látjuk, hogy azok mindegyike vagy tengerparti kikötőváros, vagy a fő közlekedési útvonalak mellett fekvő hely, illetve közlekedési csomópont, jövő fejlődésüket tehát a közlekedési hálózat kiépítése és az ország gazdasági helyzetének megszilárdulása, forgalmának emelkedése fogja megszabni.

A török népszámlálás első eredményei az általános területi és lélekszámadatokon kívül a népesztést csupán egy szempontból: *nemek szerint* részletezik. A két nem számára és arányára vonatkozó adatok szerint a *férfinépesség létszáma* 6,584.474, a *nőké* 7,075.801 volt; ezer férfire tehát 1.075 nő jutott, vagyis a nőtöbbség valamivel nagyobb arányú, mint Magyarországon 1920-ban. Az ország 63 vilajetjéből *nőtöbbség találtatott 48-ban, míg 15 vilajetben a férfinépesség száma haladta meg a nőkéét*. A különbség vilajetenként elég nagy: van olyan vilajet, amelyben az 1000 férfilakoshoz viszonyított arány 1.250-ig emelkedik, viszont az ellenkező véget mutató vilajetben csupán 838, vagyis itt a férfítöbbség aránya megközelíti a nőtöbbség maximális arányszámát, amennyiben ezer nőre számítva 1.193-at mutat. Említésreméltó, hogy egyrészt a keleti tartományokban¹⁾, másrészt a városokban általában férfítöbbség észlelhető. Ezer férfilakoshoz viszonyítva a női népesség számát Angorában pl. szokatlanul alacsony arányszámot: 513-at kapunk és

¹⁾ *Aperçu de la démographie des divers pays du monde*. 1927.

¹⁾ Ebben része lehet annak is, hogy a női népesség bevallása a keleti államokban általában megbízhatatlanabb, pontatlanabb, mint a férfiaké; ezt a jelenséget megfigyelték különösen régebben a kelet-indiai népszámlálásoknál is.

tekintélyes férfitöbbletről számol be a nagyobb városok közül Sztambul (881), Adana (876), valamint Szmirna (878) adata. Megemlítendő még, hogy a sztambuli férfitöbbletnél — ezer férfire 881 nő — jóval kisebb Sztambul-prefektúráé, ahol ez a szám 977, miután mind Perában, mind Szkutariban — bár elég kis mértékű — nőttöbblet állapított meg.

A két nem arányát illetőleg érdekes eltérést mutathatunk ki, ha a népszámlálási közlemény alapján a vilajetek és kazák székhelyeinek arány-számát szembeállítjuk a többi községével; a népszámlálási kiadvány ugyanis e székhelyeknek (továbbá külön rovatban az ezektől függő községeknek) lélekszámát és népességüknek nemek szerinti megoszlását a többi községtől elkülönítve mutatja ki. Számításunk szerint 1927-ben 1000 férfire jutott

a vilajet- és kaza-székhelyeken	933
a többi községekben	1.124 nő.

Tekintettel arra, hogy a vilajetek és kazák székhelyein mindössze 3,305.879 lakos élt, a városi népesség száma pedig — az ötezernél népesebb települések lélekszámát véve alapul, amelyek mindegyike vilajet, vagy kaza székhely — 2,780.102 volt, a nemek eltérő arányát városokban és a vidéken a között két szám elég híven tükrözteti vissza. Ennélfogva Törökországban a városias jellegű lakóhelyeken elég nagy arányú férfitöbblet állapítható meg, amelyet azonban a falusi népesség nagy nőttöbblete teljesen ellensúlyoz, sőt annyira meghalad, hogy végeredményben az egész ország adatát tekintve, nőttöbblet mutatkozik, melynek arányszáma 1075.

A népesség kor, családi állapot, anyanyelv, vallásfelekezet, műveltség és más demográfiai szempontok szerint való megoszlását a török népszámlálás következő közleménye fogja ismertetni.

Thirring Lajos dr.

● SZOCIÁLIS STATISZTIKA ●

A társadalombiztosító szervek 1928 első felében.

Les établissements d'assurance sociale dans la 1re moitié de 1928.

Résumé. Depuis la mise en vigueur, au 1er janvier 1928, de la loi XXI de 1927 sur la réorganisation de l'assurance-maladie, d'essentielles modifications ont été apportées au réseau des organes d'assurance, ainsi qu'au mode de déclarer et de recueillir les données. L'établissement central de l'assurance-maladie, l'Institut Général d'Assurance Sociale, a actuellement pour organes locaux les Caisses de district, les Caisses d'entreprises et la Caisse commerciale de secours pour malades à Debrecen. En outre, il y a des établissements autonomes d'assurance-maladie, par exemple ceux des entreprises de communication et les Caisses de secours de mines.

Quoique, en raison des modifications signalées, les données du mouvement des membres ne soient guère propres à la comparaison entre les deux premiers trimestres de 1928 et de 1927, on peut établir que la formation en a été favorable, car le 31 mars et le 30 juin 1928, le nombre des membres dépassait respectivement de 3.6 et de 2.6% celui des époques correspondantes de 1927.

*

A társadalombiztosító szervek 1928 első félévi adatainak tárgyalása előtt, legalább

fővonásokban, ismertetnünk kell az említett szervek statisztikai adatszolgáltatásában beállott lényegesebb változásokat.

A M. kir. Központi Statisztikai Hivatal — eltekintve az 1922. évi december hó 4-én végrehajtott általános tagösszeírástól, melynek kérdőlapjai amúgy is csak az 1923. év elején kezdtek beérkezni — 1923. évi január havában kezdte meg a társadalombiztosító szervek statisztikai adatainak rendszeres gyűjtését és feldolgozását. A Társadalmi Biztosítási Statisztika füzeteiben sorozatosan megjelent 1923—1927. évi adatok az újonnan alakult, valamint az időközben megszűnt pénztárakra vonatkozó kisebb változások mellett is évről-évre azonos összeállításban jelentek meg s az egyes esztendőik adatai, a csoportosítások változatlansága mellett könnyűszerrel összehasonlíthatók voltak. Az 1928. évi adatok ismertetésénél azonban az ezideig használatos összeállítás nemcsak a pénztárak számánál és sorrendjénél, hanem a pénztárak jelleg szerinti csoportosításánál sem tartható tovább meg, mert a betegségi és baleseti kötelező biztosításról szóló 1927. évi XXI. t.-c. 1928. évi január elsejével nagy szervezeti változtatásokat léptetett életbe.

A törvény a betegségi és baleseti biztosítást az Országos Munkásbiztosító Inté-

1. Szervezet. Organisation.

Sorszám - No d'o.	S z e r v O r g a n e s	Székhely Siège	Biztosított tagok lét- száma 1928 VI. 30. Nombre d. membres assurés	Sorszám - No d'o.	S z e r v O r g a n e s	Székhely Siège	Biztosított tagok lét- száma 1928 VI. 30. Nombre d. membres assurés
	A) Országos Társadalom-biztosító Intézet.¹⁾ <i>Institut Général d'Assurance Sociale.¹⁾</i>				B) Önálló betegségi bizt. intézetek. <i>Etablissements autonomes d'assurance-maladie.</i>		
	I. Kerületi pénztárak.²⁾ <i>Caisses de district.²⁾</i>	ugyanott <i>dans la même ville</i>			I. Közlekedési bizt. intézetek. <i>Etablissements d'assurance de communication.</i>		
1	Baja		7.468	46	M. kir. államvasutak	Budapest	109.705
2	Balassagyarmat	"	13.184	47	Alföldi első gazdasági vasút..	Békéscsaba	297
3	Budapest	"	393.028	48	Budapesti helyi érdekű vasutak	Budapest	2.370
4	Debrecen	"	26.119	49	Duna-Száva-Adria vasúttárs...	"	8.729
5	Eger	"	14.833	50	Győr-Sopron-Ebenfurti vasút ..	Sopron	1.544
6	Esztergom	"	13.006	51	Magyar hajozási bet. bizt. i.	Budapest	10.332
7	Győr	"	27.557	52	Magyar kir. posta	"	30.553
8	Gyula	"	17.772	53	Mohács-pécsi vasút	"	649
9	Kaposvár	"	15.947	54	Szeged-csanádi vasút	Makó	781
10	Makó	"	12.043				
11	Miskolc	"	25.374				
12	Nyíregyháza	"	17.005				
13	Pécs	"	24.131				
14	Sátoraljaújhely	"	8.549				
15	Sopron	"	15.610	55	II. Magy. kir. dohányjövődék bet. bizt. i. — Etablissm. d'assur.-maladie de la Régie des tabacs	Budapest	15.485
16	Szeged	"	31.038	56	III. Magy. kir. postatakarék-pénztár bet. bizt. intézet <i>Etablissm. d'assur.-maladie de la Caisse d'épargne postale</i>	"	1.718
17	Szekszárd	"	12.003	57	IV. Magánalkalmazottak bizt. i. — Etablissm. d'assurance d'employés privés	"	47.970
18	Székesfehérvár	"	14.760				
19	Szolnok	"	17.092				
20	Szombathely	"	24.538				
21	Veszprém	"	13.851				
22	Zalaegerszeg	"	16.131				
	Együtt: — Ensemble:		761.039		B) összesen: — total:		230.183
	II. Vállalati pénztárak. <i>Caisses d'entreprises.</i>				C) Bányatársipénztárak. <i>Caisses de secours de mines.</i>		
23	M. kir. állami gépgyárak	Budapest	3.604	58	Borsodi szénbányák r.-t.	Királd	466
24	Ganz és Tsa Danubius gép-, vagon- és hajógyár r.-t.	"	4.998	59	Borsodi szénbányák r.-t.	Rudolftelep	297
25	Ganz-féle villamossági r.-t.	"	2.672	60	Borsodi szénbányák r.-t.	Sajószentpéter	255
26	Goldberger Sám. F. és Fiai r.-t.	"	2.196	61	Budapestvidéki kőszénbánya r.-t.	Pilisvörösvár	1.651
27	Haagya fogy. szöv.	"	1.251	62	Dunagőzhajozási Társaság	Pécs	3.330
28	Hatvani cukorgyár r.-t. cukor- gyára és gőzmalma	Hatvan	621	63	Egercsehi kőszénbánya és portlandcementgyár r.-t.	Egercsehi	657
29	Hazai fésűsfonó és szövőgyár r.-t.	Budapest	922	64	Hungaria kőszénbánya, Hauser és Társa	Környe	394
30	Hofnerr Schrantz-Clayton Schut leworth r.-t.	Kispest	2.220	65	Magyar általános kőszénb. r.-t.	Tatabánya	8.100
31	Kammer Testvérek textilipar r.-t.	Budapest	717	66	Magyar Általános kőszénbánya	Tokaj	506
32	Kis esti textilgyár r.-t.	Kispest	661	67	Magyar kir. állami kőszénbánya	Komló	666
33	Kőszénbánya és téglagyár tár- sulat Pesten cég	Budapest	2.398	68	Magyar kir. állami vas- és acélgyár	Diósgyőr	7.778
34	Láng L. gépgyár r.-t.	"	1.105	69	Br. Raivánszky-féle kőszén- bányák vállalata	Sajókaza	205
35	Magyar Általános Hitelbank ..	"	523	70	Rimamurány-Salgótarjáni vasmű r.-t.	Ózd	8.290
36	Magyar-Olasz bank r.-t.	"	371	71	Rimamurány-Salgótarjáni vasmű r.-t.	Rudabánya	667
37	Magyar pamutipar r.-t.	"	2.003	72	Rimamurány-Salgótarjáni vasmű r.-t.	Salgótarján	2.448
38	Perutz Testv. pápai textilgyára	Pápa	524	73	Salgótarjáni kőszénbánya r.-t.	Dorog	4.282
39	Pesti Magyar Keresk. Bank ..	Budapest	663	74	Salgótarjáni kőszénbánya r.-t.	Nagymányok	1.163
40	Röck István és első brünni gépgyár r.-t.	"	487	75	Salgótarjáni kőszénbánya r.-t.	Salgótarján	5.105
41	Vasmegyei cukorgyár r.-t. sár- vári cukorgyára	Sárvár	324	76	Sopronvidéki kőszénbánya r.-t.	Brennbergbánya	820
42	Vulkán gépgyár r.-t.	Budapest	202	77	Szénipari egyesület	Ajka	578
43	Wörner I. és Tsa cég buda- pesti gépgyára	"	389	78	Unió bányászati és ipari r.-t.	Várpalota	228
44	Zsolnai Vilmos kerámiai gyárak	Pécs	409				
	Együtt: — Ensemble:		29.260		C) összesen: — total:		47.886
45	III. Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár — <i>Caisse commerciale de secours p. maladies à Debrecen ..</i>	Debrecen	1.770		Mindössze: — Total général:		1.070.088
	A) összesen: — total:		792.069				

¹⁾ 1928 okt. 1-ig „Országos Munkásbiztosító Intézet“ néven. — *Jusqu'au 1er oct. 1928, Institut (Caisse) Général d'Assur. Ouvrière.*

²⁾ A 4.150/ein. 1927. N. M. M. sz. rendelet értelmében a ker. pénztárak száma 22, amelyeknek összesen 14 kirendeltsége van. Az anyapénztárak a kirendeltségek adatait is magukban foglalják. — *En vertu de l'arrêté No. 4.150 pr., pris en 1927 par le ministre du Travail et de la Prévoyance soc., le nombre des Caisses de district est de 22 et elles ont 14 succursales. Les chiffres de ces dernières sont compris dans ceux des Caisses de district.*

2. A kerületi pénztárak területi hatásköre.

Ressort territorial des Caisses de district.

Sorszám Numéro d'ordre	A kerületi pénztár — <i>Caisses de district</i>		
	székhelye — <i>siège</i>	területe — <i>territoire</i> ¹⁾	kirendeltségeinek székhelye <i>siège des succursales</i>
1.	Baja	<i>Com.</i> — Bács-Bodrog vármegye, Baja thj. város — <i>ville m.</i>	—
2.	Balassagyarmat ..	Nógrád és Hont közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék — <i>com. pr. r.</i>	Salgótarján
3.	Budapest	<i>Com.</i> — Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegye, Budapest székesíóváros — <i>capitale</i> , Kecskemét thj. város — <i>ville m.</i>	Kecskemét, Kiskunhalas, Vác
4.	Debrecen	<i>Com.</i> — Hajdu vármegye, — <i>com.</i> — Bihar vármegye, Debrecen thj. város — <i>ville m.</i>	—
5.	Eger	<i>Com.</i> — Heves vármegye	Gyöngyös
6.	Esztergom	Komárom és Esztergom közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék — <i>com. pr. r.</i>	—
7.	Győr	Győr, Moson és Pozsony közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék — <i>com. pr. r.</i> — Győr thj. város — <i>ville m.</i>	Magyaróvár
8.	Gyula	<i>Com.</i> — Békés vármegye	—
9.	Kaposvár	<i>Com.</i> — Somogy vármegye	—
10.	Makó	Csanád, Arad és Torontál közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék — <i>com. pr. r.</i>	—
11.	Miskolc	Borsod, Gömör és Kishont közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék — <i>com. pr. r.</i> , <i>com.</i> — Abaúj Torna vármegye, Miskolc thj. város — <i>ville m.</i>	Szikszo
12.	Nyíregyháza	Szabolcs és Ung közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék — <i>com. pr. r.</i> , Szatmár, Ugoosa és Bereg közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék — <i>com. pr. r.</i>	—
13.	Pécs	<i>Com.</i> — Baranya vármegye, Pécs thj. város — <i>ville m.</i>	Mohács
14.	Sátoraljaújhely ..	<i>Com.</i> — Zemplén vármegye	—
15.	Sopron	<i>Com.</i> — Sopron vármegye, Sopron thj. város — <i>ville m.</i>	—
16.	Szeged	<i>Com.</i> — Csongrád vármegye, Szeged thj. város — <i>ville m.</i> , Hódmezővásárhely thj. város — <i>ville m.</i>	Hódmezővásárhely, Szentés
17.	Szekszárd	<i>Com.</i> — Tolna vármegye	—
18.	Székesfehérvár ..	<i>Com.</i> — Fejér vármegye, Székesfehérvár thj. város — <i>ville m.</i>	—
19.	Szolnok	<i>Com.</i> — Jász-Nagykun-Szolnok vármegye	Jászberény
20.	Szombathely	<i>Com.</i> — Vas vármegye	Szentgotthárd
21.	Veszprém	<i>Com.</i> — Veszprém vármegye	Pápa
22.	Zalaegerszeg	<i>Com.</i> — Zala vármegye	Nagykanizsa

¹⁾ *Com.* = *comitat*; *ville m.* = *ville municipale*; *com. pr. r.* = *comitats provisoirement réunis*.

zetre bizza, mely a volt Országos Munkásbiztosító Pénztárnak jogutódja s melynek nevét az 1929 január elsején életbelépő öregség, rokkantság, özvegység és árvaság esetére szóló kötelező biztosításról rendelkező 1928. XL. t.-c. Országos Társadalombiztosító Intézetre változtatja. Ezt a rendelkezést a népjóléti és munkaügyi miniszter törvényi felhatalmazás alapján 1928 október 1-én életbeléptette.

Az Országos Társadalombiztosító Intézet feladatait részint a központban, részint a kötelékébe tartozó helyi szervei útján végzi. Helyi szervei az intézet kerületi és vállalati pénztárai (számuk 1928 január

30-án 22—22); helyi szerve továbbá a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző pénztár is. A helyi szervek igazgatási tagozódás és az adatközlés szempontjából kétfélek: a) *fő helyi szervek* (kerületi és vállalati pénztárak), amelyek adatait egyenkint globálisan közöljük és amelyek maguk is a kisebb helyi szervek központjai, továbbá b) *kisebb helyi szervek* (kirendeltségek, egyes dohánygyárak, stb.).

Különállóan teljesítik a betegségi biztosítást a következő intézetek:

1. a m. kir. Posta Betegségi Bizt. Intézete;

2. a m. kir. Államvasutak Bet. Bizt. I.;

3. Tagforgalom.
Mouvement des membres.

S z e r v i j e l l e g <i>Caractère d'organe</i>	M e m b r e s					
	Bejelentett <i>déclarés pour être assurés</i>			Kijelentett <i>sortis de l'assurance</i>		
	t a g o k			s z á m a		
	férfi <i>hommes</i>	nő <i>femmes</i>	együtt <i>total</i>	férfi <i>hommes</i>	nő <i>femmes</i>	együtt <i>total</i>
	1928 I—III.					
A) Országos Társadalombiztosító Intézet. <i>Institut Général d'Assurance Sociale.</i>						
I. Kerületi pénztárak — <i>Caisses de district</i>	262.509	137.937	400.446	252.321	134.041	386.362
II. Vállalati pénztárak — <i>Caisses d'entreprises</i>	5.746	4.364	10.110	4.362	2.780	7.142
III. Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár <i>Caisse commerc. de secours p. maladies à Debrecen</i>	241	71	312	273	64	337
A) Összesen — <i>Total</i>	268.496	142.372	410.868	256.956	136.885	393.841
B) Önálló biztosító intézetek. <i>Etablissements autonomes d'assurance.</i>						
I. Közlekedési biztosító intézetek — <i>Etablissements d'assurance de communication</i>	17.543	746	18.289	10.762	2.312	13.074
II. Magyar kir. dohányjövedék bet. bizt. i. — <i>Etablissem. d'assurance-maladie de la Régie des tabacs</i>	3.904	23.229	27.133	1.522	11.004	12.526
III. Magyar kir. postatakarékpénztár bet. bizt. i. — <i>Etablissement d'assurance-maladie de la Caisse d'épargne postale</i>	1.323	404	1.727	9	1	10
IV. Magánalkalmazottak bizt. i. — <i>Etablissement d'assur. d'employés privés</i>	12.620	4.709	17.329	9.384	3.014	12.398
B) Összesen — <i>Total</i>	35.390	29.088	64.478	21.677	16.331	38.008
C) Bányatárspénztárak. — <i>Caisses de secours de mines.</i>	4.736	1.230	5.966	5.886	827	6.713
Mindössze — <i>Total général</i>	308.622	172.690	481.312	284.519	154.043	438.562
Ebből önkéntes tag — <i>Dont membres volontaires</i>	4.378	575	4.953	1.212	748	1.960
	1928 IV—VI.					
A) Országos Társadalombiztosító Intézet. <i>Institut Général d'Assurance Sociale.</i>						
I. Kerületi pénztárak — <i>Caisses de district</i>	316.802	148.628	465.430	294.376	153.280	447.656
II. Vállalati pénztárak — <i>Caisses d'entreprises</i>	3.700	5.047	8.747	3.949	5.170	9.119
III. Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár <i>Caisse commerc. de secours p. maladies à Debrecen</i>	177	53	230	209	60	269
A) Összesen — <i>Total</i>	320.679	153.728	474.407	298.534	158.510	457.044
B) Önálló biztosító intézetek. <i>Etablissements autonomes d'assurance.</i>						
I. Közlekedési biztosító intézetek — <i>Etablissements d'assurance de communication</i>	22.194	2.485	24.679	16.025	803	16.828
II. Magyar kir. dohányjövedék bet. bizt. i. — <i>Etablissem. d'assur.-maladie de la Régie des tabacs</i>	731	7.811	8.542	472	7.204	7.676
III. Magyar kir. postatakarékpénztár bet. bizt. i. <i>Etablissem. d'assur.-maladie de la Caisse d'épargne postale</i>	14	7	21	16	4	20
IV. Magánalkalmazottak bizt. i. — <i>Etablissement d'assur. d'employés privés</i>	4.643	2.832	7.475	3.674	1.852	5.526
B) Összesen — <i>Total</i>	27.582	13.135	40.717	20.187	9.863	30.050
C) Bányatárspénztárak. — <i>Caisses de secours de mines</i>	2.605	238	2.843	3.525	161	3.686
Mindössze — <i>Total général</i>	350.866	167.101	517.967	322.246	168.534	490.780
Ebből önkéntes tag — <i>Dont membres volontaires</i>	238	111	349	99	64	163

4. Taglétszám. — Nombre des membres.

Szervi jelleg Caractère des établissements	A kötelezőleg biztosított tagok — Membres assurés obligatoirement						
	létszáma — nombre				átlagos létszáma nombre moyen		
	férfi hommes	nő femmes	együtt — total		férfi hommes	nő femmes	együtt total
			szám nombre	%			
1928. III. 31.				1928. I—III.			
A) Országos Társadalombiztosító Intézet. <i>Institut Général d'Assurance Sociale:</i>							
I. Kerületi pénztárak — <i>Caisses de district..</i>	470.426	271.381	741.807	71,6	463.022	269.795	732.817
II. Vállalati pénztárak — <i>Caisses d'entreprises</i>	22.104	6.925	29.029	2,8	21.750	6.587	28.337
III. Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár — <i>Caisse commerc. de secours p. maladies à Debrecen</i>	1.304	484	1.788	0,2	1.316	477	1.793
A) Összesen — Total:	493.834	278.790	772.624	74,6	486.088	276.859	762.947
B) Önálló biztosító intézetek — Etablissements autonomes d'assurance.							
I. Közlekedési biztosító intézetek — <i>Etablissement. d'assur. de communication</i>	133.381	23.728	157.109	15,1	127.435	24.914	152.349
II. Magy. kir. dohányjövedék bet. bizt. i. — <i>Etablissement. d'assur.-maladie de la Régie des tabacs</i>	2.394	12.225	14.619	1,4	2.616	11.660	14.276
III. Magy. kir. postatakarékpénztár bet. bizt. i. — <i>Etablissement. d'assur.-maladie de la Caisse d'épargne postale</i>	1.314	403	1.717	0,2	1.307	401	1.708
IV. Magánalkalmazottak bizt. i. — <i>Etablissement. d'assur. d'employés privés</i>	26.467	15.753	42.220	4,1	25.877	15.421	41.298
B) Összesen — Total:	163.556	52.109	215.665	20,8	157.235	52.396	209.631
C) Bányatárspénztárak — Caisses de secours de mines	46.447	2.130	48.577	4,6	47.105	1.820	48.925
Mindössze — Total général:	703.837	333.029	1.036.866	100,0	690.428	331.075	1.021.503
Ezenkívül önkéntes tag — <i>En outre, membres volontaires</i>	4.812	1.223	6.035	0,6	4.523	1.285	5.808
A) Országos Társadalombiztosító Intézet. <i>Institut Général d'Assurance Sociale.</i>							
I. Kerületi pénztárak — <i>Caisses de district..</i>	492.829	266.687	759.516	71,4	496.808	269.935	766.743
II. Vállalati pénztárak — <i>Caisses d'entreprises</i>	21.839	6.796	28.635	2,7	22.261	6.811	29.072
III. Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár — <i>Caisse commerc. de secours p. maladies à Debrecen</i>	1.272	477	1.749	0,2	1.288	483	1.771
A) Összesen — Total:	515.940	273.960	789.900	74,3	520.357	277.229	797.586
B) Önálló biztosító intézetek — Etablissements autonomes d'assurance							
I. Közlekedési biztosító intézetek — <i>Etablissement. d'assur. de communication</i>	139.550	25.410	164.960	15,5	137.915	24.456	162.371
II. Magy. kir. dohányjövedék bet. bizt. i. — <i>Etablissement. d'assur.-maladie de la Régie de tabacs</i>	2.653	12.832	15.485	1,5	2.507	12.502	15.009
III. Magy. kir. postatakarékpénztár bet. bizt. i. — <i>Etablissement. d'assur.-maladie de la Caisse d'épargne postale</i>	1.312	406	1.718	0,2	1.311	405	1.716
IV. Magánalkalmazottak bizt. i. — <i>Etablissement. d'assur. d'employés privés</i>	27.336	16.734	44.070	4,1	26.980	16.282	43.262
B) Összesen — Total:	170.851	55.382	226.233	21,3	168.713	53.645	222.358
C) Bányatárspénztárak — Caisses de secours de mines	45.527	2.207	47.734	4,4	45.896	2.175	48.071
Mindössze — Total général:	732.318	331.549	1.063.867	100,0	731.966	333.049	1.068.015
Ezenkívül önkéntes tag — <i>En outre, membres volontaires</i>	4.951	1.270	6.221	0,6	4.903	1.252	6.155

5. a. A kötelezőleg biztosított tagok létszáma napibérosztály szerint az 1928. év I. negyedében.
Nombre des membres assurés obligatoirement, suivant les classes de salaires journaliers, I trimestre de 1928.

Férfi — Hommes

S z e r v i j e l l e g Caractère des organes	Classes de salaires journaliers								
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I-VIII.
	n a p i b é r o s z t á l y								
	80 fillér v. kevesebb ou moins	81—160	161—240	241—320	321—400	401—480	481—560	561 fillér vagy több ou plus	—
f i l l é r — f i l l é r s									
A) Országos Társadalombiztosító Intézet. <i>Institut Génér. d'Assur. Sociale.</i>									
I. Kerületi pénztárak — <i>Caisses de district</i>	65.774	32.972	45.641	59.542	60.291	48.874	42.388	114.944	470.426
II. Vállalati pénztárak — <i>Caisses d'entreprises</i>	508	595	666	1.884	2.875	2.586	2.467	10.523	22.104
III. Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár — <i>Caisse commerc. de secours p. malades à Debrecen</i>	391	85	105	167	109	120	30	297	1.304
A) összesen: — <i>total.</i>	66.673	33.652	46.412	61.593	63.275	51.580	44.885	125.764	493.834
B) Önálló biztosító intézetek. <i>Etablissem. autonomes d'assur.</i>									
I. Közlekedési bizt. intézetek <i>Etablissements d'assurance de communication</i>	3.039	7.171	23.706	19.066	17.669	15.036	13.554	34.140	133.381
II. Magyar kir. dohányjövédék bet. bizt. i. — <i>Etablissem. d'assur.-maladie de la Régie des tabacs</i>	69	348	1.043	474	205	86	50	119	2.394
III. Magyar kir. postatakarékpénztár bet. bizt. i. — <i>Etablissem. d'assur.-maladie de la Caisse d'épargne postale</i>	1	28	32	39	338	175	131	570	1.314
IV. Magánalkalmazottak bizt. i. <i>Etablissements d'assur. d'employés privés</i>	1.286	1.434	950	1.881	1.629	2.371	1.421	15.495	26.467
B) összesen: — <i>total:</i>	4.395	8.981	25.731	21.460	19.841	17.668	15.156	50.324	163.556
C) Bányatárspénztárak — <i>Caisses de secours de mines</i>	485	1.167	2.021	3.851	8.438	8.037	7.408	15.040	46.447
Mindössze: — <i>Total général:</i>	71.553	43.800	74.164	86.904	91.554	77.285	67.449	191.128	703.837
Ebből háztartási alkalmazott — <i>Dont employés de ménage</i>	205	522	1.040	626	348	254	175	307	3.477

3. a közforgalmi magánvasutak Bet. Bizt. Intézetei;

4. a m. kir. Postatakarékpénztár Bet. Bizt. I.;

5. a m. kir. Dohányjövédék Bet. Bizt. I.;

6. a bányatárspénztárak, ideértve a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár, valamint a komlói m. kir. kincstári kőszénbánya társpénztárait is;

7. a Magyar Hajózási Bet. Bizt. I.;

8. a Budapesti Kereskedelmi Bet. Bizt. I. (Ferenc József Pénztár).

Ez utóbbi intézet nevét az 1928. XL. t.-c. szintén megváltoztatta és pedig *Magánalkalmazottak Biztosító Intézetére*. Ezt a rendelkezést a népjóléti és munkaügyi miniszter az Országos Társadalombiztosító Intézet névváltozásával egyidejűleg 1928 október 1-én ugyancsak életbe léptette. A törvény az önálló szervek különállásának kimelésével meglehetősen bonyolult függőle-

5. b. A kötelezőleg biztosított tagok létszáma napibérosztály szerint az 1928. év I. negyedében.
Nombre des membres assurés obligatoirement, suivant les classes de salaires journaliers, I trimestre de 1928.

Nő — Femmes

S z e r v i j e l l e g Caractère des organes	C l a s s e s d e s a l a i r e s j o u r n a l i e r s								
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I-VIII.
	n a p i b é r o s z t á l y								
	80 fillér 80 fillers v. kevesebb ou moins	81—160	161—240	241—320	321—400	401—480	481—560	561 fillér 561 fillers vagy több ou plus	—
f i l l é r — f i l l e r s									
A) Országos Társadalombiztosító Intézet. <i>Institut Génér. d'Assur. Sociale.</i>									
I. Kerületi pénztárak — <i>Caisses de district</i>	18.199	28.898	95.844	75.503	25.590	11.818	7.324	8.205	271.381
II. Vállalati pénztárak — <i>Caisses d'entreprises</i>	43	183	1.224	2.097	1.641	758	354	625	6.925
III. Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár — <i>Caisse commerc. de secours p. maladies à Debrecen</i> ..	41	66	79	96	63	62	11	66	484
A) összesen : — <i>total</i> :	18.283	29.147	97.147	77.696	27.294	12.638	7.689	8.896	278.790
B) Önálló biztosító intézetek. <i>Etablissem. autonomes d'assur.</i>									
I. Közlekedési bizt. intézetek <i>Etablissements d'assurance de communication</i>	2.316	5.482	5.214	3.829	2.258	1.577	993	2.059	23.728
II. Magyar kir. dohányjövédék bet. bizt. i. — <i>Etablissem. d'assur.-maladie de la Régie des tabacs</i>	3.481	3.573	3.691	1.442	31	6	1	—	12.225
III. Magyar kir. postatakarék-pénztár bet. bizt. i. — <i>Etablissem. d'assur.-maladie de la Caisse d'épargne postale</i>	1	80	58	52	71	31	31	79	403
IV. Magánalkalmazottak bizt. i. <i>Etablissement d'assur. d'employés privés</i>	106	441	734	1.925	1.520	1.944	1.303	7.780	15.753
B) összesen : — <i>total</i> :	5.904	9.576	9.697	7.248	3.880	3.558	2.328	9.918	52.109
C) Bányatárspénztárak. — <i>Caisses de secours de mines</i> ..	348	613	887	157	57	23	19	26	2.130
Mindössze : — <i>Total général</i> :	24.535	39.336	107.731	85.101	31.231	16.219	10.036	18.840	333.029
Ebből háztartási alkalmazott — <i>Dont employés de ménage</i> ..	976	11.817	67.873	44.411	5.905	1.202	261	396	132.841

ges tagozódást teremtett, mely a horizontális (területi) tagozódással összefügg és egymásba fonódik. A statisztika szempontjából a központok, intézetek, pénztárak fő- és kisebb helyi szervek stb. gyűjtőnévül ezentúl a *szerv* megjelölést használjuk. A szervek csoportosítása *szervi jelleg* szerint történik.

A szervek száma 1927 december 31-én 104, 1928 június 30-án 78 volt. A csökkenés a szervhálózat átcsoportosításának és összevonásának következménye. A kisebb

helyi szervek és kirendeltségek száma 1928 június 30-án 58 volt.

Mielőtt az újonnan felállított, valamint megszüntetett betegségi biztosító intézetek és betegsegélyző pénztárak részletes ismeretetésébe fognánk, a szervezeti változások időrendi sorrendjét tartva szem előtt, a törvénynek azon rendelkezésével kell foglalkoznunk, mely kimondja, hogy az Országos Társadalombiztosító Intézet a kerületi pénztárak számát, területét és székhelyét ön-

5. c. A kötelezőleg biztosított tagok létszáma napibérosztály szerint az 1928. év első negyedében.
Nombre des membres assurés obligatoirement, suivant les classes de salaires journaliers, 1er trimestre de 1928.
Együtt. — Ensemble.

S z e r v i j e l l e g Caractère des établissements	Classes de salaires journaliers								
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I—VIII.
	n a p i b é r o s z t á l y								
80 f.-fillers v. kevesebb ou moins	81—160	161—240	241—320	321—400	401—480	481—560	561 f.-fillers vagy több ou plus	—	
f i l l é r — f i l l e r s									
1. Szám. — Nombre.									
A) Országos Társadalombiztosító intézet. <i>Institut Général d'Assur. Soc.</i>									
I. Kerületi pénztárak — <i>Caisses de district</i>	83.973	61.870	141.485	135.045	85.881	60.692	49.712	123.149	741.807
II. Vállalati pénztárak — <i>Caisses d'entreprises</i>	551	778	1.890	3.981	4.516	3.344	2.821	11.148	29.029
III. Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár - <i>Caisse commerciale de secours p. maladies à Debrecen</i>	432	151	184	263	172	182	41	363	1.788
A) összesen — total	84.956	62.799	143.559	139.289	90.569	64.218	52.574	134.660	772.624
B) Önálló biztosítóintézetek. <i>Etabliss. autonomes d'assur.</i>									
I. Közlekedési biztosító intézetek — <i>Etabliss. d'assur. de communication</i>	5.355	12.653	28.920	22.895	19.927	16.613	14.547	36.199	157.109
II. Magyar kir. dohányjövédék bet. bizt. i. — <i>Etabliss. d'assur.-maladie de la Régie des tabacs</i>	3.550	3.921	4.734	1.916	236	92	51	119	14.619
III. Magyar. kir. postatakarék-pénztár bet. bizt. i. — <i>Etabliss. d'assur.-maladie de la Caisse d'épargne postale</i>	2	108	90	91	409	206	162	649	1.717
IV. Magánalkalmazottak bizt. i. <i>Etablissement d'assur. d'employés privés</i>	1.392	1.875	1.684	3.806	3.149	4.315	2.724	23.275	42.220
B) összesen — total	10.299	18.557	35.428	28.708	23.721	21.226	17.484	60.242	215.665
C) Bányatárspénztárak. <i>Caisses de secours de mines.</i>	833	1.780	2.908	4.008	8.495	8.060	7.427	15.066	48.577
Mindössze — Total général	96.088	83.136	181.895	172.005	122.785	93.504	77.485	209.968	1,036.866
Ebből háztartási alkalmazott <i>Dont employés de ménage</i> ..	1.181	12.339	68.913	45.037	6.253	1.456	436	703	136.318

maga állapítja meg. Felhatalmazza egyúttal az intézetet, hogy kirendeltségeket létesíthessen, sőt csekélyebb helyi taglétszám esetén jogában áll az intézetnek a feladatok el látását szerződéses alapon közigazgatási alkalmazottakra, ipartestületekre vagy magánegyénekre bízni (92. §.).

A törvény ezen intézkedését azért kell kiemelnünk, mert a még augusztus hóban kihirdetett törvénynek idevonatkozó rendelkezése s az ugyanezen törvényben, valamint korábbi kormányrendeletekben nyert fel-

hatalmazás alapján a 4.510/eln. 1927. N. M. M. sz. rendelet, továbbá az ennek helyesbítése tárgyában kiadott 4.806/eln. 1927. N. M. M. sz. rendelet a kerületi pénztárak számát már 1927. évi december hó 1-én kezdődő hatállyal 22-ben állapítja meg, amelyek hálózatában összesen 14 kirendeltséget létesít (I. 2. tábla).

A salgótarjáni kirendeltség kivételével, melyet az elsőnek említett rendelet egészen újonnan állított fel, valamennyi kirendeltség kerületi pénztárból keletkezett.

5. d. A kötelezőleg biztosított tagok létszáma napibérosztály szerint az 1928. év első negyedében.
Nombre des membres assurés obligatoirement, suivant les classes de salaires journaliers, 1e trimestre de 1928.
Együtt. — Ensemble.

S z e r v i j e l l e g Caractère des établissements	Classes de salaires journaliers								
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I—VIII.
	n a p i b é r o s z t á l y								
80 f.-fillers v. kevesebb ou moins	81—160	161—240	241—320	321—400	401—480	481—560	561 f.-fillers vagy több ou plus	—	—
	f i l l é r — f i l l e r s								
2. Százalék. — %.									
A) Országos Társadalombiztosító intézet. <i>Institut Général d'Assur. Soc.</i>									
I. Kerületi pénztárak — <i>Caisses de district</i>	11·3	8·3	19·1	18·2	11·6	8·2	6·7	16·6	100·0
II. Vállalati pénztárak — <i>Caisses d'entreprises</i>	1·9	2·7	6·5	13·7	15·6	11·5	9·7	38·4	100·0
III. Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár — <i>Caisse commerciale de secours p. malades à Debrecen</i>	24·1	8·5	10·3	14·7	9·6	10·2	2·3	20·3	100·0
A) összesen — total	11·0	8·1	18·6	18·1	11·7	8·3	6·8	17·4	100·0
B) Önálló biztosítóintézetek. <i>Etablissements autonomes d'assur.</i>									
I. Közlekedési biztosító intézetek — <i>Etablissements de communication</i>	3·4	8·1	18·4	14·6	12·7	10·6	9·2	23·0	100·0
II. Magyar kir. dohányjövédék bet. bizt. i. — <i>Etablissements d'assur.-maladie de la Régie des tabacs</i>	24·3	26·8	32·4	13·1	1·6	0·6	0·4	0·8	100·0
III. Magyar kir. postatakarék-pénztár bet. bizt. i. — <i>Etablissements d'assur.-maladie de la Caisse d'épargne postale</i>	0·1	6·2	5·2	5·3	23·8	12·0	9·4	38·0	100·0
IV. Magánalkalmazottak bizt. i. — <i>Etablissement d'assur. d'employés privés</i>	3·3	4·4	4·0	9·0	7·5	10·2	6·5	55·1	100·0
B) összesen — total	4·8	8·6	16·4	13·3	11·0	9·8	8·1	28·0	100·0
C) Bányatárspénztárak. <i>Caisses de secours de mines.</i>	1·7	3·7	6·0	8·3	17·4	16·6	15·3	31·0	100·0
Mindössze — Total général	9·2	8·2	17·5	16·6	11·7	9·2	7·4	20·2	100·0
Ebből háztartási alkalmazottak — <i>Dont employés de ménage</i>	0·8	9·1	50·6	33·0	4·6	1·1	0·3	0·5	100·0

A társadalmi biztosítási szervek statisztikai adatszolgáltatását s az innen nyert végleges eredmények közlését főként és elsősorban ez a rendelkezés érinti, mert a kirendeltségek adatai együtt szerepelnek az illetékes kerületi pénztárak adataival. Közlebről ez annyit jelent, hogy pl. a budapesti kerületi pénztár nemcsak — mint régebben — a székesfőváros területére vonatkozó adatokat tartalmazza, hanem magában foglalja a kecskeméti, kiskunhalasi és váci kirendeltségek adatait is, vagyis Pest-

Pilis-Solt-Kiskun vármegye adatait tünteti fel. A többi kerületi pénztár is egy-egy egész vármegye területére vonatkozó adatokat közöl, sőt a miskolci és nyíregyházi kerületi pénztárak hatásköre két-két vármegye területére terjed ki. Nagy kára ez a statisztikának, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy a közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék területére vonatkozó adatok már magukban véve sem használhatók a régebbi — különösen a békeévekre vonatkozó — adatok összehasonlításánál.

A helyzet az, hogy a kirendeltségek a jelenlegi átmeneti időben még külön szolgáltatnak ugyan adatokat, azonban az Országos Társadalombiztosító Intézet terve az, hogy a kirendeltségeket idővel ú. n. kifizető helyekké alakítja át s akkor a fent vázolt állapot állandósul.

A Társadalmi Biztosítási Füzetekben tudvalevőleg vagy szervenkint, vagy csak szervi jellegenkint közöltük az adatokat. A jövőben a szervi jelleg szerint összefoglalt adatsoroknál a mondottak következtében a „Budapesti kerületi pénztár“ és a „M. Á. V. intézet“ önálló szerepeltetése elmarad.

Az Országos Társadalombiztosító Intézet kilátásba helyezte ugyan, hogy a statisztikai adatösszehasonlíthatóság bizonyos fokú érvényesíthetése végett helyi szervenkint részletezett adatokat szolgáltat, de ezt a lehetőséget a jövőben csak annyiban aknázhatjuk ki, hogy a közleményekben a biztosítási szervezet egész tagoltságát s minden szervcsoport, szerv, fő- és kisebb helyi szerv taglétszámát évenként egyszer kimutatjuk. Budapest kiemelése a szervi jelleg soroknál így is mellőzendő, mert az a működési terület, amelynek adataiban a kirendeltségek nem szerepelnek, sem a közigazgatási területtel, sem a régi (1928 január 1-e előtti) működési területtel nem egyezik.

Az 1928. évre vonatkozó legfrissebb adatok közlésénél is szükségesnek tartjuk bemutatni a kirendeltségek s kisebb helyi szervek taglétszámát, mely 1928. június 30-án a kerületi pénztárak kirendeltségeinél a következőképen alakult:

Kerületi pénztár	Kirendeltség	Taglétszám
Balassagyarmat	Salgótarján	5.128
Budapest	Kecskemét	16.184
Budapest	Kiskunhalas	6.886
Budapest	Vác	9.864
Eger	Gyöngyös	7.131
Győr	Magyaróvár	5.764
Miskolc	Szikszó	3.386
Pécs	Mohács	7.176
Szeged	Hódmezővásárhely	4.620
Szeged	Szentes	4.390
Szolnok	Jászberény	3.973
Szombathely	Szentgotthárd	3.475
Veszprém	Pápa	5.750
Zalaegerszeg	Nagykanizsa	7.875

Az 1. sz. táblán közölt adatok összehasonlításából kitűnik, hogy a kecskeméti, váci és nagykanizsai kirendeltségek kivételével, a kirendeltségek taglétszáma sehol sem éri el a legkisebb bajai kerületi pénztár taglétszámát sem.

Tovább menve a törvény intézkedéseinek taglalásánál, a m. kir. Dohányjövődék Betegségi Biztosító Intézetét kell nagy vonásokban bemutatnunk, amennyiben a már előbb felsorolt intézetek ennek kivételével valamennyien működtek korábban is és azok alapszabályait a törvény nem érintette. A m. kir. Postatakarékpénztár bet. bizt. intézete ugyan szintén 1928 január elseje óta közöl adatokat, tényleg azonban már 1926 július 1-én megalakult. (10.900. 1926. M. E. és 3896/926. eln. b. N. M. M. sz. rendelet.) A m. kir. Dohányjöv. bet. bizt. intézete 1928 január 1. óta működik s működésének megkezdésével a régi dohánygyári betegsegélyző pénztárak egyidejűleg megszűntek. A Dohányjöv. bet. bizt. intézet feladatait részint a központban, részint az ügyviteli szabályzattal felállított 44 helyi szerve útján végzi. Helyi szerve valamennyi dohánygyár, dohánybeváltó hivatal és dohányáruraktár. A Dohányjöv. bet. bizt. intézet 44 helyi szervétől külön-külön beérkező kimutatások statisztikai adatai egy összegben kerülnek nyilvánosságra, de a kívánt adatok a külön történő statisztikai adatbevallások útján bármikor bármelyik helyi szerve vonatkozólag könnyű szerrel megállapíthatók.

A kerületi pénztárak kirendeltségeinek analógiájára az alábbiakban bemutatjuk a Dohányjöv. bet. bizt. intézet helyi szerveit is.

	Taglétszám
Battonya, doh. bev. hivatal	137
Békéscsaba „ „ „	142
Budapest I. ker. doh. gyár	1.711
„ II. „ Közp. Igazg.	133
„ III. „ doh. gyár	960
„ VII. „ „	432
„ IX. „ „ áruraktár	40
„ X. „ „ bev. hivatal	566
„ X. „ „ gyár	742
Debrecen „ bev. hivatal	353
„ „ gyár	1.217
„ „ áruraktár	8
Eger „ gyár	1.018
Fadd „ bev. hivatal	450
Győr „ áruraktár	9
Hajdudorog „ bev. hivatal	239
Jászberény „ „ „	94
Jáskisér „ „ „	41
Kápona „ „ „	263
Kiskunfélegyháza „ „ „	16
Kisvárdá „ „ „	351
Mezőkövesd „ „ „	158
Miskolc „ „ „	260

		Taglétszám				Taglétszám	
Miskolc	doh. áruraktár	7	Rakamaz	doh. bev. hivatal	259
Nagyatád	" bev. hivatal	112	Sátoraljaújhely	" gyár	660
Nagydorog	" " "	182	Szeged	" " "	620
Nagykálló	" " "	150	"	" áruraktár	14
Nagykanizsa	" áruraktár	11	Szentgotthárd	" gyár	672
Nagyléta	" bev. hivatal	13	Szolnok	" bev. hivatal	304
Nyírbátor	" " "	458	Szombathely	" áruraktár	12
Nyíregyháza	" " "	378	Tiszapolgár	" bev. hivatal	55
Pápa	" gyár	1.269	Tiszaroff	" " "	121
Pécs	" " "	469	Vásárosnamény	" " "	369
"	" áruraktár	10				

6. a. A kötelezőleg biztosított tagok létszáma napibérosztály szerint az 1928. év II. negyedében.
Nombre des membres assurés obligatoirement, suivant les classes de salaires journaliers, IIe trimestre de 1928.

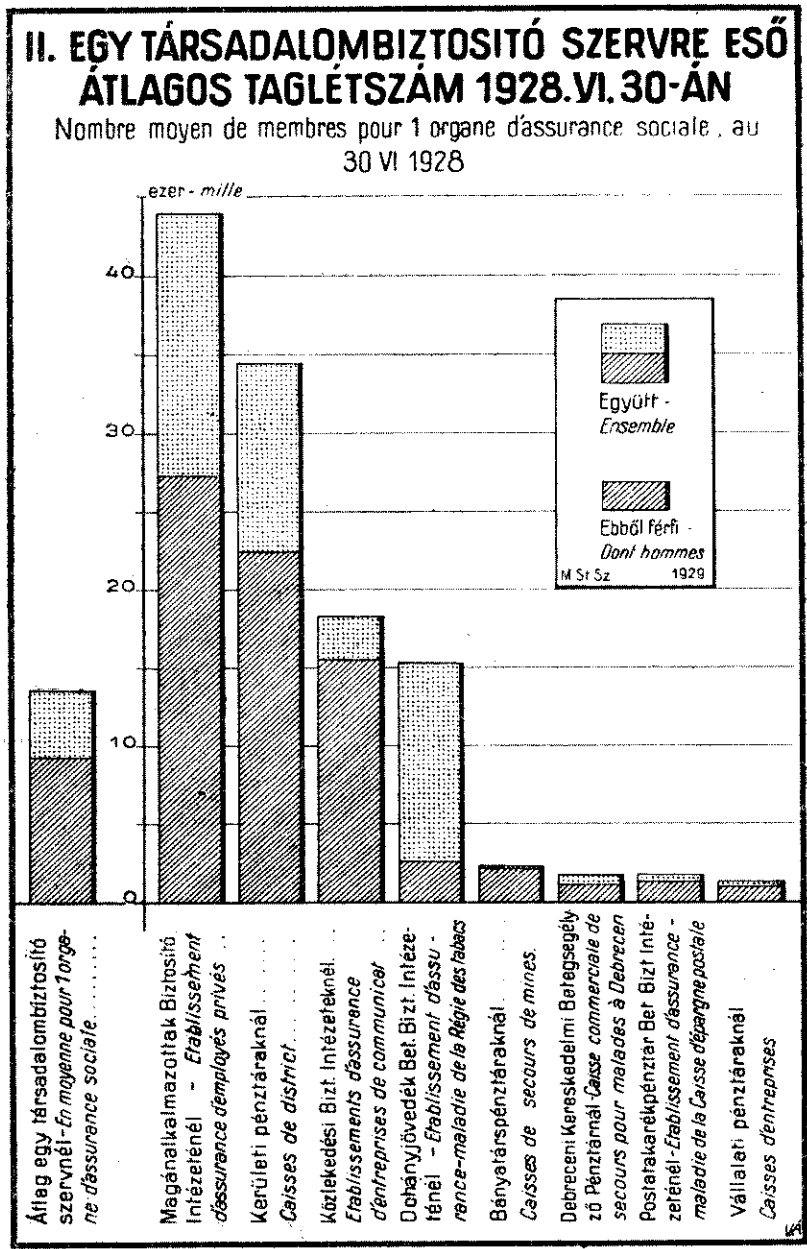
Férfi. — Hommes.

Szervi jelleg Caractères des organes	Classes de salaires journaliers								
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I—VIII.
	napibérosztály								
	80 f.-fillers v. kevesebb ou moins	81—160	161—240	241—320	321—400	401—480	481—560	561 f.-fillers vagy több ou plus	—
A) Országos Társadalombiztosító Intézet <i>Institut Général d'Assurance Sociale</i>									
I. Kerületi pénztárak — <i>Caisses de district</i>	63.696	31.795	44.875	62.955	63.888	54.065	44.950	126.605	492.829
II. Vállalati pénztárak — <i>Caisses d'entreprises</i>	475	543	622	1.671	2.886	2.510	2.520	10.612	21.839
III. Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár — <i>Caisse commerc. de secours p. maladies à Debrecen</i>	372	80	102	172	113	118	31	284	1.272
A) összesen — total	64.543	32.418	45.599	64.798	66.887	56.693	47.501	137.501	515.940
B) Önálló biztosító intézetek <i>Etablissements autonomes d'assurance</i>									
I. Közlekedési biztosító intézetek — <i>Etablissements d'assur. de communication</i>	3.047	8.260	27.704	19.960	17.070	15.352	13.813	34.344	139.550
II. Magyar kir. dohányjövédék bet. bizt. i. — <i>Etablissements d'assur.-maladie de la Régie des tabacs</i>	107	413	1.133	443	227	113	71	146	2.653
III. Magyar kir. postatakarékpénztár bet. bizt. i. — <i>Etablissements d'assur.-maladie de la Caisse d'épargne postale</i>	1	28	29	40	339	174	131	570	1.312
IV. Magánalkalmazottak bizt. i. — <i>Etablissement d'assur. d'employés privés</i>	1.355	1.376	916	1.869	1.770	2.440	1.658	15.952	27.336
B) összesen — total	4.510	10.077	29.782	22.312	19.406	18.079	15.673	51.012	170.851
C) Bányatárspénztárak — <i>Caisses de secours de mines</i>	507	1.158	2.048	3.883	5.485	10.329	6.956	15.161	45.527
Mindössze — Total général	69.560	43.653	77.429	90.993	91.778	85.101	70.130	203.674	732.318
Ebből háztartási alkalmazott — <i>Dont employés de ménage</i>	199	389	916	776	396	240	135	318	3.369

A leglényegesebb különbség a régi dohánygyári betegsegélyző pénztárak és a Dohányjöv. bet. bizt. intézete között az, hogy ez az intézet tagjai sorába felvette a rendszeresített állásokra kinevezett tisztviselőket és altiszteket, valamint a nyugdíjasokat is, holott ezek a dohánygyári pénztárak működése idején az 1921. XLVI. t.-c.-kel létesített Országos Tisztviselői Betegsegélyző Alaphoz tartoztak. További eltérés az is, hogy a Dohányjöv. bet. bizt. intézeténél, mint a különálló biztosító intézeteknél általában, önkéntes biztosításnak vagy önkéntes továbbfizetéssel való biztosításnak nincs helye. Egyedüli kivétel a Magánalkalmazottak biztosító intézete, melynek alapszabálya megengedi az önkéntes biztosítást.

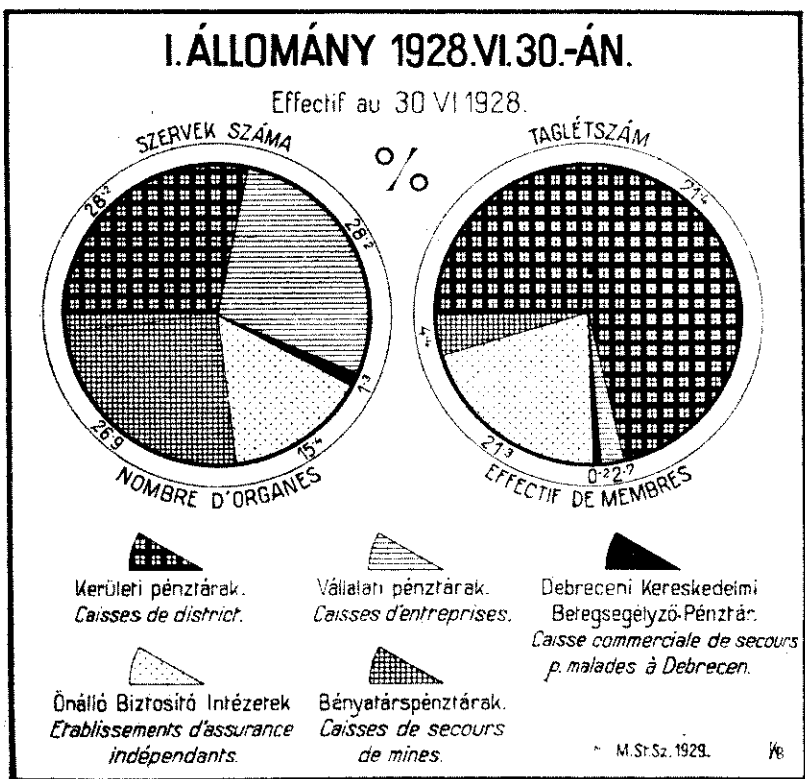
Az eddig elmondottak összefoglalásául tehát megállapíthatjuk, hogy a betegségi és baleseti kötelező biztosítást teljesítő társadalmi biztosítási szervek tulajdonképpen két nagy főcsoportot alkotnak. Az első főcsoportot képezik az *Országos Társadalombiztosító Intézet és annak helyi szervei*; a második főcsoportot pedig a *betegségi biztosítást különállóan teljesítő biztosító intézetek és bányatárspénztárak alkotják*. A bányatárspénztárakat azonban az önálló intézetektől elütő, sajátos jellegüknél fogva helyesebb kiemelni a második csoportból s a társadalmi biztosítási szervek harmadik kategóriájának tekinteni. Különösen indokolt ez statisztikai szempontból, már csak a régebbi adatokkal való összehasonlíthatóság szempontjából is.

Az eddigiekben bemutatott társadalmi biztosítási szervek statisztikai adatszolgáltatása meglehetősen nehezen indult meg s

az adatok országos összesítését nagyban késleltette nemcsak a Dohányjöv. újonnan alakult betegségi biztosító intézete 44 helyi szervének az adatszolgáltatásba való bekapcsolódása, hanem az a körülmény is, hogy az Országos Társadalombiztosító Intézetnek és a kötelezőbe tartozó kerületi pénztáraknak s azok kirendeltségeinek 1928 január 1-vel kinevezett, részben új emberekből álló tisztviselői karának hosszabb időre volt szüksége az új munkakörbe való beilleszkedésre és a szervezeti változásokkal járó nehézségek legyőzésére. Ez a magyarázata annak, hogy az alábbiakban ismertetett 1928 első két negyedévi tagforgalmi adatok csak megkésve kerülnek nyilvánosságra.

Az 1928 első negyedévi tagforgalom jóval erőteljesebb volt, mint az előző év ugyanazon időszakában, de már az 1927. évi negyedik negyedestendő adataival szemben visszaesést mutat, ami annál is feltűnőbb, mert egyrészt a kerületi pénztárak új területi beosztása következtében a tagok egy részének más pénztár kötelezőbe való átutalása, másrészt a m. kir. Dohányjöv. s a m. kir. Postatakarékpénztár betegségi biz-

6. b. A kötelezőleg biztosított tagok létszáma napibérosztály szerint az 1928. év II. negyedében.
Nombre des membres assurés obligatoirement, suivant les classes de salaires journaliers, IIe trimestre de 1928.

Nő. — Femmes.

Szervi jelleg <i>Caractère des organes</i>	Classes de salaires journaliers								
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I—VIII.
	napibérosztály								
	80 f.-fillers v. kevesebb ou moins	81—160	161—240	241—320	321—400	401—480	481—560	561 f.-fillers vagy több ou plus	—
f i l l é r — f i l l e r s									
A) Országos Társadalombiztosító Intézet <i>Institut Général d'Assurance Sociale</i>									
I. Kerületi pénztárak — <i>Caisses de district</i>	16.534	26.908	93.220	76.926	26.971	11.877	6.633	7.618	266.687
II. Vállalati pénztárak — <i>Caisses d'entreprises</i>	12	244	1.206	2.079	1.594	683	328	650	6.796
III. Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár — <i>Caisse commerc. de secours p. maladies à Debrecen</i>	40	68	83	93	57	61	10	65	477
A) összesen — <i>total</i>	16.586	27.220	94.509	79.098	28.622	12.621	6.971	8.333	273.960
B) Önálló biztosító intézetek <i>Etablissements autonomes d'assurance</i>									
I. Közlekedési biztosító intézetek — <i>Etablissements d'assur. de communication</i>	2.281	6.168	5.400	3.753	2.736	1.754	1.085	2.233	25.410
II. Magyar kir. dohányjövédék bet. bizt. i. — <i>Etablissement d'assur.-maladie de la Régie des tabacs</i>	3.258	4.299	3.895	1.142	233	3	2	—	12.832
III. Magyar kir. postatakarékpénztár bet. bizt. i. — <i>Etablissement d'assur.-maladie de la Caisse d'épargne postale</i>	1	80	58	52	73	32	31	79	406
IV. Magánalkalmazottak bizt. i. — <i>Etablissement d'assur. d'employés privés</i>	159	527	873	1.850	1.639	2.083	1.372	8.231	16.734
B) összesen — <i>total</i>	5.699	11.074	10.226	6.797	4.681	3.872	2.490	10.543	55.382
C) Bányatárspénztárak — <i>Caisses de secours de mines</i>	364	658	870	165	59	21	18	52	2.207
Mindössze — <i>Total général</i>	22.649	38.952	105.605	86.060	33.362	16.514	9.479	18.928	331.549
Ebből háztartási alkalmazott — <i>Dont employés de ménage</i>	864	9.896	64.870	44.680	6.015	1.016	222	148	127.711

tosító intézetének az adatszolgáltatásba való bekapcsolódása joggal kelthették fel azt a feltevést, hogy a tagforgalmi adatok emelkedni fognak. Az 1927. év, különösen annak második fele, nem egészen alkalmas az összehasonlításra, mert ez az év a régi rendszer utolsó éve volt s így a tagforgalom számadatai részben csak technikai jelentőségűek s nem teljesen tükrözik vissza a biztosítottak tömegének hullámzását. Hogy a bejelentések és kijelentések számának csökkenése nem kedvezőtlen tünet, annak további bizonyítéka a biztosított tagok létszá-

mának emelkedése. Ugyanis 1928 március 31-én, az első negyedévi lanyhább tagforgalom dacára is, 3,6%-kal több biztosítottat mutattak ki a társadalmi biztosítási szervek, mint az előző év utolsó napján. Feltűnően erős növekedést találunk az önként (önkéntes továbbfizetéssel) biztosított tagok számánál, ahol 69,9%-ot tesz ki az emelkedés aránya. Ezt a nagyarányú növekedést kizárólag a Magánalkalmazottak Biztosító Intézeténél való betegségi biztosítás kötelezettségének kiterjesztéséről szóló összminisztériumi, valamint népjóléti és

6. c. A kötelezőleg biztosított tagok létszáma napibérosztály szerint az 1928. év II. negyedében.
Nombre des membres assurés obligatoirement, suivant les classes de salaires journaliers, IIe trimestre de 1928.

Együtt. — Ensemble.

S z e r v i j e l l e g Caractère des organes	Classes de salaires journaliers								
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I.—VIII.
	n a p i b é r o s z t á l y								
	80 f.-fillers v. kevesebb ou moins	81—160	161—240	241—320	321—400	401—480	481—560	561 f.-fillers vagy több ou plus	—
f i l l é r — f i l l e r s									
1. Szám. — Nombre.									
A) Országos Társadalombiztosító Intézet. <i>Institut Génér. d'Assur. Sociale</i>									
I. Kerületi pénztárak — <i>Caisses de district</i>	80.230	58.703	138.095	139.881	90.859	65.942	51.583	134.223	759.516
II. Vállalati pénztárak — <i>Caisses d'entreprises</i>	487	787	1.828	3.750	4.480	3.193	2.848	11.262	28.635
III. Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár — <i>Caisse commerc. de secours p. maladies à Debrecen</i>	412	148	185	265	170	179	41	349	1.749
A) összesen — <i>total</i>	81.129	59.638	140.108	143.896	95.509	69.314	54.472	145.834	789.900
B) Önálló biztosító intézetek <i>Etablissem. autonomes d'assur.</i>									
I. Közlekedési biztosító intézetek — <i>Etablissem. d'assur. de communication</i>	5.328	14.428	33.104	23.713	19.806	17.106	14.898	36.577	164.960
II. Magyar kir. dohányjövedék bet. bizt. i. — <i>Etablissem. d'assur.-maladie de la Régie des tabacs</i>	3.365	4.712	5.028	1.585	460	116	73	146	15.485
III. Magyar kir. postatakarék-pénztár bet. bizt. i. — <i>Etablissem d'assur.-maladie de la Caisse d'épargne postale</i>	2	108	87	92	412	206	162	649	1.718
IV. Magánalkalmazottak bizt. i. — <i>Etablissem. d'assur. d'employés privés</i>	1.514	1.903	1.789	3.719	3.409	4.523	3.030	24.183	44.070
B) összesen — <i>total</i>	10.209	21.151	40.008	29.109	24.087	21.951	18.163	61.555	226.233
C) Bányatárspénztárak. — <i>Caisses de secours de mines</i>	871	1.816	2.918	4.048	5.544	10.350	6.974	15.213	47.734
Mindössze — <i>Total général</i>	92.209	82.605	183.034	177.053	125.140	101.615	79.609	222.602	1,063.867
Ebből háztartási alkalmazott — <i>Dont employés de ménage</i>	1.063	10.285	65.786	45.456	6.411	1.256	357	466	131.080

munkaügyi miniszteri rendeletek alapján történt tetemes új bejelentés idézte elő.

A második negyedévi tagforgalom már élénkebb volt, mint az első negyedévi, nevezetesen a bejelentések száma 7·6%-kal, a kijelentések száma pedig 11·9%-kal emelkedett.

A m. kir. Dohányjövedék s a m. kir. Postatakarék-pénztár betegségi biztosító intézeténél a bejelentések számában mutatkozó

nagymérvű visszaesés magyarázata az, hogy ez a két intézet 1928 január elsejével kezdte meg működését, illetve statisztikai adatszolgáltatását s így a kezdeti taglétszám az első negyedévi bejelentések rovatában szerepel, ami az ottani adatokat erősen megduzzasztotta.

A társadalmi biztosítási szervek összessége által kimutatott 1928 június 30-i taglétszám újabb 2·6%-os növekedést mutat a március 31-i taglétszámmal szemben.

6. d. A kötelezőleg biztosított tagok létszáma napibérosztály szerint az 1928. év II. negyedében.
Nombre des membres assurés obligatoirement, suivant les classes de salaires journaliers, IIe trimestre de 1928.
Együtt. — Ensemble.

Szervi jelleg <i>Caractère des organes</i>	Classes de salaires journaliers								
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I.—VIII.
	napibérosztály								
	80 f.-fillers v. kevesebb ou moins	81—160	161—240	241—320	321—400	401—480	481—560	561 f.-fillers vagy több ou plus	—
	fillér — fillers								
2. Százalék. — %									
A) Országos Társadalombiztosító Intézet <i>Institut Génér. d'Assur. Sociale</i>									
I. Kerületi pénztárak — <i>Caisses de district</i>	10·6	7·7	18·2	18·4	12·0	8·7	6·8	17·6	100·0
II. Vállalati pénztárak — <i>Caisses d'entreprises</i>	1·7	2·8	6·4	13·1	15·7	11·3	9·9	39·1	100·0
III. Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár — <i>Caisse commerc. de secours p. malades à Debrecen</i>	23·6	8·5	10·6	15·2	9·7	10·2	2·2	20·0	100·0
A) összesen — <i>total</i>	10·3	7·5	17·7	18·2	12·1	8·8	6·9	18·5	100·0
B) Önálló biztosító intézetek <i>Etablissem. autonomes d'assur.</i>									
I. Közlekedési biztosítóintézetek — <i>Etablissem. d'assur. de communication</i>	3·2	8·7	20·0	14·3	12·0	10·4	9·3	22·1	100·0
II. Magyar kir. dohányjövédék bet. bizt. i. — <i>Etablissem. d'assur.-maladie de la Régie des tabacs</i>	21·7	30·4	32·5	10·2	3·0	0·8	0·5	0·9	100·0
III. Magyar kir. postatakarék-pénztár bet. bizt. i. — <i>Etablissem. d'assur.-maladie de la Caisse d'épargne postale</i>	0·1	6·3	5·6	5·4	23·4	12·0	9·4	37·8	100·0
IV. Magánalkalmazottak bizt. i. — <i>Etablissem. d'assur. d'employés privés</i>	3·4	4·3	4·5	8·3	7·6	10·2	6·8	54·9	100·0
B) összesen — <i>total</i>	4·5	9·3	17·6	12·8	10·6	9·7	8·3	27·2	100·0
C) Bányatárspénztárak — <i>Caisses de secours de mines</i>	1·8	3·8	6·1	8·5	11·6	21·7	14·6	31·9	100·0
Mindössze — <i>Total général</i>	8·7	7·8	17·2	16·6	11·8	9·5	7·5	20·9	100·0
Ebből háztartási alkalmazott — <i>Dont employés de ménage</i>	0·8	7·8	50·2	34·8	4·9	1·0	0·2	0·3	100·0

Az I. ábra a szervcsoportok jelentőségét az új tagozódás szerint mutatja. A 22 kerületi pénztár a taglétszám 71·4%-át foglalja magában, az önálló biztosító intézetek együtt az összes biztosítottak 21·3%-át ölelik fel. A többi szervei jelleg alacsony arányszámmal szerepel.

A II. ábra az egy szervere eső átlagos taglétszámot tünteti föl. Az összes szervek átlagában 1928 június 30-án egy szerve 13.600 tag jutott. Ebből 9.400 férfi és 4.200

nő volt. Az átlagos taglétszám tekintetében már nem a kerületi pénztárak vezetnek, hanem a magánalkalmazottak biztosító intézete áll első helyen. Legkisebb taglétszám a vállalati pénztárak átlagánál fordul elő.

A taglétszám megoszlása napibérosztályok szerint nem sok eltérést mutat ugyan a közvetlen megelőző időszak hasonló adataitól, mégis az alacsonyabb napibérosztályok sűrűségének 1—2%-kal való ritkulása ennek megfelelően a legmagasabb napibér-

osztályokba tartozók számának hasonló mérvű emelkedése valamivel kedvezőbbé teszi az alkalmazottak kereseti viszonyairól alkotható képet.

Az 1927. évi XXI. t.-c. 3. §-a szerint az üzemi alkalmazottak minden bérhatár nélkül biztosítási kötelezettség alá esnek, a tisztviselők és hasonló jellegű alkalmazottak felső bérhatára évi 3.600 pengő. A különálló betegségi biztosítási intézeteknek, ide nem értve a Budapesti Kereskedelmi Betegségi Biztosító Intézetet (Magánalkalmazottak b. i.) alapszabálya más bérhatárt alapíthat meg.

Egy félév még rövid idő ahhoz, hogy a taglétszám hullámozásánál lényeges változások jelentkezzenek, a törvény rendelkezései a gyakorlati életben csak később, fokozatosan fogják éreztetni hatásukat, de a VIII. napibérosztályba tartozó alkalmazottak száma 1927 december 31-e óta már is 19·8%-ról 20·9%-ra emelkedett. A csekélyebb bérért dolgozó háztartási alkalmazottak nélkül a tagok többi kategóriájában együttvéve 23·8% tartozott a VIII. napibérosztályba.

A szervei jelleget tekintve, igen magas a VIII. napibérosztály arányszáma a Magánalkalmazottak biztosító intézeténél (54·9%), a vállalati pénztáraknál (39·1%), a Postatakarékpénztár biztosítóintézeténél (37·8%), végül a bányatárspénztáraknál (31·9%). Nagyon alacsony a szóbanforgó arányszám a Dohányjövedék biztosító intézeténél (0·9%), hol a nőmunkások aránya rendkívül magas. A vegyes összetételű alkalmazott rétegeket gondozó kerületi pénztárak taglétszámának majdnem fele (48·6%-a) a középső (III—V.) napibérosztályokba tartozik.

A legalacsonyabb (I.) napibérosztályban nagy százalékkal szerepelnek a debreceni Kereskedelmi betegsegélyző pénztár tagjai (23·6%). Itt a megoszlás szélsőséges, mert a VIII. napibérosztályba is 20·0% tag jutott.

Minthogy az 1928. XL. t.-c. a társadalombiztosítás új, hatalmas ágazatát, az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítást létesítette, a társadalombiztosítási és a szociális statisztikai szolgálat további jelentékeny fejlődés előtt áll.

Kovács Norbert dr.

MEZŐGAZDASÁG

Az 1928. évi szüret eredményei.

Les résultats des vendanges de 1928 en Hongrie.

Résumé. D'après les données provisoires, le résultat des vendanges de 1928 est considérablement supérieur à celui de l'année précédente: par rapport à celle-ci, on constate une augmentation de 72·3% pour la quantité du moût et de 64·9% pour la production de moût par arpent cadastral.

Dans le Nord les vendanges se sont considérablement améliorées: la production du moût y a été supérieure de 213·4% à celle de 1927; pour le comitat Abauj-Torna, l'augmentation est de 821·3%; pour celui de Zemplén, de 425·9%. Par contre, dans l'Alföld, le rendement en moût a diminué de 18·3% dans la ville municipale Szeged et de 10·4% dans le comitat Csongrád.

Pour la moyenne de la production du moût, la ville municipale de Sopron a occupé le premier rang (19·9 hl). Elle a été notablement supérieure à la moyenne du

pays (8·2 hl) dans le comitat Somogy (12·6 hl); et c'est dans la ville municipale Hódmezővásárhely et dans le comitat Hajdú que les vendanges ont été le plus faibles.

*

Az 1928. évi szüretre vonatkozó statisztikai adataink ezidőszerint még ideiglenesek, de tekintettel arra a körülményre, hogy csak egyetlen egy közigazgatási hatóságtól nem érkezett be a szüreti kérdőív, az adatok pedig a felülvizsgálat alkalmával lényegesen nem igen változnak meg, a szőlőművelés eredményének megállapítására eléggé alkalmasak.

Az 1928. évi legfontosabb ideiglenes adatokat az 1927. évi végleges eredményekkel párhuzamosan az 1. számú táblázatunk tartalmazza. A végeredményből azonnal megállapítható, hogy az 1928. évi szüret a mustmennyiség szempontjából lényegesen jobb

1. Szüreti eredmények 1927. és 1928. években.

Résultats des vendanges en 1927 et 1928.

Országgrész, törvényhatóság <i>Parties du pays, comitats, villes municipales</i>	1927				1928 ¹⁾			
	Szőlőműveléssel foglalkozó községek száma <i>Nombre des communes viticoles</i>	Szőlőterület kat. hold <i>Superficie de vignes, arp. cad.</i>	Musttermés <i>Product. du moût.</i>		Szőlőműveléssel foglalkozó községek száma <i>Nombre des communes viticoles</i>	Szőlőterület kat. hold <i>Superficie de vignes, arp. cad.</i>	Musttermés <i>Product. du moût.</i>	
			hl	átlag moy.			hl	átlag moy.
Dunántúli dombos vidék. <i>Transdanubie</i>								
Baranya vm.	296	20.007	148.312	7.4	295	20.373	223.152	11.0
Pécs tjv.	1	1.556	9.700	6.2	1	1.562	16.025	10.3
Fejér vm.	97	14.214	24.867	1.8	98	13.743	107.977	7.9
Székesfehérvár tjv.	1	1.637	610	0.4	1	1.642	1.822	11.1
Győr, Moson és Pozsony vm.	58	2.231	3.887	1.7	59	2.248	17.463	7.8
Győr tjv.	1	7	19	2.8	1	7	34	4.9
Komárom és Esztergom vm.	61	7.852	11.298	1.4	60	7.908	30.938	3.9
Somogy vm.	302	22.600	99.834	4.4	300	22.454	283.400	12.6
Sopron vm.	49	1.227	3.136	2.6	49	1.304	12.879	9.9
Sopron tjv.	1	1.531	6.654	4.4	1	1.481	29.443	19.9
Tolna vm.	119	26.491	158.524	6.0	117	26.388	259.736	9.8
Vas vm.	117	2.758	7.106	2.6	120	2.647	22.294	8.4
Veszprém vm.	120	5.609	8.890	1.6	121	5.574	38.018	6.8
Zala vm.	314	30.332	158.512	5.2	319	30.536	320.207	10.5
Összesen — Total	1.537	138.052	641.349	4.7	1.542	137.867	1,363.388	9.9
Alföld. — Grande plaine.								
Bács-Bodrog vm.	25	18.029	117.538	6.5	25	18.045	130.541	7.2
Baja tjv.	1	1.649	9.756	5.9	1	1.624	14.265	8.8
Békes vm.	27	2.348	1.185	0.5	28	2.165	5.382	2.5
Bihar vm.	52	4.679	4.188	0.9	52	4.828	16.686	3.5
Csanád, Arad és Torontál vm.	28	888	6.488	7.3	28	890	4.144	4.7
Csongrád vm.	15	8.400	53.375	6.4	15	8.441	47.830	5.7
Hódmezővásárhely tjv.	1	848	532	0.6	1	848	507	0.6
Szeged tjv.	1	10.545	85.000	8.1	1	11.951	69.417	5.8
Hajdu vm.	18	5.402	3.145	0.6	18	5.316	5.586	1.1
Debrecen tjv.	1	1.816	3.632	2.0	1	1.816	3.632	2.0
Jász-Nagykun-Szolnok vm.	47	14.136	78.350	5.5	46	14.091	103.351	7.3
Pest-Pilis Solt Kiskun vm.	208	98.054	508.816	5.2	209	97.190	699.701	7.2
Budapest szfv.	1	796	4.567	5.7	1	780	5.757	7.4
Kecskemét tjv.	1	10.753	125.742	11.7	1	10.790	122.669	11.4
Szabolcs és Ung vm.	122	13.692	22.860	1.7	119	13.603	60.828	4.5
Szatmár, Ugocsa és Bereg vm.	29	2.335	6.043	2.6	26	2.307	10.272	4.5
Összesen — Total	577	194.370	1,031.217	5.3	572	194.685	1,300.568	6.7
Északi dombosvidék. — Nord.								
Abaúj-Torna vm.	84	1.801	1.073	0.6	82	1.735	9.886	5.7
Borsod, Gömör és Kishont vm.	138	6.825	12.883	1.9	137	6.775	45.821	6.8
Miskolc tjv.	1	481	160	0.3	1	469	1.825	3.9
Heves vm.	80	30.381	117.801	3.9	77	30.346	319.753	10.5
Nógrád és Hont vm.	129	4.732	7.632	1.6	116	4.600	29.648	6.4
Zemplén vm.	56	8.887	14.294	1.6	56	8.893	75.170	8.5
Összesen — Total	488	53.107	153.843	2.9	469	52.818	482.103	9.1
Magyarország összesen — <i>Hongrie entière</i>	2.602	385.529	1,826.409	4.7	2.583	385.370	3,146.059	8.2

1) Ideiglenes adatok. — *Données provisoires.*

volt az előző évi szüretnél, a leszüretelt must mennyisége ugyanis 72.3%-kal multa felül az 1927. évi mustmennyiséget. Az egy katasztrális hold szőlőterületre átlagban eső mustmennyiség 74.5%-kal több volt, mint

1927-ben. A mostani évtized eddig eltelt 9 éve közül négy évben, és pedig 1920-ban, 1924-ben, 1926-ban és 1927-ben kisebb volt az átlagos musttermés, mint a legutóbbi évben, tehát általánosságban is megállapíthat-

juk, hogy a szüret mennyiségileg a jobb közepes eredményt érte el.

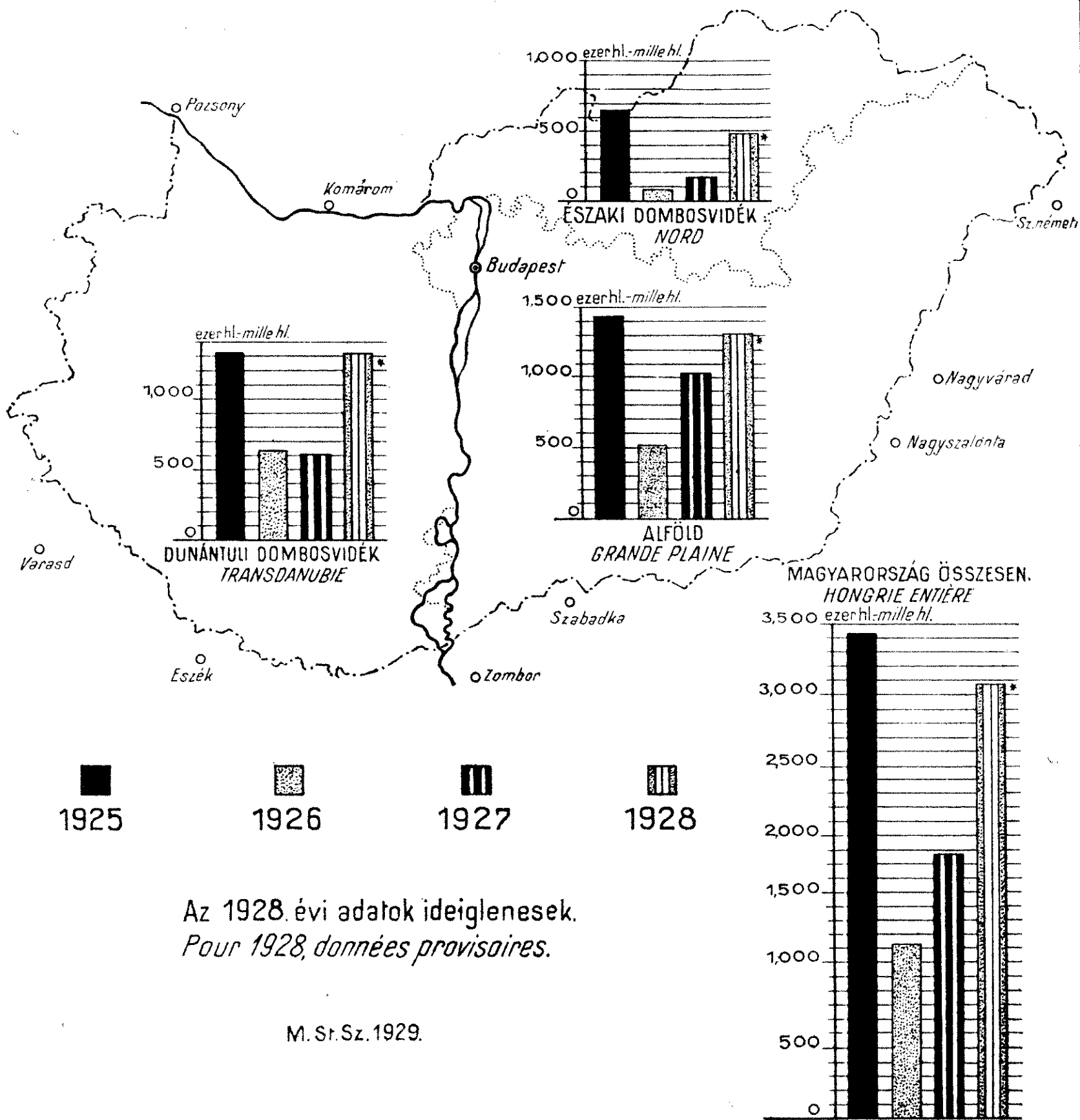
A beérkezett jelentések szerint a mustminőség ellen sem lehet súlyosabb kifogást emelni, remélhetjük tehát, hogy a megfelelő értékesítés a közismert nehézségek dacára símán fog lebonyolódni.

Ezek az általános megállapítások, ame-

lyek a szüreti eredményekre vonatkoznak, kisebb területi egységeket figyelembevéve, természetesen némi módosulást szenvednek. Így országrészek szerint nézve az eredményeket, látható, hogy a Dunántúli dombos vidéken 112,6%-kal, sőt az Északi dombos vidéken 213,4%-kal volt a musttermés nagyobb, mint 1927-ben. Ezzel szemben az

A MUSTTERMÉS GAZDASÁGI VIDÉKEK SZERINT.

Production du moût suivant les principales régions.

M. St. Sz. 1929.

Alföldön a növekedés mindössze 26·4%-ot tett ki. Érdekes jelenség, hogy 1927-ben az Alföldön a musttermés átlaga az országos 4·7 hektolitert kitevő mennyiséggel szemben 5·3 hektolitert tett ki, tehát az előző évben a szüretnél az Alföld szőlőgazdái érték el a legjobb eredményt. Figyelemreméltó az Északi dombos vidéken levő szőlőterület kedvező terméseredménye, itt viszont 1927-ben példátlanul katasztrofális volt a szüret.

Az egyes törvényhatóságok közül az 1927. évi szüreti eredményhez viszonyítva, a legkedvezőbb eredményt az Északi dombos vidék két vármegyében, Abaúj-Tornában (+821·3%) és Zemplénben (+425·9%) láthatjuk. Abaúj-Torna vármegyében az 1927. évben jóformán semmit sem szüreteltek (0·6 hektoliter volt az átlagtermés), Zemplénben szintén csak 1·6 hektoliter must termett átlagban, a nagy százalékos emelkedés tehát nem egy idei bőséges szüretet jelent, hanem főképen az előző évi végzetesen gyenge eredmény következménye. Tekintélyes emelkedést láthatunk még Fejér vármegyénél (334·2%) és Veszprém vármegyénél (327·6%) is. Van természetesen

több oly törvényhatóságunk is, amelyeknél még a tavalyi gyenge eredménynél is rosszabb volt az idei szüret. Így Szeged tj. város (—18·3%) és Csongrád vármegye (—10·4%) szüreti eredménye jelentékeny visszaesésről tanuskodik. Elég gyenge volt még az átlagtermés Kecskeméten is, míg Debrecenben éppen olyan rosszul sikerült a szüret, mint 1927-ben. Megemlíthetjük még azt is, hogy a kataszteri holdankinti átlagtermés legjobb volt Sopron tj. város szőlőiben (19·9 hektoliter) és az országos átlagot magasan felülmuta még Somogy vármegye 12·6 hektoliteres átlaga. Leggyengébb volt viszont a szüret eredménye Debrecen és Hódmezővásárhely tj. városok, továbbá Hajdu és Békés vármegyék területén.

Az egyes országrészek musttermésmennyisége az utolsó években, éppen úgy, mint a szóbanforgó esztendőben, meglehetősen nagy eltéréseket tüntet fel; ezeket a kilengéseket szemlélhető módon láthatjuk grafikonunkon. A bemutatott négy év eredményei között nincs egyetlen egy olyan adat, amelyik a legkisebb állandóságot árulná el.

2. Az északi földgömb országainak szüreti eredményei.

Résultats des vendanges, hémisphère boréale.

O r s z á g — P a y s	Szőlőterület — <i>Superficie de vignes</i>			Bortermés — <i>Production du vin</i>		
	<i>Moyenne des années 1922—1926 évi átlagban</i>	1927	1928	<i>Moyenne des années 1922—1926 évi átlagban</i>	1927	1928
	1.000 hektárban — <i>milliers de ha</i>			1.000 hektoliterben — <i>milliers de hl</i>		
Európa. — Europe.						
*) Ausztria — <i>Autriche</i>	39	37	35	677	226	804
*) Bulgária — <i>Bulgarie</i>	62	65	74	1.015	1.725	1.647
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slovaquie</i>	17	17	17	328	106	—
Franciaország — <i>France</i>	1.609	1.612	1.589	63.047	51.210	—
*) Luxemburg — <i>Luxembourg</i>	2	2	2	89	50	30
*) Magyarország — <i>Hongrie</i>	220	222	222	2.763	1.644	2.831
Németország — <i>Allemagne</i>	83	81	82	1.716	1.428	—
Olaszország — <i>Italie</i>	4.278	4.280	4.280	43.338	35.650	—
*) Spanyolország — <i>Espagne</i>	1.352	1.398	1.433	22.389	28.325	16.212
*) Svájc — <i>Suisse</i>	15	14	15	577	327	660
Azsia. — Asie.						
Alauti állam — <i>Etat des Alaowites</i>	5	5	6	—	—	—
Libanon közt. — <i>Républ. du Liban</i>	10	10	10	—	—	—
SzírIA — <i>Syrie</i>	22	1) 23	24	—	—	—
Afrika. — Afrique.						
*) Algír — <i>Algérie</i>	190	216	217	9.638	8.041	9.500
*) Francia Marokkó — <i>Maroc français</i> 2)	2	5	5	82	180	110
*) Tunisz — <i>Tunisie</i>	27	27	28	779	630	850
*) Összesen: — Total: . . .	1.909	1.986	2.031	38.009	41.148	32.644

*) Az „Összesen“ rovatban csak a csillaggal megjelölt államok adatai szerepelnek. — *Le Total ne comprend que les Etats marqués par un astérisque.* — 1) 1926. — 2) Csak az európaiak tulajdonában levő szőlők. — *Seulement les vignes des Européens.*

Nemzetközi szempontból hazánk bortermelése ha nem is nagymértékben, de mindenesetre számottevően figyelembe vehető. A helyzet megvilágítása érdekében szükségesnek látjuk tehát, hogy a római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet november havi füzetében megjelent és a földgömb északi részének szőlőtermelésére vonatkozó adatokból az érdekesebb megállapításokat bemutassuk.

A 2. számú tábla számszerű adataiból láthatjuk, hogy az északi földgömbön fekvő országok szőlővel beültetett területe kis mértékben ugyan, de növekedett. Az 1928. évi bortermés mennyiségére vonatkozó adatok viszont jelentékeny csökkenést árulnak

el. A 20·7%-os bormennyiségcsökkenés teljes mértékben Spanyolország rossz szüretére vezethető vissza, itt ugyanis az ősszel leszüretelt bor mennyisége 42·8%-kal kevesebb volt, mint a megelőző évben.

A befolyt jelentésekből továbbá megállapítható, hogy Észak-Afrika, Olaszország és Spanyolország idei bortermése minőségileg is az átlag alatt maradt, az eddig ismert eredmények szerint a minőség csak Franciaországban teljesen kifogástalan és ha itt mennyiség szempontjából kisebb szüreti eredménnyel kell számolni, a szüretelt bor jó minősége bőségesen behozza a mennyiségi visszaesés következtében szenvedett károsodást.

S. I.

A selyemtermelés az 1927. és 1928. években.

La production de la soie en Hongrie en 1927 et 1928.

Résumé. Le nombre des mûriers ayant peu augmenté, la production des cocons de ver à soie ne s'accrut pas tant qu'on l'espérait après la tendance ascendante des années précédentes. Tandis que, selon le programme, le nombre des mûriers aurait dû augmenter annuellement de 1·6 million de plants et de 112.000 mûriers propres à la transplantation, on n'a planté en 1927 que 310.545 plants et 32.537 mûriers et dans les années précédentes encore moins.

Des deux dernières années, c'est en 1928 que la production des cocons a le plus réussi; toutefois elle a été inférieure à celle de 1926 qui a été la plus favorable depuis le traité de paix.

*

A gyapjú- és pamutszövetek drágulásával s a divat változásaival kapcsolatban a viszonylag olcsóbb selyemszöveteknek használata az utóbbi években elég nagy mértékben fellendült. A kereslet növekedésének hatása alatt természetesen a selyemtermelés, különösen a világháború befejezése óta, erősen tért hódított. A rendelkezésre álló adatok szerint a selyemtermelés fellendülése főleg azokon a területeken belül következett be, amelyeken ezzel a termelési ággal már régóta kiterjedten foglalkoztak. Új területek egyáltalán nem, vagy pedig csak egészen kis mértékben kapcsolódtak be a termelésbe. Ennek az a magyarázata, hogy az eperfa- és a selyemhernyótenyésztés csak ott honosítható meg, ahol azt a

klimatikus viszonyok megengedik, továbbá ahol a munkabérek nem túl magasak.

A termeléssel foglalkozó országok területén az 1909—1913. évek átlagában évenként mintegy 217·5 millió kilogramm selyemgubó termelt (Kínát nem számítva, mert az ottani termelésről adatok nincsenek). A termés az 1924. évben (l. az 1. kimutatást) 356·5 millió kilogrammra, 1926-ban 407·8 millió kilogrammra emelkedett s maximumát 421·8 millió kilogrammal 1927-ben érte el. Az 1927. évi termés tehát nem kevesebb mint 93·9%-kal volt nagyobb, mint az 1909—1913. évek átlagos termése.

Az 1928. évi gubótermés adatai minden államra vonatkozólag még nem állanak rendelkezésre, de már az eddig beérkezett adatokból is megállapítható, hogy a múlt évi világtermés az előző évi rekordtermést nem igen fogja meghaladni. Kitűnik ez abból is, hogy a világtermés mennyiségének kialakulására döntő hatással bíró japáni gubótermés, mely az 1927. évben a világtermésnek 81·0%-át tette, a múlt esztendőben némileg (4·8%-kal) visszaesett. A második legfontosabb termelő államban, Olaszországban az utóbbi évek folyamán nagy erőfeszítéseket tettek, hogy ezt az aránylag elég jövedelmező termelési ágat minél szélesebb körben bevezessék. Az olaszországi gubótermelés mennyisége 1927-ben a világtermésnek 12·0%-át, Európa termésnyiségének pedig 81·4%-át tette. A többi összes államok termelése már jóval szű-

1. A világ selyemgubótermelése.
Production mondiale de cocons de vers à soie.

Ország — Pays	A termelt gubó mennyisége kilogrammokban Quantité des cocons produits, en kilos				
	1924	1925	1926	1927	1928
Európa — Europe					
Bulgária — Bulgarie	1,700.000	1,700.000	1,863.360	2,025.000	1,900.000
Franciaország — France	4,224.255	3,389.813	30,99.224	3,612.104	1)
Görögország — Grèce	3,380.000	3,850.000	3,350.000	3,200.000	1)
Magyarország — Hongrie	250.357	372.580	480.204	375.854	436.000
Olaszország — Italie	56,984.845	48,242.165	43,098.707	50,701.974	1)
Oroszország (európai és ázsiai) — Russie (d'Europe et d'Asie)	1)	1)	10,811.100	1)	1)
Románia — Roumanie	250.000	300.000	300.000	375.000	1)
Spanyolország — Espagne	1,096.904	1,171.687	1,004.427	1,020.333	1)
Svájc — Suisse	24.000	24.000	15.654	17.864	1)
Sz. H. Sz. állam — Royaume S. H. S.	980.949	982.021	958.192	986.344	1)
Összesen: — Total:	68,891.310	60,032.266	64,980.868	62,314.473	2,336.000
Ázsia — Asie					
Ciprus — Chypre	227.398	251.789	229.601	260.403	1)
Formosa — Formose	80.562	81.985	92.311	1)	1)
Japán — Japon	276,819.157	317,999.234	325,220.629	341,697.026	337,099.000
Korea — Corée	7,772.782	9,088.901	10,106.925	11,321.745	11,924.000
Szíria és Libanon — Syrie et Liban	2,793.345	2,583.260	2,838.187	3,195.053	1,800.000
Törökország (európai és ázsiai) — Turquie (d'Europe et d'Asie)	1)	1,715.074	1)	1)	1)
Egyéb államok — Autres États	1)	5,763.583	4,294.335	3,020.000	600.000
Összesen: — Total:	287,693.244	337,483.626	342,781.988	359,494.227	351,423.000
Afrika — Afrique					
Algír — Algérie	2.500	1)	8.000	5.000	7.000
Mindössze: — Total général:	356,587.054	397,515.892	407,770.856	421,813.700	353,766.000

1) Adatok nincsenek. — Il n'y a pas de données.

kebb keretek között mozog s a világ selyemgubó termésének együttvéve is csak 7.0%-át adja.

Hazánkban a selyemtermelés a két utolsó esztendőben nem erősödött meg annyira, mint arra az előző évek fokozatosan javuló eredményei alapján számítani lehetett. A termelés fejlődésének legfőbb akadályát az eperfák számának nem elég gyors ütemű gyarapodása képezi. Ahhoz ugyanis,

hogy a selyemtermelés megfelelően elterjedhessen, a vonatkozó tervek szerint szükséges lenne, hogy évenként átlag 1.6 millió darab eperfacsemetével és mintegy 112.000 darab kiültetésre alkalmas eperfával szaporodjon a faállomány. Ezzel szemben megállapítható, hogy 1923-ban csak 144.275 darab csemete és 4.078 darab kiültetésre alkalmas eperfa, 1925-ben 213.291 darab csemete és 3.760 darab eperfa, 1927-ben

2. Magyarország selyemtermelése az 1921—1928. években.

Production de la soie en Hongrie en 1921—1928.

Év — Année	A termelő családok száma Nombre des familles product.	A termelők részére kiosztott pete Oeufs de vers à soie distribués aux producteurs	A termelt gubó Prod. des cocons	Egy termelő családja esett átlag gubó Moyenne des cocons pour 1 famille product.	Termeltetett átlag egy uncia (25 gr.) pete után gubó kg. Prod. moy. de p. coc. 1 once (25 gr.) d'oeufs, en kg.	A termelők keresete a termelt gubók után — Revenu des producteurs des cocons produits	
						összesen au total	átlag egy családra — moyenne pour 1 famille
						pengőben — pengős	
Moyenne des années 1921—1925. évi átlag	15.369	312	336.599	22	27	457.658	30
1926	20.602	389	480.204	23	31	1, 62.010	61
1927	23.680	416	375.854	16	23	983.573	42
1928	20.719	368	435.602	21	30	1,137.293	55

pedig 310.545 darab eperfacsemete és 32.537 darab kiültetésre alkalmas eperfa talált elhelyezést. Tehát, bár az eperfák szaporításánál határozott emelkedés észlelhető, az emelkedés nem elég gyors ütemű és az ültetések a megállapított tervekben előírt mennyiségtől még legutóbb is jelentékenyen elmaradtak.

A termelés egyéb előfeltételei közül, a termelők számában némi emelkedés észlelhető. A termelő családok száma az utolsó három évben a 20 ezret már meghaladta, szemben az 1921—1925. évek átlagával, amikor is évenként átlag csak 15.369 család foglalkozott selyemhernyótenyésztéssel.

A termelők részére kiosztott selyembojár-pete mennyisége természetesen a termelők számának alakulásához igazodott. A mai területen legtöbb pete az 1927. évben osztatott ki (416 kg). Ebben az esztendőben a termelőknek juttatott pete mennyisége az 1921—25. évi petekiosztás mértékét 33,3%-kal felülmultra.

Érdekes jelenség, hogy a termés nem akkor (1927-ben) sikerült legjobban, amikor a legtöbb pete osztatott ki s a legtöbbben foglalkoztak ezzel a termelési ággal, hanem 1926-ban. Ennek oka bizonyára az 1926. évi kedvező időjárásban rejlik. Ebben az esztendőben a gubótermés eddig el nem ért magasságra (480.204 kg) emelkedett; a következő évben a természeti tényezők nem kedveztek a termelésnek ezért a gubótermés mennyisége 375.854 kg-ra csökkent. Az 1927. évi gubótermés alacsony voltát mutatja az is, hogy ebben az esztendőben egy uncia (25 gr) pete után csak 23 kg gubó termeltetett, vagyis a termésátlag 14,8%-kal kisebb volt, mint az 1921—1925. évek átlagában. Természetesen az

egy családra eső átlagos gubótermés is (27,3%-kal) kevesebbet tett ki, mint az említett öt esztendő átlagában.

Az 1928. évben a helyzet már sokat javult, amennyiben a gubótermés országos eredménye (435.602 kg) az öt éves átlagos termést nem kevesebb mint 29,4%-kal meghaladta. A múlt évben egy uncia petéből átlagban 30 kg gubó termeltetett; ez az átlagtermés jó közepes termésnek felel meg. Ennél jobb termésátlagot (31 kg-ot) a mai területen csak a kivételesen bő termésű 1926. évben értünk el.

A terméseredményeknek megfelelően az utóbbi évek folyamán a termelők keresetének nagyságában is hullámzás mutatkozik. A kereset nagyságának változásai főleg a terméseredmények nagyságához alkalmazkodtak, mert a selyemgubók átlagos beváltási árában az utóbbi években nagyobb arányú eltérések nem fordultak elő. A kereset összegének a termésmennyiséggel való egybevetése útján megállapított átlagos beváltási ár ugyanis 1926-ban 2,61, 1927-ben 2,62, 1928-ban pedig 2,61 pengő volt kilogrammonként. Természetesen az átlagáron belül a gubók minősége szerint, különbségek vannak, ezekről azonban adatokkal nem rendelkezünk.

Egy család selyemtermeléssel az 1926. évben átlag 61 P, 1927-ben 42 P, 1928-ban 55 pengő keresethez jutott. Ezek az összegek nem túl nagyok, de a termeléssel járó munka sem sok és ha falusi lakosságunk rendszeresen foglalkozik ezzel a termelési ággal, minden tőkebefektetés nélkül, oly időben, mikor másnemű elfoglaltsága alig van, főleg a segítő családtagok közreműködésével némi mellékjövedelemre tehet szert.

Sz. Z. dr.

A világ búzakészletei és a búzaszükséglet.

Les stocks de froment du monde et les besoins en froment.

A római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet múltévi november havi füzetében a hozzá beérkezett adatok és jelentések alapján ezt a napjainkban különösen hazánkban előtérben álló kérdést ismereti. Az általános érdeklődés tárgyát képező adatokat és megállapításokat a következőkben mutatjuk be.

I. Kivihető búzafelesleg.

A rendelkezésre álló statisztikai adatok és a beküldött jelentések alapján — mint összeállításunkból kitűnik — tisztán elméleti alapon megállapíthatjuk, hogy 1928 augusztus 1-én a világ

négy legnagyobb búzatermelő államának körülbelül 225,6 millió métermázsa búzafeleslege volt.

Meg kell még azt is állapítanunk, hogy a búza-behozatalra szoruló államok ellátására a kimutatásban feltüntetett mennyiségen kívül az 1928 augusztus 1-től 1929. évi július 31-éig tartó kereskedelmi kampányban még milyen tételek vehetők számításba. Itt két mennyiség jöhet még szóba, úgymint az északi földgömbön fekvő s a kimutatásban nem szereplő búzafelesleggel rendelkező országok készletei, továbbá a déli földgömbön fekvő államoknak az új aratásból származó búzafeleslegei.

1. Búza (magés magmennyiségre átszámított liszt).

Froment (grains et farine exprimée en quantité de grains)

Kivihető felesleg 1928 augusztus 1-én

Excédent exportable au 1er août 1928

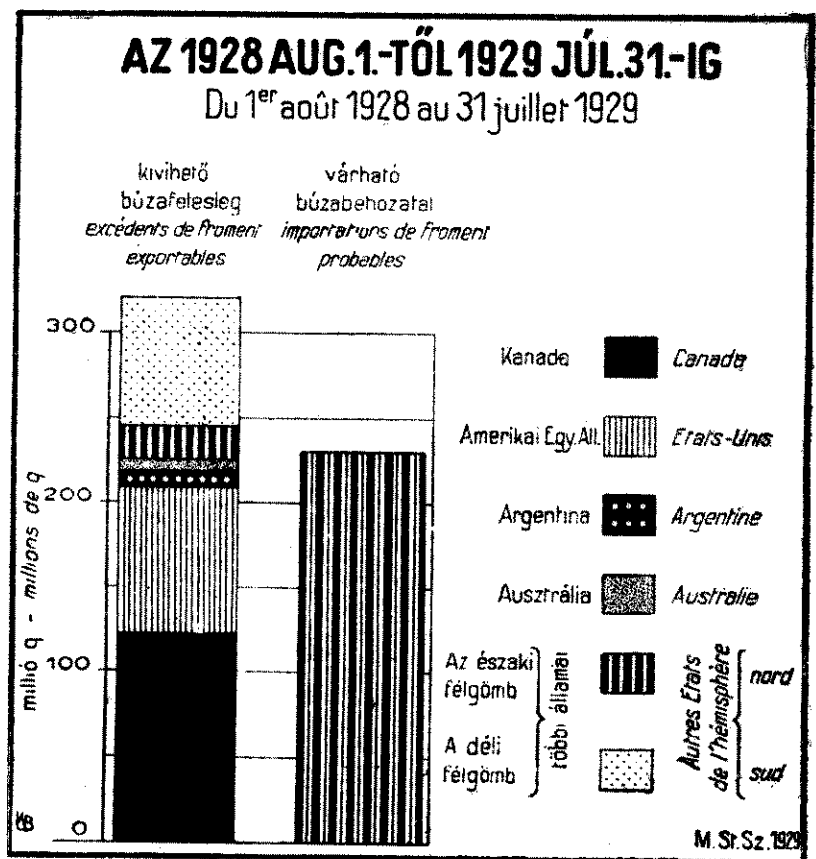
(millió métermázsában — millions de q)

Az ország megnevezése <i>Pays</i>	1928. évi termés <i>Production en 1928</i>	Az előző aratásból visszamaradt kivihető felesleg — <i>Excédent exportable de la récolte précédente</i>	Rendelkezésre álló készlet <i>Stocks disponibles</i>	Jelföldi szükséglet <i>Besoins intérieurs</i>	Kivitelre váró többlet <i>Excédent exportable</i>	Az ideai aratásból 1928. júl. 31-ig exp. mennyiség — <i>Quantité exportée jusqu'au 31-7-1928 de la récolte de 1928</i>	1928. augusztus 1-én a kivihető készlet <i>Stocks exportables au 1er-8-1928</i>
Kanada <i>Canada</i>	136.2	18.3	154.5	32.0	122.5	—	122.5
Amerikai Egyesült Államok <i>Etats-Unis</i> ..	246.0	22.6	268.6	180.0	88.6	1.3	87.3
Argentína <i>Argentine</i> ..	65.1	5.0	70.1	21.0	49.1	40.1	9.0
Ausztrália <i>Australie</i>	31.6	3.0	34.6	13.0	21.6	14.8	6.8
Összesen : <i>Total :</i>	478.9	48.9	527.8	246.0	281.8	56.2	225.6

A gazdasági év Kanadában 1928 aug. 1-től 1929 július 31-ig, az Amerikai Egyesült Államokban 1928 július 1-től 1929 június 30-ig, Argentínában és Ausztráliában 1928 január 1-től 1928 december 31-ig terjed. — *Année agricole : Canada, 1er août 1928—31 juill. 1929; Etats-Unis, 1er juill. 1928—30 juin 1929; Argentine et Australie, 1er janv. 1928—31 déc. 1928.*

Az északi földgömbön a kimutatásban már szereplő Kanadán és Amerikai Egyesült Államokon kívül búzafelesleggel rendelkeznek még Algír, Bulgária, Románia, Magyarország, a Sz. H. Sz. állam és Tunisz. Szovjet-Oroszországot és Brit-Indiát a szóbanforgó kampányban nem számíthatjuk a búza-exportáló államok közé, mert az előbb megnevezett országban ugyan a jelentések szerint elég bő aratás volt, de a közlekedési nehézségek miatt a felesleg előreláthatólag nem juthat rendeltetési helyére, Brit-Indiában pedig olyan katasztrófálisan rossz volt a búzatermés, hogy ezúttal behozatalra fog szorulni. A búzafelesleggel rendelkező fent felsorolt államok készletét megfelelő megbízható statisztikai adatok hiányában csak egészen hozzávetőlegesen lehet megállapítani, az exportálható búzamenyiség azonban 20 millió métermázsát okvetlenül kitesz.

A déli földgömbön az új aratásból származó olyan búzamenyiség, amelyik 1929 július 31-ig külföldre szállítható, az előző évi adatokból következtetve kb. 75 millió métermázsára becsülhető. A már említett 20 millió métermázsával együtt a kimutatásban feltüntetett 225 millió métermázsas búza-

készlethez ilyformán 95 millió métermázsát kell hozzáadnunk, így tehát a tárgyalt kereskedelmi kampányban 320 millió métermázsas búzakereskedelmi számolhatunk.

II. A behozatalra szoruló országok búzaszükséglete.

A szükséglet megállapításánál éppen úgy, mint a készletek számbavételénél, csak erősen hozzávetőleges adatokkal lehet dolgozni. A vonatkozó összeállításban felsoroltuk a fontosabb importra szoruló három legutolsó év mérlegét, figyelembe véve az országok 1928. évi búzatermésének nagyságát. A szükséglet megállapításánál gondolni kell még arra is, hogy a szóbanforgó országok 1928. évi búza- és főleg rozstermése jól sikerült, viszont a tengeri- és burgonyatermés igen gyenge volt. Ha ezektől a körülményektől eltekintünk, úgy a szóbanforgó országokban a behozatal útján fedezendő búzamenyiség számszerűleg 170 millió métermázsát tenne ki, azonban kétségtelen, hogy főleg a rozstermés-felesleg tekintélyes része a kapásokban mutatkozó hiány fedezésére fog szolgálni, ennek következtében a behozattal fedezendő búzaszükséglet mérve emelkedni fog. Ezeket a szempontokat figyelembe véve, a kimutatásban szereplő államok búzaszükségletének import útján fedezendő mennyiségét 185 millió métermázsára becsüljük. Ezen a tekintélyes mennyiségű szükségleten kívül ki kell terjeszkednünk még a kimutatásba fel nem vett, többnyire nem európai búzaimportáló országok felvevőképességére is. Ezekben az országokban a búzafogyasztás nagysága az adatok tanúsága szerint évről-évre emelkedik, a szóbanforgó búzakereskedelmi kampányban ezt az emelkedő mennyiséget növeli még a más években felesleggel rendelkező Brit-India

2. Búzatermés és búzaszükséglet. — Récolte et besoins en froment.

(millió métermázsában — en millions de q m.)

Ország — Pays	Termelés	Behozatal	Fogyasztás	Termelés	Behozatal	Fogyasztás	Termelés	Behozatal	Fogyasztás	Termelés
	Production	Importation	Consommation	Production	Importation	Consommation	Production	Importation	Consommation	Production
	1925	1925/26		1926	1926/27		1927	1927/28		1928
Ausztria — Autriche	2·9	3·9	6·8	2·6	4·5	7·1	3·3	4·3	7·6	3·3
Belgium — Belgique	3·9	10·7	14·6	3·5	10·8	14·3	4·4	11·4	15·8	4·8
Cseh-Szlovákia — Tchéco-Slovaquie	10·7	5·6	16·3	9·3	5·3	14·6	11·0	5·6	16·6	11·3
Dánia — Danemark	2·7	1·6	4·3	2·4	1·9	4·3	2·5	2·9	5·4	¹⁾ 2·5
Esztország — Estonie	0·2	0·3	0·5	0·2	0·2	0·4	0·3	0·3	0·6	0·3
Finnország — Finlande	0·3	1·3	1·6	0·3	1·3	1·6	0·3	1·5	1·8	0·2
Franciaország — France	89·9	7·5	97·4	63·1	16·9	80·0	75·2	12·7	87·9	75·6
Görögország — Grèce	3·1	5·1	8·2	3·4	5·2	8·6	3·5	²⁾ 5·0	8·5	4·3
Ir szabad állam — Etat libre d'Irlande	0·2	5·0	5·2	0·3	5·3	5·6	0·4	4·9	5·3	¹⁾ 0·4
Lengyelország — Pologne	14·5	³⁾	14·5	12·8	2·2	15·0	14·8	2·3	17·1	14·7
Lettország — Lettonie	0·6	0·4	1·0	0·5	0·5	1·0	0·7	0·4	1·1	0·7
Nagy-Britannia — Gr.-Bretagne	14·4	51·8	66·2	13·9	58·8	72·7	15·2	57·9	73·1	²⁾ 13·2
Németalföld — Pays-Bas	1·6	7·3	8·9	1·5	7·6	9·1	1·7	8·3	10·0	2·1
Németország — Allemagne	3·2	15·5	47·7	26·0	24·9	50·9	32·8	24·1	56·9	34·4
Norvégia — Norvège	0·1	1·8	1·9	0·2	1·6	1·8	0·2	1·8	2·0	0·2
Olaszország — Italie	65·5	18·5	84·0	60·0	23·6	83·6	53·3	23·9	77·2	62·2
Svájc — Suisse	1·0	4·3	5·3	1·1	4·4	5·5	1·1	5·0	6·1	1·2
Svédország — Suède	3·6	1·7	5·3	3·3	1·6	4·9	3·1	2·3	5·4	¹⁾ 3·5
Japán — Japon	8·0	6·3	14·3	7·7	4·2	11·9	8·0	4·5	12·5	8·5
Egyiptom — Egypte	9·9	3·3	13·2	10·1	2·2	12·3	12·1	1·7	13·8	10·1
Összesen — Total	265·3	151·9	417·2	222·2	183·0	405·2	243·9	180·8	424·7	253·5
Egyéb államok ⁴⁾ — Autres pays ⁴⁾	—	33·1	—	—	41·1	—	—	35·2	—	—

¹⁾ Becslés. — Estimation. — ²⁾ Részben becslésből származó adatok. — En partie estimation. —³⁾ Lengyelországnak ebben az évben 1·3 millió métermázsa kivitele volt. — La Pologne a exporté 1·3 million de q m. — ⁴⁾ Behozatal útján fedezendő szükséglet. — Besoins à couvrir par importation.

helyzete is. A valóságtól bizonyára nem állunk messze, ha a kimutatásban nem szereplő államok behozatal útján fedezendő búzaszükségletét 45 millió métermázsában állapítjuk meg.

Láthatjuk tehát, — amennyiben a számításaink a tényleges helyzettől nem térnek túlságosan el — hogy a szóbanforgó kereskedelmi kampányban a feleslegként jelentkező 320 millió métermázsa búzakészlettel szemben 230 millió métermázsára tehető igénylés mutatkozik. A kampány befejezése után a

következő évi szükséglet fedezésére tehát még mintegy 90 millió métermázsát kitevő búzakészlet fog az új termés mennyiségén kívül a fogyasztók rendelkezésére állani. Ez a készlet igen tekintélyesnek mondható, ha figyelembe vesszük, hogy ez az előző évi kampány maradványánál 50%-kal, sőt az 1925/26. év kampány feleslegénél 172·7%-kal nagyobb. A világ jövő évi búzaszükségletének kielégítése tehát még egy gyengébb termés esetén is előreláthatólag biztosítva van.

A világ mezőgazdasági termelése.

Production agricole mondiale.

A földművelésügyi minisztérium rendes évi kiadványa¹⁾ most hagyta el a sajtót, a kötet sok érdekes és a gazdasági életben nélkülözhetetlen adataiból és megállapításaiból annak előrebocsátásával, hogy az 1928. évre vonatkozó adatok legnagyobb része becslésen alapulnak, a következő legfontosabb aktualításokat emeljük ki.

A főtermények 1928. évi terméseredménye, mint az 1. számú tábla adataiból látható, határozottan kedvező. A világ búzatermése 11·7%-kal,

rozstermése 5·1%-kal, árpatermése 12%-kal, zabtermése 13·4%-kal, rizstermése 10·8%-kal, tengeri-termése 4·4%-kal és burgonyatermése 16%-kal nagyobb volt, mint az 1927. évi termés.

A kedvezőbb terméseredmény összefügg a hektáronkénti átlagtermés javulásával; a termésát-

¹⁾ A világ mezőgazdasági termelése az 1928. évben. A M. kir. Földművelésügyi Minisztérium 1928. évi 6. sz. kiadványa. Budapest, 1928. 449 oldal (egy térképpel).

1. A főtermények 1928. évi világtermése.

Production mondiale des principaux produits agricoles en 1928.

Világrész <i>Parties du monde</i>	Búza <i>Froment</i>	Rozs <i>Seigle</i>	Árpa <i>Orge</i>	Zab <i>Avoine</i>	Riz <i>Riz</i>	Tengeri <i>Maïs</i>	Burgonya <i>Pomme de terre</i>
	m é t e r m á z s a — q						
I. Európa - <i>Europe</i>	373,662.969	219,205.235	158,747.481	273,047.513	9,525.500	97,677.979	1.150,109.705
% ..	28·3	48·6	34·8	36·7	0·8	8·5	62·4
II. Ázsia — <i>Asie</i>	392,392.414	214,0·0.000	155,811.375	175,885.403	1.148,093.462	112,632.554	509,533.340
% ..	29·7	47·5	34·1	23·7	95·1	9·8	27·6
III. Afrika - <i>Afrique</i>	36,083.585	255.937	24,843.496	3,562.466	29,340.900	52,413.642	4,847.344
% ..	2·7	0·1	5·4	0·5	2·5	4·5	0·3
IV. Amerika — <i>Amérique</i>	473,893.091	17,177.084	115,390.015	287,520.207	19,296.310	890,211.615	174,667.972
% ..	35·9	3·8	25·3	38·7	1·6	77·1	9·5
V. Ausztrália (Oce- <i>ánie</i>) - <i>Australie</i> (<i>Océanie</i>)	44,416.872	19.712	1,748.100	3,317.485	293.962	1,969.094	4,662.607
% ..	3·4	0·0	0·4	0·4	0·0	0·1	0·2
Az öt világrész <i>Les cinq parties du</i> <i>monde</i>							
összesen: } 1928..	1.320,448.931	450,737.968	456,540.467	743,333.074	1.206,550.134	1.154,904.884	1.843,820.968
total: } 1927..	1.182,833.000	428,618.000	407,896.308	655,555.489	1.088,992.253	1.105,841.898	1.589,755.121

lag nagysága szempontjából a búza termelésében Belgium érte el a legjobb eredményt, itt ugyanis az 1928. évben egy hektáron átlag 28 métermázsas búza termett. Az előző évben 25 métermázsas átlaggal Dánia állott az első helyen. A szóbanforgó évben, éppen úgy, mint 1927-ben, 9 államban volt 20 métermázsánál nagyobb termésátlag s Új-Zélandot kivéve, valamennyi európai állam volt. Magyarország az 1928. évben 91 állam között a huszonötödik helyet foglalta el 12·78 métermázsas átlagával. Legrosszabb volt 1928-ban az olasz Libiának 2·69 métermázsas átlaga.

A rozstermés átlagos nagyságában, éppen úgy, mint az előző évben, szintén Belgium áll az első helyen, de míg 1927-ben átlagtermése csak 21·09 métermázsas volt, addig most 23·93 métermázsas átlagával került az élre. Hazánk idén 46 rozstermelő állam közül 30-ik, előző évben 32-ik volt a rozstermésátlag nagysága szempontjából. Legkisebb volt Törökország 3·50 métermázsas átlaga; 1927. évben Uruguay 3·25 métermázsas átlaga volt a legrosszabb.

Az árpatermés átlagának nagyságában is mindkét évben Belgiumé az elsőség. A folyó évben szintén jelentékenyen nagyobb az átlaga (28·40), mint amilyen az előző évben (24·54) volt. Magyarország itt is körülbelül ugyanazt a pozíciót foglalja el, mint 1927-ben. Leggyengébb volt az árpa termésátlaga az olasz Libiában (2·32).

A zabtermésben a legjobb átlagot az Ir-szabad állam érte el, 26 métermázsas átlag azonban nem sokkal multa felül Belgium 25·15 métermázsas átlagát. Az előző évben az első helyen Svájc állott (22·20), míg Belgium 20·39 métermázsas átlagával az ötödik helyen feküdt. Hazánk helyzete itt sem változott, úgy a termésátlag nagysága, mint sorrendje körülbelül ugyanaz volt, mint 1927-ben. A zabtermés legrosszabbul sikerült a Délafrikai Unióban (3·54), az előző évben utolsó helyen állott Portugália 3·98 métermázsas átlaga még mindig nagyobb volt, mint az idej 3·59 métermázsas átlag, amellyel az utolsóelőtti helyre került.

A rizstermésátlag nagysága szempontjából Spanyolország idén 63·55, az előző évben 64·34 métermázsas átlagával első volt. Leggyengébb volt a rizstermésátlag 1928-ban a belga Kongóban (4·00), 1927-ben Porto-Rikóban (5·10).

A tengerit termelő államok sorában a termésátlagot véve figyelembe a magas mezőgazdasági kultúrájú Új-Zéland áll 30·76 métermázsas átlagával az első helyen. Új-Zéland 1927-ben 32 métermázsas átlagával Svájc 39 métermázsas átlaga után ugyan második helyen állott, azonban Svájc tengeritermelés szempontjából teljesen figyelmen kívül hagyható, úgyhogy tulajdonképpen akkor is Új-Zélandé volt az első hely. Magyarország 16·26 métermázsas átlagával 128 tengeritermelő állam között a 18-ik helyen állott. A tengeritermelésben átlag szempontjából mindkét évben Tunisz állott az utolsó helyen, idej példátlanul gyenge 1·89 métermázsas átlaga 37%-kal kisebb, mint az előző évi átlag.

A burgonyatermésátlag nagysága szempontjából ismét Belgium áll az első helyen, 196·56 métermázsas átlaga 16·8%-kal nagyobb, mint az utána következő Ir-szabad állam termésátlaga. Magyarország 76·87 métermázsas termésátlagával 76 állam közül a 33. helyre szorult. Leggyengébb volt 1928-

ban a burgonyatermésátlag Guatemálában (10·15 métermázsza).

A *cukorrépatermelésben* a kis bevetett területtel rendelkező Svájc áll az első helyen, termésátlaga hektáronként 303·39 métermázsza. Hazánk 224·87 métermázsás átlagtermése alapján 28 termelő állam között a 15. helyre jutott. A leggyengébb átlagot Urugay köztársaság területén láthattuk (50 métermázsza). A *cukornádtermelésben* Németalföld-India produkálta a legjobb átlagot (1075·11 métermázsza), itt az utolsó helyen egy portugál gyarmat (Cap-Verde) áll példátlanul gyenge 40 métermázsás átlagtermésével.

Közli továbbá a kötet a világ 33 bortermelő államának a *bortermés* nagyságára vonatkozó statisztikai adatait. A 33 állam közül 19 állam 1928. évi adatai, 14 állam 1927. évi adatai állanak rendelkezésre. Ilyen alapon megállapítja, hogy a bortermés összes mennyisége körülbelül 167 millió hektoliter. Ebből a mennyiségből a legnagyobb ter-

melő — Franciaország — az 1927. évi adatokat véve figyelembe, 30·6%-kal részesedik. Olaszország áll a második helyen, mostani szüretének becslés útján nyert adatai szerint itt szüretelték a világtermés 27·6%-át. Magyarország 33 nagyobb szőlőművelő állam között a nyolcadik helyen áll, bortermése a világtermésnek 2·2%-át teszi ki.

Külön összesítésben mutatja be a kiadvány a világ cukortermése adatait, összevonva a *répacukorra* és a *nádcukorra* vonatkozó eredményeket. A világ múlt évi 266 millió métermázsát kitevő cukortermeléséből a legnagyobb részt, 18·8%-ot Kuba produkálta. Utána jött Brit-India és Jáva 11·2%-os részesedése. Magyarország 66 állam közül a 26-ik helyen áll, a világ cukortermeléséből mindössze 0·8% a részesedése.

Igen részletesen számol be a kötet a világ *általállományáról*. A haszonállatok 1928. évi létszámát világrészek szerinti megoszlásban a 2. sz. táblában mutatjuk be.

2. A világ 1928. évi haszonállatlétszáma.

Effectif du bétail du monde en 1928.

Világrész <i>Parties du monde</i>	L ó <i>Espèce chevaline</i>	Szamar és őszvér <i>Espèce asine, mulets compris</i>	Szarvasmarha és bivaly <i>Espèce bovine, buffes compris</i>	J u h <i>Espèce ovine</i>	Kecske <i>Espèce caprine</i>	Sertés <i>Espèce porcine</i>	T e v e <i>Chameaux</i>
	d a r a b — t é t e s						
I. Európa — <i>Europe</i> ..	23,942.201	5,732.997	102,986.219	134,243.664	26,409.773	74,104.775	4.315
%	21·3	15·2	15·2	18·6	12·8	25·8	0·1
II. Ázsia — <i>Asie</i> ..	43,676.372	14,599.138	322,053.638	230,835.104	106,463.676	115,554.800	3,500.609
%	38·9	38·8	47·6	32·0	51·6	40·2	47·3
III. Afrika — <i>Afrique</i> ..	2,504.212	5,029.110	54,272.927	91,980.948	49,941.403	3,521.310	3,886.930
%	2·2	13·3	8·0	12·7	24·2	1·2	52·5
IV. Amerika — <i>Amérique</i>	39,827.572	12,263.466	181,783.001	141,416.438	23,231.677	92,682.967	—
%	35·4	32·6	26·9	19·6	11·3	32·2	—
V. Ausztrália — <i>Australie</i>	2,440.000	21.284	15,423.469	123,038.034	233.195	1,653.047	9.949
%	2·2	0·1	2·3	17·1	0·1	0·6	0·1
Összesen — Total	12,390.317	37 645.995	676,519.254	721,514.188	206,279.724	287,516.899	7,401.803

A legtöbb ló Ázsiában van, Európára a lóállományának mindössze 21·3%-a esik. A *szamar és őszvér* létszám szintén Ázsiában a legnagyobb, Európában arányuk mindössze 15·2%. Mezőgazdasági szempontból fontosabbak a *szarvasmarhalétszámra* vonatkozó statisztikai adatok. Az egyes világrészek közül itt is Ázsiában a legnagyobb a szarvasmarha- és bivalylétszám. Az ázsiai államok között is kimagaslóan legnagyobb Brit-India szarvasmarhaállománya, a világállomány 21·7%-a. Európában Szovjet-Oroszországban van a legtöbb szarvasmarha, a világlétszám 10%-a. Afrikában a Dél-afrikai Unió áll az első helyen, a 10,412.466 db-ból álló létszám a világ szarvasmarhaállományának 1·5%-át teszi ki. Amerikában természetesen az Amerikai Egyesült Államoké az elsőség. Hatalmas szarvasmarhatenyészete a világállomány 8·5%-át

teszi ki. Az ausztráliai kontinens 1·8%-kal részesedik a világ szarvasmarhalétszámából. Magyarország 63 állam között a 46-ik helyen áll 1,804.575 db szarvasmarhával. Ez a létszám a világállomány 0·3%-a.

A *juhgazdaságban* ugyan szintén Ázsia foglalja le a világ juhállományának legnagyobb százalékát, az egyes államok juhállományának nagysága szempontjából mégis Szovjet-Oroszország áll az első helyen. Juhállománya a világ juhállományának teljes 17·3%-át teszi ki. Második helyen az ausztráliai kontinens következik 13·3%-os részesedéssel. Harmadik helyen az Amerikai Egyesült Államok (6·2%) következnek. Ezután jön a juhállomány nagysága szempontjából a Dél-afrikai Unió (5·6%) s csak Argentina után jön az első ázsiai állam, Brit-India 4·9%-os aránnyal. Hazánk 59 állam között az 50.

helyen áll, 1,566.351 darabból álló juhállománya a világ juhlétszámának 0·2%-át teszi ki.

A sertéslétszám nagyságában szintén Ázsiáé az első. A sertéstenyésztő államok között Kína áll elől, a világ sertéslétszámának 26·7%-a itt található. Második a sorban az Amerikai Egyesült Államok (21·3%). Európában a legnagyobb sertéstenyésztés Németországban folyik, a világlétszám 8%-át foglalja le. Afrikában Erithrea áll az első helyen (0·3%), ugyanakkora a részesedése a világ sertéslétszámából az ausztráliai kontinensnek is. A 42 sertéstenyésztő állam között Magyarország 2,661.539 db. sertéssel a 17. helyen áll, sertésállománya a világlétszám 0·2%-át teszi ki. A tevék létszámára vonatkozólag csak annyit jegyezzünk meg, hogy itt az első helyen Ázsiát Afrika megelőzi 52·5%-os részesedésével.

Az elmondottakon kívül tájékoztat még a földművelésügyi minisztérium kiadványa a többi mezőgazdasági termények terméseredményeiről, az erdőterületről és az erdőgazdálkodásról, a mezőgaz-

dasági termékek külkereskedelmi forgalmának fontosabb adatairól, valamint a nagyobb mezőgazdasági kultúrájú államok gabonatermesének mérlegéről. A vonatkozó adatok mind nagyon érdekesek, azonban helyszűke miatt ezek ismertetésére már nem térhetünk ki.

A kötet terjedelme az előző évi kiadványhoz hasonlítva, lényegesen nagyobb lett (1927-ben 363 oldal volt, most 445 oldalt tesz ki). Az ismertetett államok száma is az 1927. évi 134-gyel szemben 179-re emelkedett. A kötet könnyebb kezelhetőségének és az adatok gyors megtalálhatóságának érdekében célszerű újítás a világtérkép mellékelése, valamint az egyes országoknál a világrész feltüntetése, úgyhogy bármelyik exotikus ország mezőgazdasági termelési adata rögtön megtalálható. A területre, a területnek művelési ágak szerinti részletezésére, az éghajlati és csapadéki viszonyokra, valamint a lakosság számára vonatkozó adatok célszerűen egészítik ki a nagy gonddal összeállított kötetet.

S. I.

© I P A R ©

A fogyasztási adó alá eső cikkek termelése és forgalma.

Production et mouvement des articles soumis aux contributions indirectes en Hongrie.

Résumé. Pour la période allant du 1er septembre au 31 décembre 1928, les données sont plutôt supérieures à celles de la période correspondante de 1927. On voit une diminution pour la fabrication de la bière, des briquets et des boîtes à allumettes, pour la consommation de l'huile à graisser, de l'huile minérale et des boîtes à allumettes.

*

Cukor. Az 1928 szeptember 1-ével kezdődő gazdasági év első négy hónapjában, vagyis bezárólag december 31-ig a termelt cukor (répacukor fogyasztási cukor értékben és a másnemű cukor, híg, tömör együtt) 1·9 millió q volt, míg az előző év megfelelő négy hónapjának termelése az 1·7 millió q-t sem érte el. Különösen a novemberi és decemberi termelés volt nagy. A tárgyalt időszakban a belföldi fogyasztás mintegy 30 ezer q-val volt nagyobb az előző évinél.

Sör. A sörtermelés a tárgyalt négy hónapban jóval csekélyebb volt, mint az előző kampány megfelelő négy hónapjában. A termelés ugyanis csak 143 ezer hl-t tett az előző évi 171 ezer hl-rel szemben. Minthogy a sörkivitel, illetve behozatal lényegtelen, úgyszólván az egész mennyiség belfogyasztásra került.

Benzin. A benzinfogyasztás további emelkedést mutat. Míg az 1927. naptári év négy utolsó hónapjában a belfogyasztás csak 147 ezer q volt, 1928 szeptember—december havában 201 ezer q benzin fogyott el.

Petróleum. A benzinnél kisebb arányú, de szintén jelentékeny növekedést mutat petróleumfogyasztásunk is. Az 1928. év utolsó harmadában 307 ezer q volt a belső fogyasztás, az emelkedés 44 ezer q. Csupán október hónap mutat csökkenést 1927 októberével szemben.

Gázolaj és vulkánolaj. Itt is emelkedést tapasztalunk: 76 ezer q-ról 95 ezer q-ra emelkedett a belfogyasztás.

Kenőolaj. A múlt év utolsó négy hónapjának belfogyasztása 52 ezer q, valamivel csekélyebb, mint az előző évben.

Egyéb ásványolaj. A fogyasztás 18 ezer q-ról 15 ezer q-ra esett alá.

Gyufadoboz, -tok. A gyufatermelés csökkenő tendenciát mutat, különösen a múlt év utolsó két hónapjában. A négy hónap eredménye 109 millió darab gyufadoboz (tok) szemben az előző évi 124 millió darabot tevő termeléssel. Megfelelően esett a belfogyasztás is. A külforgalom jelentéktelen.

A fogyasztási adó alá eső cikkek termelése és forgalma.

Production et mouvement des articles soumis aux contributions indirectes en Hongrie.

Megnevezés Désignation	Egység — Unité	Időszak — Epoque	1927				1928			
			Termelés — Production	Termelés + behozatal — Production et importat.	Belföldi fogyasztás — Consommation intérieure	Belföldi fogyasztás + adómentes kivitel — Consommation intér. et export. exemple d'impôt.	Termelés — Production	Termelés + behozatal — Production et importat.	Belföldi fogyasztás — Consommation intérieure	Belföldi fogyasztás + adómentes kivitel — Consommation intér. et export. exemple d'impôt.
Cukor — Sucre . . .	q	IX.	138.219	138.245	75.243	122.515	63.873	64.041	79.626	103.387
		X.	613.368	613.472	86.767	195.268	610.604	611.069	81.642	190.286
		XI.	633.861	634.473	94.084	199.963	745.266	745.661	119.529	281.818
		XII.	278.452	279.041	93.741	219.545	484.593	485.040	100.033	262.071
		IX—XII.	1.663.900	1.665.231	349.835	737.291	1.904.336	1.905.811	380.830	837.562
Sör — Bière . . .	hl	IX.	24.045	24.045	24.045	24.045	45.440	45.500	45.118	45.500
		X.	35.018	35.075	34.796	35.075	27.690	27.791	27.721	27.791
		XI.	51.645	51.675	51.550	51.675	27.560	27.660	27.610	27.660
		XII.	60.408	60.437	60.280	60.437	42.584	42.718	42.582	42.718
		IX—XII.	171.116	171.232	170.671	171.232	143.274	143.669	143.031	143.669
Benzin — Benzine . . .	q	IX.	—	—	41.188	41.188	—	—	54.390	54.390
		X.	—	—	39.716	39.716	—	—	54.460	54.460
		XI.	—	—	34.372	34.372	—	—	49.664	49.664
		XII.	—	—	32.053	32.053	—	—	42.282	42.282
		IX—XII.	—	—	147.329	147.329	—	—	200.796	200.796
Petróleum — Pétrole . . .	q	IX.	—	—	62.354	62.354	—	—	68.626	68.626
		X.	—	—	69.522	69.522	—	—	93.975	93.975
		XI.	—	—	71.309	71.309	—	—	82.170	82.170
		XII.	—	—	59.426	59.426	—	—	61.754	61.754
		IX—XII.	—	—	262.611	262.611	—	—	306.535	306.535
Gázolaj és vulkánolaj Huile de gaz et huile volcan.	q	IX.	—	—	19.058	19.058	—	—	27.989	27.989
		X.	—	—	19.076	19.076	—	—	25.494	25.497
		XI.	—	—	20.742	20.742	—	—	23.429	23.429
		XII.	—	—	17.039	17.154	—	—	18.145	18.284
		IX—XII.	—	—	75.915	76.030	—	—	95.057	95.199
Kenőolaj — Huile à graisser	q	IX.	—	—	16.170	16.884	—	—	16.741	17.044
		X.	—	—	14.715	14.755	—	—	14.407	14.810
		XI.	—	—	9.642	10.580	—	—	12.155	12.392
		XII.	—	—	12.741	13.840	—	—	8.525	8.525
		IX—XII.	—	—	53.268	56.059	—	—	51.828	52.771
Egyéb ásványolajtermék — Autr. produits d'huile minérale	q	IX.	—	—	4.385	4.385	—	—	5.734	5.734
		X.	—	—	6.770	6.770	—	—	4.555	4.555
		XI.	—	—	3.423	3.446	—	—	3.015	3.015
		XII.	—	—	3.075	3.075	—	—	2.004	2.004
		IX—XII.	—	—	17.653	17.676	—	—	15.308	15.308
Gyufadoboz, tok — Boîte à allumettes	1000 db pièces	IX.	28.921	28.927	39.907	39.947	26.767	26.811	22.140	22.140
		X.	32.941	32.943	34.859	34.919	30.193	30.235	32.510	32.510
		XI.	34.410	34.447	31.071	31.071	28.033	28.141	29.771	29.771
		XII.	27.280	27.282	25.985	25.985	23.696	23.770	25.926	25.926
		IX—XII.	123.552	123.599	131.822	131.922	108.689	108.957	110.347	110.347
Gyújtószerszám — Briquet	db	IX.	10.082	14.250	8.436	19.679	3.577	9.052	10.094	11.213
		X.	42.885	47.196	9.155	39.098	22.475	32.146	16.965	40.108
		XI.	58.026	65.345	14.542	55.960	19.449	27.319	14.495	31.399
		XII.	48.290	58.228	13.796	35.405	6.967	21.888	19.194	22.598
		IX—XII.	159.283	185.019	45.929	150.142	52.468	90.405	60.748	105.318
Tűzkő — Silex . . .	kg	IX.	—	1.05	1.05	1.05	—	—	—	—
		X.	—	0.03	0.03	0.03	—	2.69	2.69	2.69
		XI.	—	—	—	—	—	2.82	2.82	2.82
		XII.	—	0.44	0.44	0.44	—	1.02	1.02	1.02
		IX—XII.	—	1.52	1.52	1.52	—	6.53	6.53	6.53
Szivarkahüvelydoboz Boîte à tubes à cigarette	1000 db pièces	IX.	499	499	505	505	530	534	511	511
		X.	536	535	567	567	603	611	620	620
		XI.	557	564	559	559	705	712	696	696
		XII.	549	554	549	549	740	749	779	779
		IX—XII.	2.141	2.152	2.180	2.180	2.578	2.606	2.606	2.606
Szivarkapapírcsoma- gocská — Paquet de papier à cigarette	"	IX.	9.347	9.347	9.196	9.196	7.191	7.191	7.704	7.704
		X.	9.102	9.102	8.966	8.966	8.357	8.357	8.413	8.413
		XI.	7.988	7.988	8.587	8.588	9.593	9.593	8.965	8.965
		XII.	7.484	7.484	7.526	7.526	9.448	9.448	10.616	10.616
		IX—XII.	33.921	33.921	34.275	34.276	34.589	34.589	35.698	35.698

Gyujtószerző. E cikknél a termelés visszaesése több mint háromszoros: 1927 szeptember—decemberben a termelés 159 ezer darab, az 1928. év megfelelő hónapjaiban csak 52 ezer darab volt. Behozatalunk nagyobb volt, mint az előző évben (1928 szept.—dec.: 38 ezer db.) Figyelemreméltó, hogy a belfogyasztás a termelés nagy csökkenése ellenére mintegy 15 ezer darabbal több volt (1928 szept.—dec.: 61 ezer db.). Az 1927. év tárgyalt időszakának kivitele több mint kétszerese az 1926. évének.

Tűzkő. A behozatal lényegesen növekedett.

Szivarkahüvelydoboz. Eléggé jelentős emelkedés minden vonatkozásban. A termelés 2·6 millió darab volt az előző évi 2·1 millió darabbal szemben.

Szivarkapapírcsomagocskák. Az adatok kisebb mérvű emelkedést mutatnak. A négy hónap termelése alulmaradt a 35 millió darabon, míg az előző évi termelés 34 millió darab volt.

© KERESKEDELEM ÉS KÖZLEKEDÉS ©

Magyarország külkereskedelmi forgalma 1928 december havában.

Commerce extérieur de la Hongrie en décembre 1928.

La valeur des importations ayant été en décembre 1928 de 104·1 millions de pengős et celle des exportations 83·6 millions, la balance du commerce extérieur s'est soldée par un excédent d'importations de 20·5 millions. Par rapport au mois correspondant de l'année dernière, l'importation a à peine augmenté, mais l'exportation s'est élevée de 3·7 millions.

En considérant le mouvement annuel, la valeur des importations a été de 1185·5 millions de p. et celle des exportations 819·1 millions, de sorte que la balance accuse un excédent d'importations de 366·4 millions de pengős contre 346·3 millions en 1927.

En décembre 1928, à l'importation nous constatons, comparativement au même mois de l'année dernière, une augmentation de plus de 2 millions de pengős pour les bois bruts et ouvrés. Dans le groupe des machines et appareils électriques, il y a eu une vive progression (+1·8 million de p.), due à l'importation d'articles radiophoniques; les achats de charbon, de papier, d'articles en papier, d'huile minérale et de cuir brut ont augmenté de près d'un million de p. On observe une diminution des importations de fils de coton et de tissus de coton et de laine (—3 millions de p.) et de machines et appareils (—1·8 million de p.).

Exportation: Par rapport à décembre 1927, les achats de farine ont progressé d'une valeur de 2 millions de pengős; le tabac brut, de 2·5 millions de p.; les demi-produits en fer de ½ million de p.; les machines également de ½ million de p.; les exportations de porcs, d'environ 1 million de p.; celles de vins, près d'un million de p. Les exportations de volaille, continuant à fléchir, ont diminué de 2 millions de p. et celles d'orge et de seigle chacune de 1 million de p.

Az 1928. év december havában a behozott áruk értéke 104·1, a kivitt áruk értéke pedig 83·6 millió pengőt tett ki, a külkereskedelmi mérleg tehát 20·5 millió pengő behozatali többlettel zárult. Az előző évi december havi forgalomhoz viszonyítva a behozatal alig emelkedett, a kivitel azonban 3·7 millióval túlszárnyalta az 1927. évi decemberi exportot.

Az egész évi behozatal értéke 1928-ban 1.185·5 millióra, a kivitel értéke pedig 819·1 millió pengőre emelkedett. Az évi mérleg 366·4 millió pengő behozatali többlettel zárult az előző év 346·3 millió pengő passzivumával szemben.

Az 1928. évi december havi behozatalban az előző év ugyanezen hónapjához viszonyítva a nyers és megmunkált fából több mint két millió pengővel, a villamos gépek és készülékek csoportjába tartozó árukból 1·8 millió pengővel többet vásároltunk külföldön. Az utóbbi csoportban a nagy emelkedést a rádió cikkek importja idézte elő. Egy millió pengő körüli értékkel többet hoztunk be a szénből, papirosból és papirosárúkból, ásványolajból, továbbá nyersbőrből. A pamut- és gyapjúszövetek, valamint a pamutfonál forgalma együtt három millió pengővel volt kisebb, a gépek és készülékek csoportjában pedig 1·8 millió pengős visszaesés mutatkozott.

A kivitelben két millió pengő értékű többlet mutatkozott a lisztnél, két és félmillió a nyersdohánynál. Egyenként egy millió pengő körüli összeggel többet szállítottunk ki sertést és bort, mint az előző év december havában. Fél-fél millió pengő gyarapodást ért el a vasfélgyártmányok és a gépek exportja. Baromfikivitelünk háttérbeszorulása a külföldön állandóan tart. Ebben a hónapban két millió pengővel kevesebb értéket képviselt, mint az előző év ugyanezen hónapjában. Egy-egy millió pengő értéket tesz ki az árpa és a rozs kivitelének hanyatlása.

Magyarország külkereskedelmi forgalma az 1928. év december havában.

Commerce extérieur de la Hongrie en décembre 1928.

Az áruk megnevezése Désignation des marchandises	1927	1928	1927	1928	Az érték 1928. dec. ha- vában több (+) v. ke- vesebb (-) ezer pengő- ben — Augment. (+) ou diminution (-) de la valeur en déc. 1928, en milliers de pengős	Az 1928. évi dec. havi összérték % -ában — En % de la valeur totale de déc. 1928.	
	december — décembre		1000 P — pengős				
	q						
A) Behozatal. — A) Importations.							
Nyers és megmunkált fa — Bois brut et ouvré	2,016.191	2,153.378	7.914	10.151	+	2.237	9.76
Szén — Charbon	1,310.431	1,526.459	4.688	5.760	+	1.072	5.54
Pamutszövet — Tissus de coton	9.319	6.356	7.326	5.369	-	1.957	5.16
Papiros és papirosárúk — Papier et art. en pap.	71.039	93.175	4.017	5.138	+	1.121	4.94
Gépek és készülékek — Machines et appareils.	30.386	13.513	5.374	3.542	-	1.832	3.40
Nyersfémek — Métaux bruts	18.734	25.212	2.452	3.142	+	690	3.02
Ásványolaj — Huile minérale	125.792	228.985	1.745	3.136	+	1.391	3.02
Villamosgépek és készülékek — Machines et appar. électr.	1.979	2.046	1.273	3.051	+	1.778	2.93
Pamutfonál és cérna — Fils de coton et fils retors de coton	7.730	5.510	3.787	2.812	-	975	2.70
Gyapjuszövet — Tissus de laine	1.813	1.611	2.860	2.728	-	132	2.62
Vasárúk — Articles en fer	12.767	11.951	2.150	2.334	+	184	2.24
Nyerspamut — Coton brut	10.338	11.943	2.307	2.220	-	87	2.14
Nyersbőr — Peaux brutes	3.457	6.870	856	2.185	+	1.329	2.10
Selyem és selyemfonál — Soie et fils de soie	871	955	1.896	1.922	+	26	1.85
Délgyümölcs — Fruits du Midi	34.179	39.224	1.725	1.725	-	-	1.66
Kikészített bőr — Peaux préparées	1.047	1.318	1.805	1.592	-	213	1.53
Egyéb áruk — Autres marchandises	db — pièce pár — paire q — q	57.132 48.162 1,561.848	78.027 46.979 1,412.734	51.384 47.220	-	4.164	45.39
Behozatal össz. — Import. totales	db — pièce pár — paire q — q	57.132 48.162 5,217.921	78.027 46.979 5,541.240	103.559 104.027	+	468	100.00
B) Kivitel. — B) Exportations.							
Liszt — Farine	162.615	261.821	7.708	9.864	+	2.156	11.80
Baromfi — Volaille	¹⁾ 41.805 ²⁾ 33.883	¹⁾ 3.155 ²⁾ 3.278	10.572	8.500	-	2.072	10.17
Ebből — Dont: Élő baromfi — Volaille vivante	¹⁾ 3.155 ²⁾ 3.278	¹⁾ 38.650 ²⁾ 30.605	736	765	+	29	0.91
Leölt baromfi — Volaille tuée	¹⁾ 38.650 ²⁾ 30.605	¹⁾ 3.155 ²⁾ 3.278	9.836	7.735	-	2.101	9.26
Búza — Froment	246.702	297.851	8.018	7.744	-	274	9.26
Vágó- és igásáll. — Anim. de boucherie et de trait ³⁾	16.993	18.546	5.868	6.867	+	999	8.22
Ebből — Dont: Szarvasmarha — Bêtes à cornes ³⁾	4.017	3.272	2.437	1.979	-	458	2.37
Sertés — Porcs ³⁾	10.698	13.276	2.766	4.102	+	1.336	4.91
Ló — Chevaux ³⁾	1.564	1.574	640	766	+	126	0.92
Cukor — Sucre	135.192	166.413	5.408	5.811	+	403	6.95
Nyersdohány — Tabac brut	351	12.829	53	2.566	+	2.513	3.07
Bor — Vin	9.232	28.347	834	1.992	+	1.158	2.38
Villamosgépek és készül. — Mach. et appar. électr.	3.435	3.080	1.910	1.945	+	35	2.33
Vasfélgártmányok — Demi-produits en fer	54.856	103.315	1.127	1.758	+	631	2.10
Toll — Plumes	2.298	2.562	1.603	1.697	+	94	2.03
Gépek és készülékek — Machines et appareils	6.428	7.988	1.047	1.656	+	609	1.98
Rozs — Seigle	81.730	57.749	2.493	1.415	-	1.078	1.69
Olajosmagvak — Graines oléagineuses	26.205	26.412	990	1.391	+	401	1.66
Árpa — Orge	70.248	39.530	2.510	1.255	-	1.255	1.50
Vasárúk — Articles en fer	15.110	12.888	1.063	1.247	+	184	1.49
Egyéb áruk — Autres marchandises	db — pièce pár — paire q — q	357 5.186 683.271	46.455 5.861 946.391	28.684 27.866	-	818	33.37
Kivitel össz. — Exportations totales	db — pièce pár — paire q — q	17.350 5.186 1,539.478	65.001 5.861 2,001.059	79.888 83.574	+	3.686	100.00

¹⁾ Az 1927. év december havában az élőbaromfi 282.600 darab, a leölt baromfi 1,908.892 darab, összesen 2,191.492 darab. — En décembre 1927, on a exporté 282.600 volailles vivantes et 1,908.892 volailles tuées; au total 2,191.492 volaill. — ²⁾ Az 1928. év december havában az élő baromfi 293.467 darab, a leölt baromfi 1,316.733 darab, összesen 1,610.200 darab. — En décembre 1928, on a exporté 293.467 volailles vivantes et 1,316.733 volailles tuées; au total 1,610.200 volaill. — ³⁾ A mennyiség darabokban van kimutatva. — La quantité est relevée en têtes.

A világ vasúti hálózata.

Le réseau des chemins de fer du monde.

A szárazföldi közlekedésnek napjainkban is a vasutak a legfontosabb és egyben a legáltalánosabban használt eszközei. Az utasoknak nyújtott kényelem, ami különösen a nagyobb távolságoknál esik inkább latba, a nagyobb mennyiségű áruk gyors továbbításra és a szállítási díjak viszonylagos olcsósága mind olyan előnyök, melyek szárazföldi közlekedésünkben az automobil közismert nagy jelentősége mellett a vezetőserepet a vasutaknak biztosítják.

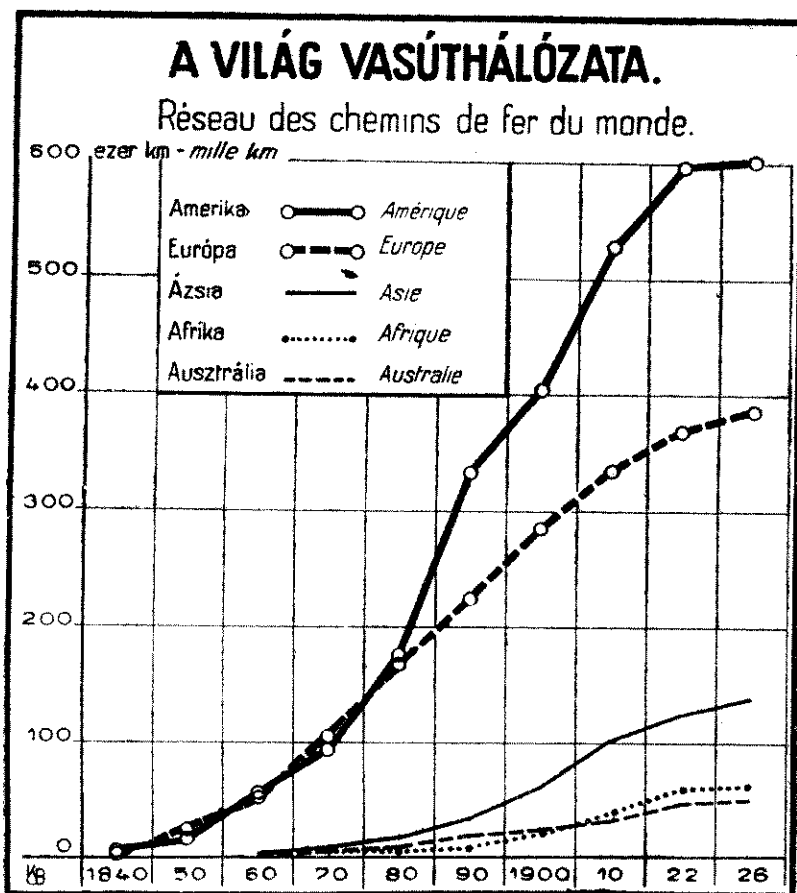
Az egy századdal ezelőtt megindult első vasút fényesen igazolta azokat, akik a síneken vezetett

gőzerejű vontatáshoz oly nagy reményeket fűztek. Az 1825-ben üzembe helyezett vasút megindítása után az egyes államok egymás után tudatára jönnek a vasúti közlekedés óriási jelentőségének s rövid időközökben újabb és újabb vasúti vonalak épültek s ma már 1,233.530 km vasúti vonal hálózta be földünket. A vasut őshazájából, Európából, rövidesen átkerült a vasutépítés eszméje a többi világrészekbe is. A legkorábban az Újvilágban hasznosítják az új találmányt s a negyvenes években már Amerikának csaknem kétszer akkora vasúti hálózata van, mint Európának. Afrikában

1. A világ vasúthálózatának fejlődése világrészenként.

Développement des réseaux de chemins de fer du monde, par parties du monde.

Világrészek Parties du monde	A világ vasúti hálózata kilométerekben az Longueur en kilomètres des réseaux du monde en														Az 1926. évi vasúti hálózathosszából esik - Prop. de la long. en 1926 p.	
	1840	1850	1860	1870	1880	1890	1900	1910	1913	1922	1923	1924	1925	1926	100 km ² -re	100 km. car.
	é v e k b e n														10.000 lak.	10.000 hab.
Európa	2.925	23.504	51.862	104.914	168.983	223.869	283.525	334.041	346.235	367.963	379.918	382.484	384.420	385.406	3·5	8·1
Amerika	4.754	15.064	53.935	93.139	174.666	331.432	402.171	526.382	570.108	597.869	598.873	600.134	601.136	600.234	1·5	28·0
Ázsia - Asie	—	—	1.393	8.185	16.287	33.724	60.301	101.916	108.147	125.465	125.621	130.828	135.590	137.772	0·3	1·4
Afrika	—	—	455	1.786	4.646	9.386	20.114	36.854	44.309	56.816	57.102	58.672	60.320	60.861	0·2	5·4
Ausztrália	—	—	367	1.765	7.847	18.889	24.014	31.014	35.418	47.389	47.682	48.257	48.457	49.257	0·6	61·8
Összesen: Total:	7.679	38.568	108.012	209.789	372.429	617.300	790.125	1.030.207	1.104.217	1.195.502	1.209.196	1.220.875	1.229.923	1.233.530	1·0	6·8

és Ausztráliában a hatvanas, Ázsiában pedig a nyolcvanas években indult meg intenzívebben a vasutak építése.

A világháború óta az 1922-től 1926-ig terjedő öt esztendő alatt a világ vasúti vonalainak hossza a következőképpen növekedett:

	szám szerint km.	%
Európa	17.443	4·7
Amerika	2.365	0·4
Ázsia	12.307	9·8
Afrika	4.045	7·1
Ausztrália	868	1·8
Együtt	37.028	3·2

Az utolsó esztendőben pedig az ez idő szerint rendelkezésünkre álló 1926. évi adatok¹⁾ alapján a világ vasúti hálózata a következőképpen bővült;

¹⁾ Auerswald: Die Eisenbahn der Erde im Jahr 1926. (Arch. f. Eisenbahnw.)

1. Szaporodás:

Európa	986 km.
Ázsia	2.182 „
Afrika	541 „
Ausztrália	800 „
Együtt	4.509 km.

2. Apadás:

Amerika 902 km.

Szaporodás 1926-ban 3.607 km.

Az 1926. évi növekedésnek csaknem a fele a területhez viszonyítva leggyéresebb hálózattal Ázsiára esett, egyharmada pedig a legsűrűbb

2. A világ vasúti hálózata 1926-ban.

Réseau des chemins de fer du monde en 1926.

Ország — Pays	A vasúti hálózat Réseau des chem. de fer		Ország — Pays	A vasúti hálózat Réseau des chem. de fer	
	hossza összesen longueur totale	hosszából esik 100 négyzetkilo- méterre — long. pour 100 km ²		hossza összesen longueur totale	hosszából esik 100 négyzetkilo- méterre — long. pour 100 km ²
kilométerekben — km.			kilométerekben — km.		
I. Európa — Europe			III. Ázsia — Asie		
Albánia — Albanie	300	1.1	Ázsiai-Oroszország — Russie d'Asie	18.222	0.1
Ausztria — Autriche	7.038	8.4	Brit-India — Inde britann.	62.112	1.3
Belgium — Belgique	11.093	36.5	Japán — Japon	22.582	3.2
Bulgaria — Bulgarie	2.710	2.6	Kína — Chine	12.020	0.1
Cseh-Szlovákia — Tcheco- Slovaquie	14.030	10.0	Egyéb Ázsia — Autre Asie	22.836	0.2
Dánia — Danemark	5.120	11.9	Ázsia mindössze: Asie entière.	137.772	0.3
Finnország — Finlande	4.561	1.2	IV. Afrika — Afrique		
Franciaország — France	53.561	9.7	Algír és Tunisz — Algérie et Tunisie	7.779	1.1
Görögország — Grèce	3.192	2.5	Dél-Afrika — Afrique du Sud	18.901	1.5
Lengyelország — Pologne	19.399	5.0	Egyiptom — Egypte	7.876	0.2
Luxemburg — Luxembourg	551	21.2	Egyéb Afrika — Autre Afrique	26.305	0.1
Magyarország — Hongrie	8.505	9.2	Afrika mindössze: Afrique entière:	60.861	0.2
Németbirodalom — Allemagne	58.333	12.4	V. Ausztrália — Australie		
Nagy-Britannia — Gr.-Bretagne	39.262	12.5	Dél-Ausztrália — Australie du Sud	5.614	0.6
Németalföld — Pays-Bas	3.649	10.7	Nyugat-Ausztrália — Australie occident.	7.837	0.3
Norvégia — Norvège	3.627	1.1	Új-Zéland — Nouvelle-Zélande	5.950	1.9
Olaszország — Italie	21.000	6.8	Queensland	11.373	0.7
Oroszország (európai) — Russie (d'Europe)	57.516	1.0	Egyéb Ausztrália — Autre Australie	18.483	0.2
Portugália — Portugal	3.427	3.7	Ausztrália mindössze: Australie entière:	49.257	0.6
Románia — Roumanie	11.948	4.1	Világ mindössze: Monde entier:	1,233.530	1.0
Spanyolország — Espagne	15.840	3.1			
Svájc — Suisse	5.762	14.0			
Szerb-Horvát-Szlovén állam — Royaume S. H. S.	9.846	3.6			
Törökország (európai) — Turquie (d'Europe)	414	1.5			
Egyéb Európa — Autre Europe	24.722	3.0			
Európa mindössze: Europe entière:	385.406	3.5			
II. Amerika — Amérique					
Amerikai Egyesült Államok — Etat-Unis	402.385	4.3			
Argentína — Argentine	37.790	1.3			
Brazília — Brésil	30.500	0.4			
Kanada — Canada	64.926	0.7			
Mexikó — Mexique	26.462	1.3			
Egyéb Amerika — Autre Amérique	38.171	0.4			
Amerika mindössze: Amérique entière:	600.234	1.5			

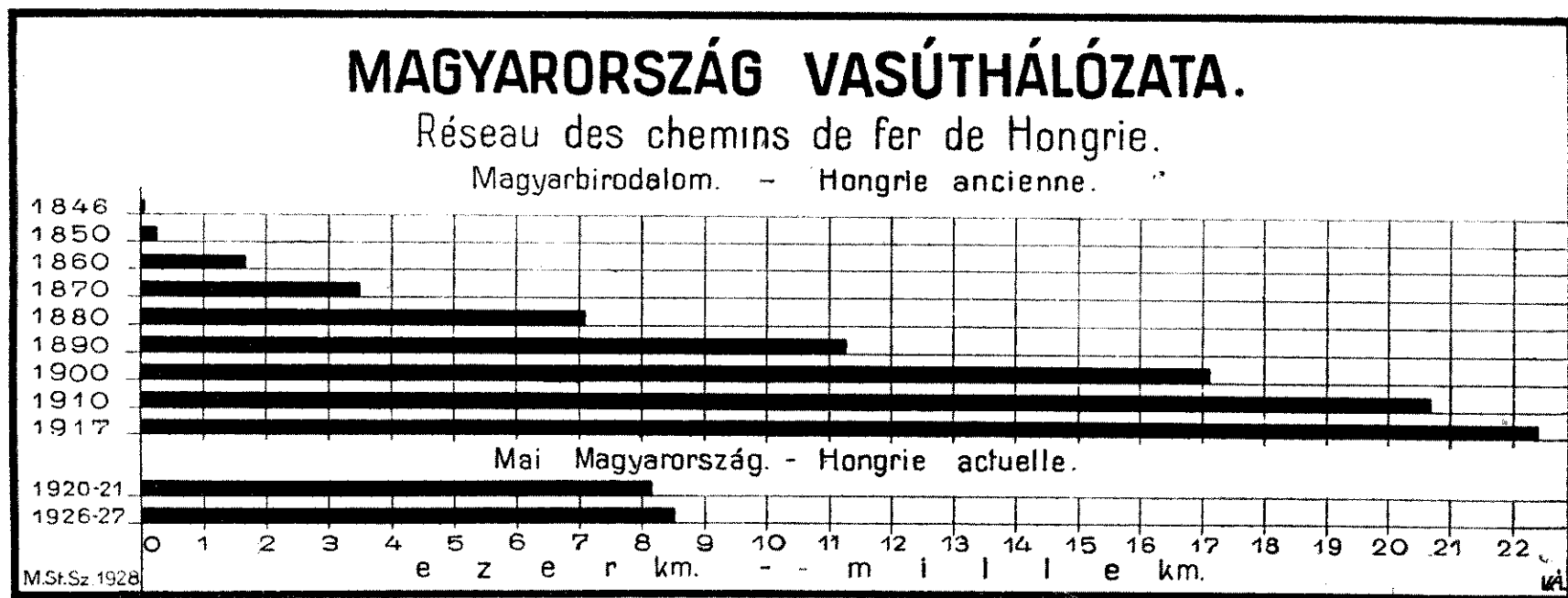
hálózatú Európára. Feltűnő viszont, hogy Amerikánál kereken 900 km-es csökkenést láthatunk. Az apadást a gépjárművek versenye mellett még az a körülmény okozza, hogy egyes vasuti vonalaknak közforgalmú jellegét megszüntették s azok jelenleg csak mint magáncélokra szolgáló vasutak vannak üzemben.

Ennek ellenére Amerikának van napjainkban is a legnagyobb vasuti hálózata, amennyiben a világ vasuti vonalainak csaknem felét — pontosan 48·7%-át mondhatja magáénak. Európában fut a földünkön levő vasuti vonalaknak csaknem egyharmada (31·2%); Ázsiára pedig 11·2%-a, Afrikára 4·9%-a s Ausztráliára 4·0%-a jutott. A vasuti vonalak sűrűségét tekintve Európa áll első helyen, melynek minden 100 km² területét 3·5 km hosszú vasuti vonal szeli át. Jóval kedvezőtlenebb a helyzet Amerikában, ahol 100 km² területre 1·5 km hosszú vasút esik. A többi világrészek pedig annyira gyéren vannak vasuti vonalakkal ellátva, hogy 100 km² területen mindössze 0·2, 0·3, illetőleg 0·6 km hosszú vasut van kiépítve. Az egyes országok közül Európában Belgium van legjobban vasutakkal ellátva, melynek minden 100 km² területét 36·5 km vasuti vonal hálózta be. Amerikában az Egyesült Államok (4·3 km), Ázsiában Japán (3·2 km), Afrikában Dél-Afrika (1·5 km), végül Ausztráliában Újzéland (1·9 km) áll a vasuti hálózat sűrűsége szempontjából első helyen.

A vasutak építése terén Magyarország sem maradt el, amennyiben a vasutépítés eszméjével nálunk már 1831-ben foglalkoztak. Az eszme azonban a sok ellenzés után csak 1846-ban, a pest—váci vasuti vonal megnyitásával jutott a megvalósulás stádiumába. A 35 km hosszú vonal üzembe helyezése után a rákövetkező évben egy újabb 126 km hosszúságú vonalat adtak át a forgalomnak. E biztató kezdet után az 1848-as szabadságharc, majd az azt követő politikai helyzet gátat vet a vasuti építkezéseknek s csak az 1867-i ki-

egyezés után indul meg a munka. A szabadságharc kezdetén 178 km volt az ország vasuti vonalainak a hossza. Az abszolútizmus 18 esztendeje alatt kereken 2.000 km-el bővült a hálózat. A kiegyezés után erősebb ütemben indult meg a munka, különösen a hetvenes évek elején igyekeztek a mulasztottakat pótolni s három év alatt több vasuti vonalat építettek, mint a kiegyezés előtti 18 év alatt. Az 1870-től 1873-ig terjedő időben mind-egyik évben csaknem ezer km hosszú új vasuti vonalat helyeztek üzembe. A további években lankadatlan erővel nagyarányú vasutépítkezések folytak úgy, hogy a Magyarbirodalomnak már 1917-ben 22.316 km hosszú vasuti hálózata volt. Az ezt követő két esztendőről, az akkori zavaros viszonyok miatt nem sikerült adatokat beszerezni. Az 1920—1921 költségvetési év adata pedig már a békeszerződés utáni állapotot tünteti fel, mely szerint az ország vasuti hálózata s háború előtti állapotához képest egyharmadánál is kisebbre, szám szerint 8.141 km-re csökkent. Ez a szám azóta lényegében nem változott, mert a vasútvállalatoknak elsősorban a háborús esztendők és a forradalmak alatt leromlott, már meglevő pályaépítmények helyreállításáról kellett gondoskodniok. Óriási összegeket emésztettek fel azok a kiadások is, melyek a forgalmi eszközök kijavítása, illetőleg az idegen megszállók által elhurcolt járművek pótlása címén merültek fel. E munkák elvégzése után kerülhetett csak sor arra, hogy az új országhatárokkal megbontott vasuti hálózaton a legszükségesebb összeköttetést kisebb vonalépítkezésekkel biztosítsák. Az ilyen természetű építkezések mellett a vasuti hálózat kiterjedésére vonatkozó adatoknál mutató ingadozásokat még a békeszerződés aláírása óta történt határkiigazítások és a vasuti vonalak felmérésénél eszközölt helyesbítések okozzák.

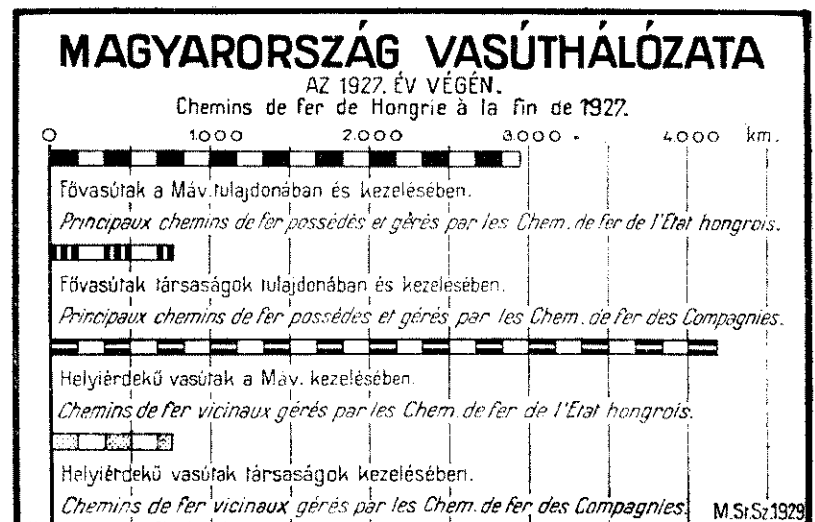
Hazánkban az intenzívebb forgalom lebonyolítására szolgáló kettősvágányú vonalakkal első ízben az 1868. évben találkozunk, amikor 34 vo-

3. A Magyarbirodalom vasúthálózatának fejlődése. Développement du réseau des chemins de fer en Hongrie.

Év Année	Az év végén üzemben volt Longueur de construction des réseaux			100 km ² -re eső építési hossz Longueur de construction pour 100 km ²	Év Année	Az év végén üzemben volt Longueur de construction des réseaux			100 km ² -re eső építési hossz Longueur de construction pour 100 km ²
	összesen totaux	kettős vágányú à 2 voies				összesen totaux	kettős vágányú à 2 voies		
		vonalak építési hossza en exploitation à la fin de l'année					vonalak építési hossza en exploitation à la fin de l'année		
kilométer — kilomètres	%		kilométer — kilomètres	%					
1846	35	—	—	0.011	1886	9.531	349	3.73	2.87
1847	161	—	—	0.049	1887	10.132	357	3.52	3.11
1848	178	—	—	0.055	1888	10.395	693	6.67	3.19
1849	178	—	—	0.055	1889	10.870	705	6.48	3.34
1850	222	—	—	0.068	1890	11.246	721	6.41	3.46
1851	356	—	—	0.11	1891	11.960	721	6.02	3.68
1852	356	—	—	0.11	1892	12.140	721	5.94	3.73
1853	414	—	—	0.13	1893	12.573	767	6.10	3.86
1854	479	—	—	0.15	1894	13.137	767	5.84	4.04
1855	557	—	—	0.17	1895	13.921	767	5.51	4.28
1856	658	—	—	0.20	1896	14.873	767	5.16	4.57
1857	947	—	—	0.29	1897	15.745	773	4.90	4.84
1858	1.252	—	—	0.38	1898	16.362	827	5.05	5.03
1859	1.389	—	—	0.43	1899	16.928	867	5.12	5.20
1860	1.616	—	—	0.50	1900	17.101	902	5.27	5.26
1861	1.837	—	—	0.56	1901	17.264	957	5.54	5.31
1862	1.912	—	—	0.59	1902	17.407	984	5.65	5.35
1863	1.945	—	—	0.60	1903	17.703	990	5.59	5.44
1864	1.945	—	—	0.60	1904	17.817	990	5.56	5.48
1865	2.160	—	—	0.66	1905	18.122	990	5.46	5.57
1866	2.160	—	—	0.66	1906	18.676	1.039	5.56	5.74
1867	2.285	—	—	0.70	1907	18.944	1.039	5.49	5.82
1868	2.633	34	1.29	0.81	1908	19.634	1.073	5.47	6.03
1869	2.736	115	4.20	0.84	1909	20.255	1.139	5.62	6.22
1870	3.477	115	3.31	1.07	1910	20.638	1.165	5.64	6.34
1871	4.402	115	2.61	1.35	1911	20.980	1.304	6.22	6.45
1872	5.375	146	2.72	1.65	1912	21.448	1.330	6.20	6.59
1873	6.253	164	2.62	1.92	1913	21.805	1.392	6.04	6.70
1874	6.422	164	2.55	1.97	1914	22.057	1.393	6.03	6.78
1875	6.422	164	2.55	1.97	1915	22.229	1.438	6.05	6.83
1876	6.704	164	2.45	2.06	1916	22.265	1.540	6.09	6.84
1877	6.766	177	2.62	2.08	1917	22.316	1.540	6.09	6.86
1878	6.904	187	2.71	2.12	1918
1879	7.058	187	2.65	2.17	1919
1880	7.078	187	2.63	2.18	1920/21	8.141	980	12.0	8.77
1881	7.206	192	2.66	2.21	1921/22	8.566	976	11.4	9.23
1882	7.787	233	3.02	2.39	1922/23	8.504	973	11.4	9.16
1883	8.339	278	3.37	2.56	1923/24	8.508	973	11.4	9.16
1884	8.714	335	3.84	2.68	1924/25	8.498	945	11.1	9.15
1885	9.022	349	3.87	2.77	1925/26	8.522	983	11.5	9.18
					1926/27	8.505	989	11.6	9.16

nalrész volt kétvágányúvá kiépítve. A forgalom fokozatos növekedésével párhuzamosan évről-évre bővül a kettősvágányú vonalak hálózata. A fontosabb belső forgalmi útvonalak mellett az ország kedvező fekvése is feladatot rótt ebben a tekintetben az országra, amennyiben az ország területén átvonuló nemzetközi útvonal modernizálásáról kellett gondoskodni. A kettősvágányú vonalak építése terén a nyolcvanas években észlelhetünk nagyobb arányú tevékenységet s ebből az évtizedből is kitűnik az 1888-as esztendő, melyben egymagában 336 km hosszú kettősvágányú pályát adtak át a forgalomnak. A kettősvágányú hálózat sem azelőtt, sem azóta egyetlen évben sem bővült ilyen mértékben. A következő években is évről-évre állandóan folyt egyes vonalakon a második sínpár lefektetése s csak a világháború harmadik évében akad meg az építő munka. Ebben az időben, mely egyúttal az utolsó adatunk a háború előtti Magyarországról, a Magyarbirodalomnak 1.540 km hosszú kettősvágányú vonala

volt. A békeszerződés folytán kettősvágányú hálózatunknak 36.4%-át veszítettük el s jelenlegi hosszuk 989 km.

Vasuti vonalainkból ez idő szerint 9.16 km hálózat esik 100 km²-re. Vonalsűrűség szempontjából tehát jelenleg kedvezőbb a helyzet, mint a békekötés előtt, amikor 100 km²-re 6.86 km hosszú

A közforgalmú távolsági vasutak építési hossza Magyarországon az 1927. év végén.
Longueur de construction des chemins de fer d'intérêt général en Hongrie, fin 1927.

Megnevezés — Désignation	Longueur des lignes	
	Az összes totales	A kettősvágányú à 2 voies
	vonalak hossza km-ben en kilomètres	
I. Fővasutak — Lignes principales		
1. M. kir. államvasutak tulajdon vonalai — <i>Lignes des chemins de fer de l'État</i>	2.947·8	887·9
2. Társasági fővasutak — <i>Lignes princip des Compagnies</i>	775·8	12·5
Fővasutak összesen <i>Total des lignes principales</i>	3.723·6	900·4
II. Helyi érdekű vasutak <i>Lignes d'intérêt local</i>		
a) Önálló kezelésben — <i>en propre régie</i>	757·1	94·5
b) Idegen kezelésben — <i>en régie d'autres</i>	4.088·0	10·5
Együtt — Ensemble	4.845·1	105·0
c) A MÁV. tulajdon helyi érdekű vasútjai — <i>Ch. de fer d'intérêt loc. des Ch. de fer de l'État</i>	108·5	—
Helyi érdekű vasutak összesen <i>Total des lignes d'intérêt local</i>	4.953·6	105·0
Fő és helyi érdekű vasutak összesen — Total des lignes principales et d'intérêt local	8.677·2	1.005·4

vasuti vonal jutott. Az új határok megvonásával ugyanis az ország hegyvidékeit elvesztettük, ahol köztudomású, hogy természeti akadályok miatt csak igen nagy anyagi áldozatok árán vezethetők a vasuti vonalak s éppen ezért gyérebb volt a hálózatunk. Kedvezőbb jelenleg a kettősvágányú vonalak aránya is. A trianoni békeszerződés aláírása előtt 6·09, jelenleg pedig 11·6%-a volt a hálózatnak kettősvágányú pálya.

Magyarország távolsági forgalmú vasutainak építési hossza az 1927. év végén 8.677·2 km volt. A vasuti hálózat 80 vállalat tulajdonában állott s a vonalakon a forgalmat valójában 13 vállalat bonyolította le. A vonalaknak 42·9%-a esett a főutakra, míg a többi részen különböző helyi érdekű vasutak közlekedtek. Tulajdon szempontjából a fővasuti vonalaknak körülbelül háromnegyed része a MÁV. tulajdonában állott, a helyi érdekű vonalaknak pedig 2·2%-a volt a MÁV. birtokában. Végeredményben tehát az ország vasuti hálózatának 35·2%-a volt állami tulajdon. A kezelést, vagyis a vasutak üzemének vitelét tekintve a fő vasuti vonalaknál a saját vonalaival együtt a MÁV. 3.014·5 km hosszú vasuti hálózat fenntartásáról gondoskodott, ami a fő vasuti vonalaknak 81·0%-át teszi. A helyi érdekű vasutaknál pedig a tulajdon vonalaival együtt 4.093·0 km hálózat volt a MÁV. kezelésére bízva, vagyis a helyi érdekű vonalak 82·6%-a. Az ország egész vasuti hálózatának tehát 81·9%-át, a kettősvágányú vonalaknak pedig 89·4%-át a MÁV. tartotta kezében.

V. J. dr.

© IRODALMI SZEMLE ©

Könyvismertetések.

Chronique de livres.

Pásztor Mihály: Az utcai közlekedés Budapesten.

* *Michel Pásztor: La circulation à Budapest.*

Statisztikai Közlemények (szerkeszti: Illyefalvi I. Lajos dr.) 55. kötet (1927) 4. szám. Budapest, 51 oldal. Kiadja Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatala.

Publications statistiques rédigées par le Dr I. Louis Illyefalvi Vol. 55 (1927), No 4. Budapest. 51 p. Edition du Bureau statistique de la ville de Budapest.

Résumé. Cet ouvrage de M. Michel Pásztor, l'écrivain connu, expose en détail le développement et l'état actuel de la circulation à Budapest dont seuls des articles s'occupèrent jusqu'ici. Tandis que de 1910 à 1926, la population a augmenté de

9·6%, le nombre des parcours pour un habitant s'est élevé de 55·2%. Les tramways, qui ont assuré 94% de la circulation, ont transporté en moyenne 760.000 personnes par jour.

*

Azok a problémák, melyek a nagyvárosi forgalom megfelelő lebonyolításából adódnak, komolyabb formában nálunk csak az utóbbi években kezdtek jelentkezni. Napjainkban pedig már ez a helyzet a közlekedés zavartalan menetének biztosítására s ezzel kapcsolatban a forgalmi balesetek elhárítása a legfontosabb és legsürgősebben

A közforgalmú távolsági vasutak építési hossza Magyarországon az 1927. év végén.
Longueur de construction des chemins de fer d'intérêt général en Hongrie, fin 1927.

Megnevezés — Désignation	Longueur des lignes	
	Az összes totales	A kettősvágányú à 2 voies
	vonalak hossza km-ben en kilomètres	
I. Fővasutak — Lignes principales		
1. M. kir. államvasutak tulajdon vonalai — <i>Lignes des chemins de fer de l'État</i>	2.947·8	887·9
2. Társasági fővasutak — <i>Lignes princip des Compagnies</i>	775·8	12·5
Fővasutak összesen <i>Total des lignes principales</i>	3.723·6	900·4
II. Helyi érdekű vasutak <i>Lignes d'intérêt local</i>		
a) Önálló kezelésben — <i>en propre régie</i>	757·1	94·5
b) Idegen kezelésben — <i>en régie d'autres</i>	4.088·0	10·5
Együtt — Ensemble	4.845·1	105·0
c) A MÁV. tulajdon helyi érdekű vasútjai — <i>Ch. de fer d'intérêt loc. des Ch. de fer de l'État</i>	108·5	—
Helyi érdekű vasutak összesen <i>Total des lignes d'intérêt local</i>	4.953·6	105·0
Fő és helyi érdekű vasutak összesen — <i>Total des lignes principales et d'intérêt local</i>	8.677·2	1.005·4

vasuti vonal jutott. Az új határok megvonásával ugyanis az ország hegyvidékeit elvesztettük, ahol köztudomású, hogy természeti akadályok miatt csak igen nagy anyagi áldozatok árán vezethetők a vasuti vonalak s éppen ezért gyérebb volt a hálózatunk. Kedvezőbb jelenleg a kettősvágányú vonalak aránya is. A trianoni békeszerződés aláírása előtt 6·09, jelenleg pedig 11·6%-a volt a hálózatnak kettősvágányú pálya.

Magyarország távolsági forgalmú vasutainak építési hossza az 1927. év végén 8.677·2 km volt. A vasuti hálózat 80 vállalat tulajdonában állott s a vonalakon a forgalmat valójában 13 vállalat bonyolította le. A vonalaknak 42·9%-a esett a főutakra, míg a többi részen különböző helyi érdekű vasutak közlekedtek. Tulajdon szempontjából a fővasuti vonalaknak körülbelül háromnegyed része a MÁV. tulajdonában állott, a helyi érdekű vonalaknak pedig 2·2%-a volt a MÁV. birtokában. Végeredményben tehát az ország vasuti hálózatának 35·2%-a volt állami tulajdon. A kezelést, vagyis a vasutak üzemének vitelét tekintve a fő vasuti vonalaknál a saját vonalaival együtt a MÁV. 3.014·5 km hosszú vasuti hálózat fenntartásáról gondoskodott, ami a fő vasuti vonalaknak 81·0%-át teszi. A helyi érdekű vasutaknál pedig a tulajdon vonalaival együtt 4.093·0 km hálózat volt a MÁV. kezelésére bízva, vagyis a helyi érdekű vonalak 82·6%-a. Az ország egész vasuti hálózatának tehát 81·9%-át, a kettősvágányú vonalaknak pedig 89·4%-át a MÁV. tartotta kezében.

V. J. dr.

© IRODALMI SZEMLE ©

Könyvismertetések.

Chronique de livres.

Pásztor Mihály: Az utcai közlekedés Budapesten.

* *Michel Pásztor: La circulation à Budapest.*

Statisztikai Közlemények (szerkeszti: Illyefalvi I. Lajos dr.) 55. kötet (1927) 4. szám. Budapest, 51 oldal. Kiadja Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatala.

Publications statistiques rédigées par le Dr I. Louis Illyefalvi Vol. 55 (1927), No 4. Budapest. 51 p. Edition du Bureau statistique de la ville de Budapest.

Résumé. Cet ouvrage de M. Michel Pásztor, l'écrivain connu, expose en détail le développement et l'état actuel de la circulation à Budapest dont seuls des articles s'occupèrent jusqu'ici. Tandis que de 1910 à 1926, la population a augmenté de

9·6%, le nombre des parcours pour un habitant s'est élevé de 55·2%. Les tramways, qui ont assuré 94% de la circulation, ont transporté en moyenne 760.000 personnes par jour.

*

Azok a problémák, melyek a nagyvárosi forgalom megfelelő lebonyolításából adódnak, komolyabb formában nálunk csak az utóbbi években kezdtek jelentkezni. Napjainkban pedig már ez a helyzet a közlekedés zavartalan menetének biztosítására s ezzel kapcsolatban a forgalmi balesetek elhárítása a legfontosabb és legsürgősebben

megoldandó feladataink sorába került. Ennek a kérdésnek külföldön már tekintélyes szakirodalma van. Örvendetes, hogy az utca forgalmának megfelelő szabályozása érdekében írott cikkek és tanulmányok újabban hazánkban is mindig gyakrabban látnak napvilágot s irodalmunk ebben a tekintetben már több igen értékes munkával dicsekedhetik. Méltóan sorakozik ezek mellé Pásztor Mihály előttünk fekvő munkája, mely hazánk fővárosának, Budapestnek utcai közlekedésével foglalkozik

Művét hét fejezetre osztja. Bevezetőjében felfedi azokat a körülményeket, melyek a jelenlegi erősen megélénkült utcai forgalomhoz vezettek. Megemlíti itt a lakosság szaporodása mellett a lakásforgalom megkötöttségét, mely a lakosság zömét megfosztja a megfelelő lakás kiválasztásának lehetőségétől és sokakat arra kényszerít, hogy távolfekvő munkahelyét a forgalmi eszközök segítségével kénytelen felkeresni. Külön fejezetet szentel a lófogató járművek helyét elfoglaló automobilonak és motorkerékpároknak, melyek gyors iramot visznek bele az utca forgatagába. Következő fejezetében nagy vonásokban képet fest a jövő nagyvárosáról, majd rátér Budapest utcai közlekedésének általános ismertetésére.

Az ötödik fejezetben a főváros forgalmáról készült statisztikai adatok felhasználásával részletesen foglalkozik Budapest utcai forgalmának alakulásával. Három grafikon segítségével mutatja be a közúti vasutak és a Budapesti Helyi Érdekű Vasutak utas forgalmát. A grafikon az 1918. évi szeptember hó 1-től 1919. évi január hó 15-ig terjedő időszakot öleli fel s ezzel igen érdekes bepillantást enged az akkori forradalmi, zavaros viszonyokba, melyek teljesen felforgatták a közlekedés megszokott képét. A mai Budapestről megállapítja, hogy 1910-től 1926-ig lakosainak száma 9·6 százalékkal nőtt, viszont az egy-egy lakosra eső utazások száma 55·2 százalékkal emelkedett. Az autóbuszok csak az utolsó két évben vesznek részt a forgalom lebonyolításában, úgyhogy 1926-ban a tömegforgalom 94 százaléka a villamosvasutakra esett, melyeknek napi átlagos utasforgalma 765.000 körüli volt. Számos térkép segítségével illusztrálja azokat az adatokat, melyek a villamosok utasainak útirányát mutatják s külön foglalkozik a fővárosi villamosforgalom főbb gócpontjaival is. Kiterjeszkedik a Duna két partján fekvő városrészek, Budának és Pestnek egymással való forgalmi kapcsolatára, majd rátér a helyi érdekű és távolsági vasutakra, melyek a nehéz lakásviszonyok folytán a fővárost környékező községekben elhelyezkedett kenyérkeresők és tanulók ezreit szállítják Budapestre. Az utolsó két fejezetben a viteldíj kérdésével s a bemutatott adatokból levonható tanulságokkal foglalkozik, nem feledkezve meg az

utcai közlekedésnek egyik fontos kérdéséről, a forgalmi balesetekről sem.

Az avatott kezű író tollából kikerült munka mindenki részére tanulságos olvasmány.

V. J. dr.

Thurzó Nagy László: A vidéki sajtó.

Ladislav Thurzó Nagy: La presse régionale.

Miskolc, 1928. 140 lap. — 140 pages.

Résumé. Bien que, en raison de la centralisation de la vie intellectuelle hongroise, les 8 ou 10 grands quotidiens budapestois soient toujours supérieurs, pour la teneur et le nombre des pages, à la presse régionale, celle-ci a fait ces derniers temps de grands progrès. On pourra se renseigner largement là-dessus par le livre de M. Ladislav Thurzó Nagy, dont les documents sont dûs en partie à une enquête faite par l'auteur depuis le recensement officiel, exécuté au début de 1926, des périodiques de Hongrie. D'après les chiffres présentés par l'auteur, le nombre des périodiques régionaux (journaux et revues) s'élevait de 316 au début de 1926 à 377 au début de 1928; la grande majorité en était hongroise; on ne trouvait que 7 périodiques allemands en 1926 et 8 en 1928. Le nombre des périodiques de langue hongroise a énormément diminué dans les territoires détachés de la Hongrie. Le territoire annexé à la Roumanie n'en a plus que 47 contre 210 au commencement de la guerre; celui transféré à la Tchéco-Slovaquie, 25 contre 118 en 1914; celui incorporé au Royaume S. H. S., 5 contre 51 en 1914.

*

Alig van ország — legalább is az európai kultúr államok sorában — ahol a kulturális élet annyira az ország fővárosában koncentrálódna, mint Magyarországon. Áll ez elsősorban a sajtókultúrára. Karakterisztikus erre, hogy a fővárosban megjelenő 8—10 nagy napilapot tartalom és terjedelem tekintetében vidéki újság nem tudta megközelíteni.

A vidék azonban nagy előrehaladást tesz újabban s ma már vannak vidéki városainkban is jól szerkesztett napilapok, amelyek nagyobb területre, esetleg több vármegye területére kiterjedően kezdik nélkülözhetővé tenni a fővárosi sajtót.

A vidéki sajtó emez újabb állapotáról és fel-emelkedéséről írt könyvet a szerző s már maga az a körülmény, hogy a vidéki sajtóról elkülönítetten is lehet és érdemes könyvet írni, mutatja a vidéki sajtókultúra nagy haladását.

Hogy a könyvvel e helyen foglalkozunk, annak oka, hogy a szerző a vidéki sajtó minden vonatkozású ismertetése során igen bőven tárgyalja a sajtóviszonyokat statisztikai szempontból is, s az 1926. év elején történt hivatalos statisztikai adat

gyűjtés eredményeit saját adatgyűjtésének eredményeivel egészíti ki.

Itt csupán a könyvnek néhány statisztikai vonatkozásáról akarunk szólni s az egyébként a vidéki sajtóviszonyokat illetően hasznos vezérfonálul szolgáló könyv egyéb tartalmára nem térünk ki.

Szerző adatai szerint a vidéki újságok (hírlapok és folyóiratok) száma, amely az 1926. év elején 316 volt, az 1928. év elejéig 377-re emelkedett, vagyis a vidéki újságok száma két év alatt 61-gyel emelkedett. A könyv taglalása szerint e 377 vidéki újságból politikai napilap volt 45, politikai és társadalmi hetilap 155, szaklap 177.

A vidéki újságok legnagyobb része magyar nyelvű, a német nyelvű újságok száma csupán 8, (1926-ban 7).

Megállapítja a szerző, hogy Budapest közvetlen környékén nem jelenik meg napilap a fővárosi lapok korai érkezése miatt. Viszont a vidéki hetilapok közül Budapest környékén 45 jelenik meg. A szaklapok száma is Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében a legnagyobb (37).

Érdekes szerzőnek az elszakított területekre vonatkozó statisztikája. E szerint, míg a háború kitörésekor a Romániához csatolt román területen 210 magyar újság létezett, jelenleg csak 47 magyar lapja van e területnek. A Cseh-Szlovákiához csatolt területen 118 magyar újság volt, jelenleg csak 25 van. A Sz. H. Sz. államnak jutott terület 51 magyar újságjából csak 5 maradt meg.

A lapok példányszámára vonatkozóan szerzőnek saját számításai vannak. Ezek szerint a vidéki újságok — a szaksajtót bele nem számítva — 40 millió példányban jelennek meg. Szerzőnek a vidéki példányszámra vonatkozó becslése, ha magasnak látszik is, indokolható.

A vidéki lapok póstán szállított példányszáma ugyanis aránylag kevés, tehát helytelen volna a vidéki lapok póstán szállított példányszámából a megjelenés példányszámára a fővárosi lapokkal azonos kulcs alapján következtetni.

Habár egy magánstatisztika az adatok begyűjtésénél nagy nehézségekkel küzd, s szerző sem tudott minden vonatkozásban kimerítő és teljes anyagot kapni, a könyvben fellelhető — itt ott szétfolyó — sajtóstatistikai adatoknak értéket kell tulajdonítanunk s meg kell állapítanunk, hogy a könyv a sajtóstatistika ügyének szolgálatot tett.

E. D. dr.

Die Methoden der Wohnungsstatistik.

Internationales Arbeitsamt: Studien und Berichte. Reihe N. (Statistik), Nr. 13. Genf, 1928 — 126 old. — pages.

A lakásstatisztikának fontossága elsősorban nagyvárosban kézenfekvő, ahol egész csomó szociális kérdés megoldásánál van fontos szerepe.

Egészségügy, népszaporodás és kriminalisztika egyaránt nehezen nélkülözheti a lakásügyi statisztika adatait.

Az 1907-i berlini higiéniai és demográfiai kongresszus tette először magáévá azokat az elveket, melyeket már régebben lefektettek a német és svájci városi statisztikusok és amelyek alapján még határozottabban fogott a probléma nemzetközi kidolgozásába a Nemzetközi Statisztikai Intézet 1913-ban Bécsben tartott XIV. ülészakán. A háború természetesen megakasztotta a további nemzetközi tudományos együttműködést, azonban a háború után a lakásügy nagy intenzitással került jóformán egész Európában a sürgős megoldásra váró szociális kérdések gyújtópontjába. A háború utáni általános krízisnek jellegzetes tünete volt a hadviselt országok súlyos lakásválsága. Ily körülmények között nem csodálható, hogy a lakásügy képezte volna tárgyát egy 1922-re tervezett római nemzetközi kongresszusnak, mely azonban sajnos, nem jutott a megvalósulás stádiumába. A városok nemzetközi szövetsége végül is felkérte a Nemzetközi Munkaügyi Hivatalt, hogy dolgozzon ki statisztikai normáliákat a lakásügygel összefüggő egész kérdéskomplexumra vonatkozóan. Így jött létre a korábbi idevágó kiadványok¹⁾ és az 1925-i párizsi nemzetközi város-szövetségi kongresszus elé terjesztett memorandum alapján az előttünk fekvő tanulmány.

A tanulmánynak nem célja felölelni a lakásstatisztikának egész területét. Kizáróan a város-szerű települések lakásügyével, illetve az avval kapcsolatosan felmerülő problémák statisztikai analizálásával foglalkozik. E problémák közül is elsősorban a lakáspolitikai szempontjából kiválóan fontos részletkérdések érdeklők.

Maga a lakásügyi politika mai értelemben csak a század eleje óta létezik. A lakóházak építése és kezelése a múlt században még jóformán teljesen a „laissez faire laissez passer“ jegyében történt. A magántulajdon elve tökéletesen érvényesült és a közületi beavatkozás kezdete majdnem mindent a háború utáni időkre esik. Így természetes, hogy a lakásügyi statisztika sem tekinthet vissza nagy multra. Létjogosultsága és feladata azonban egyaránt hatalmasat nőtt a legújabb évek magukkal hozta szociálpolitikai célkitűzésekkel. Valódi jelentőségére természetesen a háborút követő időkben tett szert, amikor is a legtöbb európai országban szükségessé vált a lakásügyekbe való

¹⁾ Internationales Arbeitsamt: Die Wohnungsprobleme Europas nach dem Krieg, Studien und Berichte, Reihe G, Nr. 1. Genf, 1924. — Les conditions des logements aux États-Unis, G/No. 2., 1925. — „Wohnungsfragen in Europa seit dem Kriege“, Internationale Rundschau der Arbeit, Bd. II. Heft 10, Oktober 1924. — „Die Wohnungsfrage in Sowjetrußland“, ugyanott, IV. 10., 1925. Oktober, stb.

intenzív, sokszor brutális beavatkozás, még a magántulajdon elvének részleges feladása árán is. Ebben az időben elsősorban a lakásinség az, aminek statisztikai úton való felbecsülésére törekszenek az egyes közületi hatóságok. 1920 óta a lakásstatisztikai anyag mindinkább szerves tartozékává lesz az időközi népszámlálásoknak és avval párhuzamban történnek az egyre gyakoribb és részletesebb speciálisan lakásügyi felvételek, melyek elsősorban a lakbérek és a lakás piac kérdéseit vizsgálják.

Ilyen körülmények között természetes volt a lakásügyi statisztika rohamos fejlődése, amelyről bizvást állíthatjuk, hogy korántsem tekinthető lezártnak. Ma már ott tartunk, hogy a lakásprobléma túlnőtt jelentőségében az egyes városok határain, sőt, az egyes országokéin is és a legközelebbi jövőben kell hozzányúlni a kérdés összehasonlító tárgyalásához. Ennek a nagy munkának alapjait hivatott megvetni a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal most megjelent tanulmánya azáltal, hogy a területileg szétagolt kutatás számára egy-egy metódikát ad.

Új tudományágnak rendszerbe foglalása mindig bizonyos nehézséggel jár. A lakásügyi statisztikánál ez a feladat az anyag sokféleségénél fogva fokozottan bonyolult. Hiszen már a felvételeknél tekintetbe jövő egységeknek nagy része is országonként, sőt vidékenként különbözik. Figyelemmel kell lennünk tehát az egységeknek és típusoknak horizontális (területi) és vertikális (lakosság rétegződések szerinti) differenciálódására, elsősorban a néprajzi sajátosságokra, társadalmi és gazdasági életstandardra és éghajlati viszonyokra. Ezek a különbségek szembeötlenek mindjárt a szokásos technikai egyedek vizsgálatánál, mikor is azt látjuk, hogy sok helyütt a szokásos egységek — épületek, lakások — helyett, különleges jogi szempontokat szem előtt tartva, a telekkönyvi jószágtestek képezik a felvételek fizikai egységeit, illetve azokra vetítik a nyert eredményeket. (A lakásstatisztika számolási és tömegegységei természetesen mindenütt ugyanazok: egyén, család és háztartás). Amint országonként és városonként a lakásstatisztikai felvételek egységei mások és mások, éppúgy jelentős eltéréseket tapasztalunk a felvételek kiterjedésének és időtartamának tekintetében is. Ismételten utalnunk kell e helyütt a városi és vidéki lakásstatisztika egészen heterogén jellegére, amivel azonban a különböző felvételek közt tapasztalható tárgyi különbségeket egyáltalában nem merítettük ki. További eltérések mutatkoznak az eddigi felvételek módszereit illetően is. Bár azok túlnyomó részben tömegészlelésen alapulnak, nem ritkán találkozunk a reprezentatív módszer használatával. Utóbbi esetekben érvényesülnek mindazok a szempontok, melyek a reprezentatív statisztikát általában jellemzik, tehát: önkényesen kiragadott csoportok vizsgálata, ú. n. „igazságos kiválasztás“, meghatározott néprétegek, foglalkozási ágak boncolása, további (másodlagos, időbeli) szelekció, stb. Érdekes különbségek vannak az egyes országokban az adatszolgáltatás szempontjából is. Míg sok államban az anyagot kizáróan a lakók szolgáltatják, addig másutt a háztulajdonos bevallásán épül a lakásügyi statisztika, kivételesen pedig előfordul a kettős adatszolgáltatás is.

Az eddigi felvételek fentebb vázolt sokszerűsége megköveteli mindenekelőtt a tárgykör pontos meghatározását. Ez elsősorban magában foglalja a készítendő felvételek színhelyének körülhatárolását. A lakásstatisztikának az a része, melyre tanulmányunk útbaigazításai vonatkoznak: a városi agglomerációk lakásstatisztikája. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy az ebből a szempontból tekintetbe jövő agglomerációhatárok többé-kevésbé eltérnek a közigazgatási határoktól. Ezt hangsúlyozza a könyv is.

A város jelöli tehát körülbelül azt a területet, melyre az egységes felvétel még kiterjeszhető. Jelöli tehát a lakásstatisztikai felvételek szélső határát. Ez — az előrebocsátottak után — egészen természetes, hiszen csak utalnunk kell a városokon belül észlelhető különbségekre (lakáskínálat, lakbérek kerületenkinti változása, stb.), hogy határozottan kimondhassuk: a városi lakásstatisztika maximális kiterjedését jelenti maga a város. A felvételek további kiterjesztése már okvetlenül azal a veszéllyel jár, hogy a nyert átlagértékek a részeredményekhez képest olyméretű deviációkat mutatnak, amelyek jelentékenyen korlátozzák az anyag felhasználási lehetőségeit.

Világosan kitűnik tehát, hogy a lakásstatisztika határozottan intenzitásra hajlik és minél szélesebb területre terjesztjük ki vizsgálódásainkat, annál jobban kell szorítanunk azoknak a kérdéseknek számát, melyekre a felvétel egész területére érvényesen kérünk választ. Ez az alaposság elengedhetetlen követelés, melyet a lakásstatisztikának elsősorban a könyv által tárgyalt ágával, a városi lakáspolitikai szolgálatába állított statisztikával szemben támasztunk.

A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal tanulmánya azonban lefekteti azokat az elveket, melyek általánosságban minden lakásügyi statisztikára egyaránt érvényesek. Tisztázza mindenekelőtt azokat az alapfogalmakat, melyekből az új tudományág kifejlődhet és kifejti az ezeken felépülő részleges statisztikák módszertanát. Egy-egy fejezetet szentel a lakások, épületek (parcellák), a lakásviszonyok, a lakbérek, a lakás piac és a lakáslétszám statisztikájának, a rendelkezésére álló nemzetközi empirikus anyag alapján. E fejezetek mindegyike

értékes elvi és metódikai alapot nyújt az illető különös vizsgálódások számára.

A tárgykört, illetve annak fentemlített szempontok szerint körülhatárolt részét imígyen rendszerbe lefoglalva, a könyv végül leszűri az eddigi elméleti és gyakorlati tanulságait a lakásstatisztika egységeit és ágait illetően. A tanulmánynak ez a része áll legközvetlenebbül kitűzött célja szolgáltatásban és feltétlenül alkalmas arra, hogy a jövőbeni felvételek anyaga az itt megállapított elvek betartása mellett az összehasonlító nemzetközi statisztika számára hozzáférhető legyen.

Magyar szempontból fogyatékosága a könyvnek, hogy a hazai felvételekről alig emlékezik meg. Nem említi meg az egyes népszámlálásokkal kapcsolatban történt ház- és lakásstatisztikai adatgyűjtéseket, melyek különösen 1920-ban produkáltak szép anyagot. Nem emlékszik meg a Munkaügyi Hivatal kiadványa továbbá arról a legújabb rendszeres statisztikai adatgyűjtésről sem, amely a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal programjában szerepel. Utal ellenben Budapest Székesfőváros Statisztikai és Közigazgatási Évkönyvére, illetve annak legújabb adalékaira, a nélkül azonban, hogy kellően méltatná a Székesfővárosi Statisztikai Hivatalnak az 1906. és 1925. években eszközölt és minden ezirányú felvételnek mintaképeül szolgáló intenzív lakásstatisztikai felvételeit.

Amint tehát fentebbiekből kitűnik, a lakásstatisztika korrántsem tartozik nálunk a „terrae incognitae” közé. Mindazonáltal tagadhatatlan, hogy ezen a téren még igen sok irányban várnak megoldásra közérdekű feladatok. Így magának a fővárosnak lakásviszonyait illetően, különösen dinamikai jellegű adatok tarthatnának számot különösebb érdeklődésre. A városi statisztikától függetlenül, igen érdekes volna a falusi és tanyai lakásviszonyok széleskörű feltárása, esetleg tipikus vidékek szerinti reprezentatív módon. A magyar vidék nagy problémáinak végleges megoldása el nem képzelhető megfelelő lakásstatisztikai felvételek nélkül.

Viener Andor.

Die Wirtschaft des Auslandes 1900—1927.

*Einzelschriften zur Statistik des Deutschen Reichs Nr. 5.
Bearbeitet im Statistischen Reichsamte. Berlin 1928. 910 lap —
pages.*

A németbirodalmi statisztikai hivatal kiadásában egy több mint 900 oldalas munka hagyta el a sajtót: „Die Wirtschaft des Auslandes 1900—1927” címmel.

Az újabb időkben a gazdasági kérdések iránt fokozottabb mértékben megnyilvánult érdeklődés nagymértékben indokolja e gyűjteményes munka kiadását, amely objektív statisztikai adatokra építve mutatja be a világ államainak gazdasági helyzetét.

De a könyv nem elégszik meg azzal, hogy az államok közgazdasági struktúrájának, mindenemű gazdasági viszonyainak jelenlegi keresztmetszetét nyújtsa, hanem hosszabb időre visszamenően vizsgálja annak a fejlődésnek vonalmenevét is, amelynek folyamányaként a mai viszonyok kialakultak. A legtöbb államnál a fejlődés vizsgálata a századfordulóig megy vissza. A gazdasági adatoknak több, mint negyedszázadra visszatekintő felsorakoztatásával a birodalmi statisztikai hivatal különösen azoknak tett nagy szolgálatot, akik a gazdasági törvényszerűségek új kutatómódjával, a konjunktúrakutatással foglalkoznak. A lehetőleg egyöntetű elvek alapján rendszerbe foglalt adatkincs sok fárasztó forrásbúvárlatot tesz feleslegessé.

A könyv államonkinti összefoglalásban a világ 44 legfontosabb államának gazdasági helyzetrajzát tartalmazza. Néhány kevésbé fontos állam kimaradt, de ezek pótlólagos ismertetését is kilátásba helyezi a könyv előszava.

A gazdag tartalom természetesen bizonyos fokig csak ósanyag a búvárkodó számára, mert az egyes gazdasági kérdéseknek világviszonylatban való áttekintése, a tanulságoknak világviszonylatban való levonása már egy további feladat.

Éppígy ósanyag — bár nagyértékű ósanyag — a könyv tartalma az egyes államok szempontjából, amelyek saját gazdasági helyzetüknek nemzetközi perspektívában való szemléletére meríthetnek bőséges tájékozódást az őket legközelebből érdeklő államok fejezeteiből.

A könyv, céljának megfelelően, az egyes országok méltatásánál különös figyelmet szentel az illető ország Németországgal való kapcsolatainak kidomborítására. A hatalmas anyaggyűjtemény használhatósága azonban ezért nem szenved csorbát. De eszünkbe juttatja egy kérdés felvetését: vajjon nem volna-e indokolt hasonló magyar mű kiadása, amely a világ államainak közgazdasági helyzetét abból a szempontból tárná fel, hogy minő területeken szövődik össze Magyarország gazdasági életével.

A mű szakszerű, gondos szerkesztése minden kritikát kiáll; az anyag összehordása egész könyvtárat tevő forrásművek felhasználását tette szükségessé. A Magyarországról szóló fejezet tömörsége ellenére is kimerítő képet rajzol hazánk gazdasági erőviszonyairól s a mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi, közlekedési, pénzügyi stb. adatoknak a háború előtti időkig visszamenő alakulásáról. E fejezet komprimált adatgyűjteménye itthoni használatra is nagyértékű.

A bő statisztikai anyag, amely nemcsak a szöveg között elszórva, hanem jelzőtáblaszerű mellékletekként is helyet kapott minden országnál,

értékes elvi és metodikai alapot nyújt az illető különös vizsgálódások számára.

A tárgykört, illetve annak fentemlített szempontok szerint körülhatárolt részét imígyen rendszerbe lefoglalva, a könyv végül leszűri az eddigi elméleti és gyakorlati tanulságait a lakásstatisztika egységeit és ágait illetően. A tanulmánynak ez a része áll legközvetlenebbül kitűzött célja szolgáltatásban és feltétlenül alkalmas arra, hogy a jövőbeni felvételek anyaga az itt megállapított elvek betartása mellett az összehasonlító nemzetközi statisztika számára hozzáférhető legyen.

Magyar szempontból fogyatékosága a könyvnek, hogy a hazai felvételekről alig emlékezik meg. Nem említi meg az egyes népszámlálásokkal kapcsolatban történt ház- és lakásstatisztikai adatgyűjtéseket, melyek különösen 1920-ban produkáltak szép anyagot. Nem emlékszik meg a Munkaügyi Hivatal kiadványa továbbá arról a legújabb rendszeres statisztikai adatgyűjtésről sem, amely a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal programjában szerepel. Utal ellenben Budapest Székesfőváros Statisztikai és Közigazgatási Évkönyvére, illetve annak legújabb adalékaira, a nélkül azonban, hogy kellően méltatná a Székesfővárosi Statisztikai Hivatalnak az 1906. és 1925. években eszközölt és minden ezirányú felvételnek mintaképeül szolgáló intenzív lakásstatisztikai felvételeit.

Amint tehát fentebbiekből kitűnik, a lakásstatisztika korrántsem tartozik nálunk a „terrae incognitae” közé. Mindazonáltal tagadhatatlan, hogy ezen a téren még igen sok irányban várnak megoldásra közérdekű feladatok. Így magának a fővárosnak lakásviszonyait illetően, különösen dinamikai jellegű adatok tarthatnának számot különösebb érdeklődésre. A városi statisztikától függetlenül, igen érdekes volna a falusi és tanyai lakásviszonyok széleskörű feltárása, esetleg tipikus vidékek szerinti reprezentatív módon. A magyar vidék nagy problémáinak végleges megoldása el nem képzelhető megfelelő lakásstatisztikai felvételek nélkül.

Viener Andor.

Die Wirtschaft des Auslandes 1900—1927.

*Einzelschriften zur Statistik des Deutschen Reichs Nr. 5.
Bearbeitet im Statistischen Reichsamte. Berlin 1928. 910 lap —
pages.*

A németbirodalmi statisztikai hivatal kiadásában egy több mint 900 oldalas munka hagyta el a sajtót: „Die Wirtschaft des Auslandes 1900—1927” címmel.

Az újabb időkben a gazdasági kérdések iránt fokozottabb mértékben megnyilvánult érdeklődés nagymértékben indokolja e gyűjteményes munka kiadását, amely objektív statisztikai adatokra építve mutatja be a világ államainak gazdasági helyzetét.

De a könyv nem elégszik meg azzal, hogy az államok közgazdasági struktúrájának, mindenemű gazdasági viszonyainak jelenlegi keresztmetszetét nyújtsa, hanem hosszabb időre visszamenően vizsgálja annak a fejlődésnek vonalmenevét is, amelynek folyamányaként a mai viszonyok kialakultak. A legtöbb államnál a fejlődés vizsgálata a századfordulóig megy vissza. A gazdasági adatoknak több, mint negyedszázadra visszatekintő felsorakoztatásával a birodalmi statisztikai hivatal különösen azoknak tett nagy szolgálatot, akik a gazdasági törvényszerűségek új kutatómódjával, a konjunktúrakutatással foglalkoznak. A lehetőleg egyöntetű elvek alapján rendszerbe foglalt adatkincs sok fárasztó forrásbúvárlatot tesz feleslegessé.

A könyv államonkinti összefoglalásban a világ 44 legfontosabb államának gazdasági helyzetrajzát tartalmazza. Néhány kevésbé fontos állam kimaradt, de ezek pótlólagos ismertetését is kilátásba helyezi a könyv előszava.

A gazdag tartalom természetesen bizonyos fokig csak ósanyag a búvárkodó számára, mert az egyes gazdasági kérdéseknek világviszonylatban való áttekintése, a tanulságoknak világgazdasági szempontból való levonása már egy további feladat.

Éppígy ósanyag — bár nagyértékű ósanyag — a könyv tartalma az egyes államok szempontjából, amelyek saját gazdasági helyzetüknek nemzetközi perspektívában való szemléletére meríthetnek bőséges tájékozódást az őket legközelebből érdeklő államok fejezeteiből.

A könyv, céljának megfelelően, az egyes országok méltatásánál különös figyelmet szentel az illető ország Németországgal való kapcsolatainak kidomborítására. A hatalmas anyaggyűjtemény használhatósága azonban ezért nem szenved csorbát. De eszünkbe juttatja egy kérdés felvetését: vajjon nem volna-e indokolt hasonló magyar mű kiadása, amely a világ államainak közgazdasági helyzetét abból a szempontból tárná fel, hogy minő területeken szövődik össze Magyarország gazdasági életével.

A mű szakszerű, gondos szerkesztése minden kritikát kiáll; az anyag összehordása egész könyvtárat tevő forrásművek felhasználását tette szükségessé. A Magyarországról szóló fejezet tömörsége ellenére is kimerítő képet rajzol hazánk gazdasági erőviszonyairól s a mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi, közlekedési, pénzügyi stb. adatoknak a háború előtti időkig visszamenő alakulásáról. E fejezet komprimált adatgyűjteménye itthoni használatra is nagyértékű.

A bő statisztikai anyag, amely nemcsak a szöveg között elszórva, hanem jelzőtáblaszerű mellékletekként is helyet kapott minden országnál,

elsőrangú gazdaság-statisztikai forrásmunkává avatják a könyvet.

Nem banalitás, ha úttörőnek és hézagpótlónak minősítjük a német birodalmi statisztikai hivatal munkáját s örömmel kell üdvöznünk azt a tervet is, hogy a további évek anyaga évenként pótkötetekben kerül közlésre.

A könyvnek, amelyhez *Wagemann* Ernő dr., a németbirodalmi statisztikai hivatal elnöke írt előszót, szerkesztési munkáját a hivatalnak *Nathan Ottó* dr. vezetése alatt álló külföldi gazdaság-statisztikai osztálya végezte, a német konjunktúra-kutató intézet segédletével.

E. D. dr.

© E G Y É B ©

Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság.

Commission hongroise pour la fixation des valeurs de statistique commerciale.

Szakosztályülések. — *Séances de sections.*

A Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság XVII. szakosztálya 1928 november hó 14-én tartotta ülését *Hüttl Frigyes* szakosztályelnök elnöklete alatt. Az ülésen megjelentek: *Kemény Béla, alsómátyásfalvi Mattyasovszky, Zsolnay Tibor, újlaki Müller Pál* dr. tagok, *Chmura László* és *Félix Aladár* szakértők. A szakosztály az üveg- és agyagipar termékei, optikai üvegek és műfogak egységértékének a megállapításával foglalkozott. *Hüttl Frigyes* szakosztályelnök az 1927. év termelési, forgalmi és árviszonyairól a következőkben nyújtott tájékoztatást: Az 1927. évben hazai iparunk termelési képessége általában és említésre méltóan nem fokozódott. Az árak általában stabilak voltak, az árhullámzások pedig oly csekélyek, hogy azok statisztikai szempontból fontossággal nem bírnak. Öblös és tömör üvegcsikk gyártásánál hazai iparunk eredményesen veheti fel a versenyt a külfölddel szemben, minthogy hazai gyáraink minőségileg teljesen kifogástalan öblösüveget gyártanak. Rendelésekkel elvannak látva, úgyhogy átlag 2 havi szállítási határidőt kötnek ki. Hazai gyáraink üzemkibővítése által ebben a cikkben behozatalunk csökkenthető. A tűzálló és saválló téglák 1927. évi behozatalának feltűnő nagy emelkedése összefüggésben van azzal, hogy több olyan gyárat létesítettek, vagy bővítettek ki, melyeknek üzemében ilyen téglákra szükség van. Szomorú tény az, hogy legjobb tűzálló anyagaink egyike, a poltári, megszállt területen van. De egy megfelelő helyen létesített gyár eredményesen vehetné fel a versenyt a külföldi gyártmánnyal. Többszínű agyag fal- és padozatburkoló lapokban az 1927. évi behozatal az 1926. évi behozatalnak háromszorosa. Ajánlatos volna, hogy erre hivatott körök ezzel behatóbban foglalkozzanak, mert érdemes volna kideríteni azt, hogy miért oly nagy a behozatal csempékben és kályharészekben akkor, amikor például a pécsi Zsolnay gyár kályhagyártási

osztályának üzemét csökkenteni kellett. A porceláncikk behozatala 4.900 m.-mázsával, vagyis ke-
rek 30%-kal emelkedett. Ez részben a nagyobb köz-
szükségletre vezethető vissza, mert az 1927. évi élén-
kebb házépítés által számos fiatal házastárs saját
lakáshoz jutott és így e cikket is beszerezhetette,
másképp pedig a kereskedők raktárai is a szüksé-
gesnél nagyobb mértékben megteltek. Bizonyítja
ezt az is, hogy az 1928. év első 9 hónapjában a be-
hozatal már nem volt nagyobb, mint az 1927. év
ugyanazon időszakáé. A hazai termelés ezen tété-
lek cikkeiben igen csekély volt és 1927-ben sem
emelkedett. A hazai porcellánipar megteremtése, a
vállalkozónak legalább egyelőre anyagi hasznot nem
biztosítana, de mindezek dacára a hazai porcellán-
ipart is azok figyelmébe ajánljuk, kik iparunk fej-
lesztésén fáradoznak. Hazánkban munkaalkalomra
van szükség és különösen a porcellángyártás, mely
minőség tekintetében az agyagipar első fokán áll,
fokozott munkaalkalmat nyújthatna nemcsak kép-
zett munkásnak, de a középosztály egy szerényebb
részének is, mely nehezen talál elhelyezést. A szak-
osztály ezek után áttért az e szakosztályba tartozó
árak egységértékeinek megállapítására.

A Bizottság VI. szakosztálya 1928 november hó 15-én tartotta ülését *Vida Jenő* szakosztályelnök elnöklete alatt. Az ülésen megjelentek: *Beretvás Hugó, színóbányai Krámer Tivadar, Lippmann Fri-
gyes dr., Seenger Béla, Székely Kornél, Weisinger György, Zárai Samu* tagok és *Gruber György* szak-
értő. A szakosztály az ásványok, a cement- és kő-
ipar termékei egységértékeinek megállapításával
foglalkozott.

A XXIII. szakosztály 1928 november 15-én tar-
totta ülését *Kertész János* szakosztályelnök elnök-
lete alatt. Az ülésen megjelentek *Castiglione Hen-
rik, Dworák Ferenc Albert, galgóci Heteés Alfréd,
Láng Ernő, Schunda Károly és Szabadi Adolf* ta-
gok, *Bakos Mór, Félix Aladár, Herpy Arnold* és

Lipp Ernő szakértők. A szakosztály a műszerek, hangszerek, órák, nemesfémek, ércpénz és más értékek, a nemesfém feldolgozás termékei; drága- és féldrágakövek és ezekből készült áruk, gomb, tű, olló, zsebkés, fésűárúk, stb., díszműárúk, játékszerek, stb., fényképészeti papiros és üveglemez és film egységértékeinek a megállapításával foglalkozott. A szakosztály körébe tartozó áruk 1927. évi termelési, forgalmi és árviszonyairól szóló jelentést a szakosztály elnöke terjesztette elő.

A szakosztály körébe tartozó áruk termelési viszonyai nagyjában az 1926. évi kedvezőtlen termelési viszonyoknak feleltek meg. Nagyobbarányú fejlődés nyomai egyik termelési ágban sem tapasztalhatók. Az általános gazdasági helyzet árnyoldalai különösen a szakosztály árucikkeinél érvényesültek, amelyek túlnyomó része a termelésben nem mutatta azt az emelkedést, amely a javuló tendencia folytán remélhető lett volna. A magyar termelés a szakosztály körébe tartozó árucikkeknek egy részénél örvendetes fejlődést mutat, így játék-, bőr-, ezüst- és ékszeripar, stb. Az aranyárúk, ékszerek forgalma az 1927. évben lényeges emelkedést mutat. Ezen behozatali többlet azonban nem a nagyobb luxus, a vásárlóerő javulásának a jele, hanem a hitel széles elterjedésében, a raktárak növekedésében leli magyarázatát.

A nemzetközi drágakőkereskedelem kezdi ismét felkeresni a magyar piacot, bár ennek hatása kimutatásainkban csak akkor lesz megtalálható, ha vám- és adóviszonyaink alkalmazkodnak majd a nemzetközi viszonylatokhoz. Aranyneműekben hazai iparunk örvendetesesen fejlődik és ha tökeszegénysége nem korlátozná, úgy könnyen ki tudná szorítani a hosszú és nagy hitelt nyújtó német versenyt.

Ezüstáruban csak különleges fényűzést szolgáló áru kerül behozatalra, mert belföldi ezüstiparunk mindenképp megállja a helyét. A tényleges szükségletnek megfelelően emelkedett az órák behozatala és örvendetes, hogy a behozott áru minősége is javult, mert a silány árut néhány közismert jó márka mindjobban kiszorítja.

Fali- és ébresztőórákban az üzlet élénk volt, különösen a vidék szükséglete fokozódik, sajnos, ezen cikkben teljesen a német világtrustnek vagyunk kiszolgáltatva.

Hangszerekben behozatalunk főképpen azért fokozódott, mert a külföldi cégek a magyarországi hírlapokban leközölt hirdetésekkel a közönséget közvetlen vásárlásra hívják fel. Ez a magyar hangszerkészítőket és a kereskedőket súlyosan megkárosítja, úgy a termelésben, mint a kivitelben hátráltatja és ha komolyan nem védekezünk ellene, tönkre is teszi. Kivitelünk az elszakított területekre pang, mert a cimbalom, tárogató és egyéb hangszerek beengedését (irredenta cél elleni védekezésből) hátráltatják és a vásárlók kedvét teljesen elveszik. Már a

mult évi jelentés is hangsúlyozta, hogy kormánynak ez irányban sürgősen intézkedni kellene és lehetővé tenni azt, hogy az elszakított területen élő magyarok is hozzájuthassanak az általuk kívánt hangszerekhez. Kivitelünk csak az Amerikai Egyesült Államokba, Nagy-Britanniába, Francia- és Olaszországba van, holott ha az elszakított területekre a szállítás lehetséges volna, a magyar ipar és az üzleti élet biztos fellendülését jelentené.

Az esztendő konjunkturális változását a rendkívül nehéz helyzetben lévő ernyőipar is megérezte. A luxusadót úgy napernyőkre, mint selvemanyagokra és műselyemernyőkre meg kellene szüntetni. Luxusadóköteles árut eladni szinte lehetetlen. az ernyőszakma ezáltal elvesztette tavaszi idényét és rászorult az országban csak szóróványosan jelentkező esős időszakokra, melyekből magát fenntartani nem bírja. Sérelemes, hogy a japán papír strandernyő nem a másféle ernyőkre (pamuternyőkre) darabonként megállapított vámot fizeti, hanem csak a papír-áru vámját. Ez tetemesen alacsonyabb s ezáltal nem is luxusadóköteles. Ez a strandernyő gyártását lehetlenné teszi, mely eddig még bizonyos forgalomtöbbletet jelentett az iparnak. A nversanyagoknál üdvös volna a vám leszállítására gondolni, mert a jelenlegi vám csak elégtelen védelmet nyújt.

A norinbergi díszmű- és játékszakmára nézve az 1926. év második felének javuló tendenciája folytatódott az 1927. évben is. Noha a vásárló közönség felvevőképessége még mindig nem érte el a békebeli nívót, az 1926. évvel szemben határozott javulás volt észlelhető. Az év második felében Cseh-Szlovákiával kötött tarifaszereződés két irányban éreztette hatását. Az egyik a behozatali mennyiségek és értékek emelkedése, a másik több iparcikk árának mérséklése volt. Mindkét körülmény hozzájárult a forgalom növekedéséhez. Sajnos, mindez nem volt elegendő, hogy a szakmát súlvos helyzetéből kivezesse, amit eléggé megmutat az a tény, hogy az év vége felé a fizetéképtelenségek száma újból emelkedett. A gazdasági válság folyamán olyan cégek is elbuktak, amelyek nem a konjunkturális üzletalapítások közé tartoznak, hanem amelyeknek gyökerei a háborút jóval megelőző időkre nyúlnak vissza. A közszolgáltatások súlyos volta, a forgalmi és fényűzési adóknak nyomasztó terhe nehéz feladat elé állítják a kereskedelmet. Az áraknak kiélesedett versenye folytán bekövetkezett lemorzsolódása, a részletfizetésre való eladások, kihitelezett összegek elvesztése, mind olyan jelenségek, melyek csupán egy erőszakolt eszközökkel dolgozó kereskedelmi élet testén található kedvező talajra. Szakmánk ipari helyzete sem mutat kedvező képet. Az arányszám készárúkban kb. 75% belföldi és csupán 25% külföldi behozatalt mutat. Hogyha ezzel szemben külkereskedelmi mérlegünk deficitje mégis nagy emelkedésről számol be, úgy az főleg kiviteli for-

galmunk csökkenésével magyarázható. Behozatalunk kész áruban állandó csökkenést mutat, míg a nyersanyagok és félgyártmányok behozatala állandóan emelkedik. Ez az emelkedés pedig mindaddig fog fokozódni, amíg olyan iparágak kedvezményezése és erőltetése marad az iparfejlesztési program homlokterében, amelyeknek nyersanyagai és egyéb gyártási előfeltételei az országban nem teremnek és nem lelhetők fel.

A mozgófényképipart érintő tételek közül a nyersfilm és mozifilm forgalma a legjelentékenyebb. A nyersfilmek forgalmi mennyisége évről évre növekszik. A növekedésnek több oka van, mégpedig: a magyar filmhíradó az elmúlt évben hetenkint csak 7 példányban jelent meg, a tárgyalt évben már 13 példányban, ami önmagában véve 6—7 m.-mázsás behozatali növekedést von maga után. A filmtulajdonosok a valamirevaló filmből is legalább két kópiát hozatnak, az értékesekből 3—4 kópiát. Miután így több felirati anyagra volt szükség, ez is növelte behozatalunkat. Reklámfilm céljaira is több nyersfilmet hozattunk a tárgyalt évben, végül miután a mozifilmek importja is növekedett, ennek is természetes következménye a feliratok készítésére szolgáló nyersfilmek behozatalának növekedése. Áruban nincs jelentős változás. A mozifilmek importja nemcsak mennyiségileg, de értékben is növekedett. A quantumbeli többlet legfőbb okát már fentebb említettük. Az értékelkedés nemcsak a licenccégek növekedésében jelentkezik, hanem a tárgyalt évben több értékesebb filmet is hoztak az országba. A kópiák ára szempontjából lényeges változás nem volt. A szakosztály ezután az egységértékek megállapítására tért át.

A VII. szakosztály 1928 november hó 16-án tartotta ülését Szávost Zoltán szakosztályelnök elnöklése alatt. Az ülésen megjelentek: *Dáni Nándor, Deutsch Sándor, Fürst Márton, Gruber János, Halmi Gyula, Müller József, Rudas Gyula, Rózsa Károly és Wolf Emil dr.* tagok, *Helvey Elek és Iványi Lajos* szakértők. A szakosztály a savak, alkáliák, sók, cseppfolyósított gázok; mesterséges trágyák, finomított vegyi készítmények s azok nyersanyagai, kőszén, csontszén egységértékeinek a megállapításával foglalkozott. A szakosztály elnöke jelentést tett a VII. szakosztály körébe tartozó áruk 1927. évi termelési, forgalmi és árviszonyairól.

Az 1927. év folyamán a belföldi kereslet 25%-os növekedése folytán úgy a behozatal, mint pedig a belföldi termelés megfelelően emelkedett. Különösen az elmúlt év utolsó negyedéig javultak örvendetes módon a termelési viszonyok, míg az év végén, ősztől kezdődőleg határozott visszaesés állott be, mely főképen a fogyasztás csökkenésében nyert kifejezést.

A vegyészeti nagyiparban először a műtrágyaipar jön tekintetbe, amelynél, mint hazánkban a

legjelentősebb műtrágyafajt, — a szuperfoszfátot említjük. A szuperfoszfátfogyasztás lényegesen emelkedett, sőt a békebeli nívót is elérte, de a magyar ipar ebben a fogyasztásban — jóllehet a földművelésügyi minisztérium műtrágyaakciója erősen hozzájárult a fogyasztás fokozódásához — csak egy hányaddal részesült, miután a csekély vámvédelem folytán nagymennyiségű szuperfoszfát jött be az országba s így a hazai ipar termelőképességének csak mintegy 55%-áig volt kihasználható. A nitrogéntrágyák belföldi kereslete szintén lényegesen emelkedett, különösen a mérszénitrogéné, amelyből háromszorannyi érkezett be az országba, mint az előző évben. A vérlisztből elég számottevő kivitelünk volt, úgyszintén a csontdarából és csontlisztből is. A csontkészletek csökkenése folytán azonban csontfeldolgozóiparunk — ideértve az enyvet is — termelése és kivitele visszaesést mutat. A kálitrágyák behozatala már lassúbb tempóban emelkedett.

A rézgálictermelés és fogyasztás örvendetesem emelkedett és a behozatal csökkent, de exportra a környező államok erős vámvédelme miatt nem gondolhattunk. Örvendetes, hogy a szénkéngbehozatal is lényegesen csökkent.

A növényvédőszer gyártása általában emelkedett és bár erős importtal kellett számolnunk, mégis módunkban volt elég tekintélyes mennyiséget exportálni. A sósav- és glaubersótermelés stagnált és ezen iparág alig egyharmadát tudta termelőképességének kihasználni. Kénsavból és salétromsavból tekintélyes mennyiséget importáltak, az előbbi teljesen felesleges módon. Ecetsavbehozatalunk elég jelentékeny volt, mely azonban ecetsavtermelésünk megkezdése folytán előreláthatólag csökkenni fog. A kisebbjelentőségű ipari nyersanyagokul használt savakból, melyek legnagyobb részét importáljuk, a behozatal számottevően emelkedett. A hamuzsír termelése növekedett, kivitelünk azonban mennyiségileg csökkent. A kalciumkarbidgyártás és behozatal növekedett, úgyszintén a vámesökkentés folytán a folyékony vízüveg behozatala is. A cseppfolyós ammóniatermelés hanyatlott a külföldi erős verseny következtében; ugyanez a helyzet a szalmiákszesznel is. A cseppfolyós és sűrített gázipartermelés (oxigén, szénsav) emelkedett, a szénsavból azonban jelentékeny import is volt.

A gyógyszervegyészeti ipar helyzete és termelőviszonyai az előző évvel szemben javultak, amennyiben a belföldi termelés és fogyasztás növekedett és kivitelünk is számottevő volt. A szakosztály körébe tartozó segédanyagok és cikkek legtöbbjénél erősen érezhető volt a külföldi verseny, tekintetbevéve azonban azt, hogy a behozatal jó részét a termeléshez szükséges nyersanyagok tették ki, az elmúlt évben úgy a termelést, mint pedig az értékesítést illetőleg a haladás kétségtelen jelei mutatkoztak.

A Bizottság VIII. szakosztálya 1928 november hó 22-én tartotta ülését Ferentzy József dr. szakosztályelnök elnöklete alatt. Az ülésen megjelentek: Bien Ernő, Horváth Jenő, Krassó Fülöp és Noseda Kálmán dr. tagok. A szakosztály a zsírok, olajok, viaszok és ezek termékei, mindennemű olajpogácsa, ásványolajok egységértékeinek a megállapításával foglalkozott. Krassó Fülöp a VIII. osztályhoz tartozó zsírok, olajok és viaszok piacának helyzetéről az 1927. évben a következőket jelentette:

Az állati és növényi zsírok és olajok piaca az elmúlt esztendő első felében általában nyugodtnak volt mondható. Az előző év végén bekövetkezett árlanyhulást januárban egy lassú, fokozatos árszilárdulás követte, ami főképen a növényi zsírok piacán némi élénkséget idézett elő. A szükségletek fedezése után azonban az árak stagnáltak s az év második hónapjának végén már kisebb árlemorzsolódások voltak észlelhetők. Március hónapban a földi-dióolaj került az érdeklődés homlokterébe, amely cikkben a rossz termései hírek következtében élénkebb kereslet indult meg, ami természetesen nem maradt hatás nélkül az árra. A földi-dióolaj csakhamar áremelkedésre tett szert, amit az év közepéig sikerült is megtartania. Április hónapban élénkebb kereslet indult meg a többi zsírokban is az árak megszilárdulása mellett, számottevő áremelkedést azonban csak a lenolaj ért el. A piac élénksége nem volt hosszú, májusban a vételkedv is alábbhagyott s a piac minden érdeklődésnélküli, üzletelen volt egészen augusztus második feléig. A teljes üzletelenség lerontotta a földi-dióolaj és lenolaj eddig elért árnyereségét is, úgyhogy július vé-

gére már lényegesen olcsóbban kínálták. Augusztus második felében a feldolgozóipar mélyen leszállított árak mellett kezdte fedezni nyersanyagkészletének kiegészítését s az élénkebb üzleti tevékenységbe belekapcsolódott a spekuláció is. Napról napra emelkedtek a zsírárak is s az elmúlt félesztendő hosszabb-rövidebb ideig tartó üzletelenségét viharos hossz váltotta fel. A piac favoritja a faggyú volt, mely régen nem látott árat ért el rövid idő alatt, de nem maradt mögötte áremelkedésben a pálmamagolaj sem, amely eddig elhanyagolva feledt a piacon és bár október végén a piac újból ellanyhult, e két cikk árnyereségét megtartotta az év végéig.

A viaszok piacán is üzletelenséggel kezdődött az 1927. év s az árak még további árveszteséget szenvedtek az európai piacokon felhalmozott nagy készletek és a gyenge érdeklődés következtében. Április hónapban ugyan a termelőhelyek magasabb árigényeket jelentettek be, a feldolgozóipar azonban továbbra is tartózkodó maradt. Szeptemberben a raktárkészletek fogytával először a méhviaszban mutatkozott némi érdeklődés, ami az árak fokozódó javulását eredményezte. Utána a carnaubaviasz is szilárd irányzatot mutatott, majd pedig áterjedt az áremelkedés a japán és egyéb viaszokra. Az árak szilárdulása állandósult egészen az év végéig. A bizottság ezek után az egyes áruk egységértékeinek felülvizsgálására tért át.

A bizottság elnöksége részéről az üléseken Farkas János dr. alelnök vett részt; előadó Sibelka-Perleberg Arthur dr. min. s.-fogalmazó volt.

Kisebb közlemények.

Petites communications.

Nemzetközi Statisztikai Intézet. — *Institut International de Statistique.*

Tagválasztás. — *Election de membres.*

La deuxième et dernière période¹⁾ de l'élection de membres de 1928—1929 à l'Institut International de Statistique s'est terminée au milieu de janvier 1929. Les résultats en ont été communiqués aux membres par le circulaire du 16 janvier 1929 de M. Methorst, secrétaire général. Sur 175 membres honoraires et titulaires, 134 ont envoyé leur bulletin de vote jusqu'au délai fixé (15 janvier 1929) à La Haye, au siège permanent de l'Institut. Le nombre des candidats a été de 45, dont 25 ont obtenu en cette dernière tour la majorité absolue nécessaire.

¹⁾ *Pour les résultats de la première période de l'élection, voir Revue Hongroise de Statistique, VIe année (1928), page 1044.*

A Nemzetközi Statisztikai Intézet 1928/29. évi tagválasztásának második, befejező periódusa¹⁾ 1929 január közepén záródott le. A választás eredményét 1929 január 16-i körlevelével hozta Methorst főtitkár a tagok tudomására. Ezúttal a tagválasztásban az Intézet 175 tiszteletbeli és rendes tagja közül 134 vett részt s küldte be szavazatát a kijelölt időpontig (1929 január 15.) az Intézet állandó székhelyére, Hágába. A megválasztható jelöltek száma 45 volt, akik közül ez alkalommal 25-en nyerték el a választás e zárószakaszában megkívánt abszolút többséget.

¹⁾ A választás első periódusának eredményeit l. Magyar Statisztikai Szemle VI. évf. (1928) 1044. oldal.

Les nouveaux membres titulaires sont:

M. Albert Aftalion, professeur de statistique à la Faculté de Droit de Paris, auteur de plusieurs études sur les statistiques de l'industrie et des transports. Il s'occupait à fond des problèmes des crises, de la statistique des conjonctures, ainsi que des questions de la monnaie et des prix.

M. Juan de Dios Bojorquez, Chef du Département de Statistique du Mexique, ancien ministre, ancien député. Il s'est distingué par plusieurs études de statistique économique relatives au Mexique.

M. Constantin Bresciani, professeur d'Économie politique aux Universités de Milan et du Caire; ancien professeur de statistique des Universités de Palerme et de Gênes. De ses nombreux ouvrages scientifiques, faisons ressortir ses études ayant trait à la méthodologie statistique, à la démographie, aux questions statistiques des revenus et des finances, ainsi qu'aux baromètres économiques.

M. Sedley Antoine Cudmore, Chef de département au Bureau Statistique du Canada, auteur de divers rapports remarquables sur le commerce du Dominion, rédacteur en chef des Annaires statistiques du Canada.

M. Edmond Guillaume van Dam van Isselt, Chef de la statistique sociale et économique au Bureau Central de Statistique des Pays-Bas, rédacteur en chef de la Revue mensuelle de ce Bureau. Ses travaux scientifiques ont pour l'objet les rapports statistiques des salaires, de la durée du travail, du mouvement ouvrier et les statistiques industrielles et de l'hygiène. Depuis de longue date, il collabore aux travaux de l'Office permanent de l'Institut International de Statistique.

M. Étienne Dimitroff, Directeur général p. i. de la Statistique du Royaume de Bulgarie. En dehors de ses études sur la statistique de la population, de la culture intellectuelle et du commerce, nous devons mentionner particulièrement son Répertoire des localités offrant les données de plusieurs dizaines d'années, oeuvre de grande valeur aussi au point de vue historique et ethnographique.

M. Jacques Crauford Dunlop, „Registrar general“ de l'Écosse. Auteur d'études relatives au mouvement de la population, à l'hygiène et au recensement de la population; il a fourni des données précieuses et remarquables au point de vue méthodologique surtout sur les tables de mortalité et les questions s'y rattachant.

M. Etienne Dziejulski, professeur de l'histoire des doctrines économiques à l'Université libre de Varsovie. Il se consacrait principalement aux questions de la statistique économique. Un de

Az Intézet új **rendes tagjai** a következők:

Aftalion Albert, a párizsi egyetem statisztika-professzora, több ipari és forgalmi statisztikai tanulmány szerzője. Behatóan foglalkozott a válságelméletekkel, a konjunktúrastatisztikával, valamint pénz- és árkérdésekkel.

Bojorquez Juan de Dios, Mexikó hivatalos statisztikájának vezetője, v. meghatalmazott miniszter és képviselő. Hazája viszonyait ismertető több gazdaságstatisztikai tanulmánnyal tünt ki.

Bresciani Konstantin, a milánói és kairói egyetemek közgazdaságtan tanára; előzőleg a palermói és a genovai egyetem statisztikai tanszékét töltötte be. Nagy irodalmi munkásságából a statisztika módszertanáról, a demografiáról, a jövedelmi és pénzügyi statisztikai kérdésekről, valamint a gazdasági barométerekről írott értekezéseit emeljük ki.

Cudmore Sedley Antal, Kanada statisztikai hivatalának osztályvezetője. Figyelemreméltó dolgozatokat írt a dominion kereskedelméről. A kanadai statisztikai évkönyvek szerkesztője.

van Dam van Isselt Ödön Vilmos, a szociális és gazdaságstatisztikai osztály vezetője Németalföld Központi Statisztikai Hivatalában. E hivatal statisztikai havi szemléjének szerkesztője. Irodalmi tevékenysége a munkabér, a munkaidőtartam, a munkásmozgalmak statisztikai vonatkozásainak megvilágítására és az ipari és egészségügyi statisztikára terjed ki. Hosszabb idő óta munkatársa a Nemzetközi Statisztikai Intézet Állandó Hivatalának.

Dimitroff István, a bolgár statisztikai hivatal p. i. igazgatója. Népeségi, kulturális és kereskedelmi statisztikai tanulmányai mellett különösen több évtized anyagát feldolgozó bolgár helységnévtára érdemel említést, mely történelmi és etnográfiai szempontból is nagybecsű.

Dunlop Jakab Crauford, Skótország népeségi statisztikai hivatalának feje. Népmozgalmi, egészségügyi és népszámlálási értekezések szerzője, aki különösen a halandósági tábláról és az ezzel kapcsolatos kérdésekről szolgáltatott értékes, módszertani szempontból is figyelemreméltó adalékokat.

Dziejulski István, a varsói szabad egyetem közgazdaságtan (tantörténet) professzora, a katonai főiskola tanára. Tanulmányai során főleg gazdaságstatisztikai kérdésekkel foglalkozott. Egyik

ses ouvrages importants traite la statistique de la population de Varsovie.

M. Haven Emerson, professeur de l'administration de l'hygiène à l'Université Columbia de New-York. Un des auteurs les plus éminents en matière de statistique hygiénique. Son activité d'intérêt général lui a valu plusieurs distinctions.

M. Jacques van Geldern, Chef du Bureau de statistique des Indes néerlandaises. Bien que se consacrant en premier lieu aux questions de la statistique hygiénique, il a écrit des études précieuses en partie sur les questions des colonies des Indes orientales, ainsi sur les questions relatives aux statistiques industrielles et des prix, et en général aux statistiques économiques et de la population.

M. Ladislas Grabski, professeur d'économie politique à l'École supérieure des sciences agronomiques à Varsovie, président de la Société des économistes et statisticiens de Varsovie, ancien premier et ministre des finances. Son activité scientifique embrasse la statistique agricole, financière et la politique agraire. Avant et pendant les premières années de la guerre, il rédigea l'Annuaire statistique de la Pologne.

M. Louis I. Illyefalvi, Directeur du Bureau de Statistique de la ville de Budapest, membre du comité de la Société Hongroise de Statistique, Rédacteur en chef de la Revue urbaine (Városi Szemle) et de la série des Publications statistiques du Bureau communal de Statistique. Il entra en 1908 au service de la ville de Budapest. Sous-directeur en 1924 et directeur depuis 1926 du Bureau municipal de statistique de Budapest, il a pris une part active surtout dans la réorganisation du service statistique d'après-guerre de cette ville en l'élargissant à plusieurs points de vue. Il a complété par de nouvelles enquêtes l'Annuaire statistique et administratif de Budapest (années 1921—1924, 1926 et 1927) et la Statistique des immeubles et des logements de la ville de Budapest, publiés par lui.

M. Laza M. Kostic, secrétaire de la Statistique du Royaume des Serbes-Croates-Slovènes. En dehors de ses études sur la statistique des élections parlementaires, citons aussi celles concernant les questions actuelles de la statistique administrative et des problèmes administratifs généraux.

M. Dobroslav Krejci, professeur de statistique et d'économie politique à l'Université de Brunn. Statisticien officiel, il a été depuis 1905 chef du Bureau statistique de la Bohême, et en 1919—1920, président de l'Office de Statistique de la République Tchéco-Slovaque. Ses articles ont pour l'objet plusieurs branches de la statistique; il s'attacha surtout aux questions fondamentales de la statistique agricole.

nagyobb munkája Varsó város népesedését tárgyalja.

Emerson Haven, a new-yorki Columbia egyetemen a közegészségügyi közigazgatás tanára. Egyik legjelesebb művelője az egészségügyi statisztikának. Általános érdekű közegészségügyi tevékenységét több kitüntetés jutalmazta.

van Gelderen Jakab, Holland-Kelet-India statisztikai hivatalának igazgatója. Munkásságát elsősorban egészségügyi statisztikai kérdéseknek szentelte, de értékes dolgozatokat produkált — részben a kelet-indiai gyarmatokat érdeklő kérdésekről — az ipari és árstatisztika, továbbá általában a gazdasági és a népesedési statisztika köréből.

Grabski László, a Varsóban székelő mezőgazdaságtudományi főiskolán a közgazdaságtan tanára, a varsói közigazdászok és statisztikusok társulatának elnöke, v. miniszterelnök és pénzügyminiszter. Irodalmi tevékenysége egyaránt értékes a mezőgazdasági, a pénzügyi statisztika és az agrárpolitika terén. A háború előtt és a háború első éveiben Lengyelország statisztikai évkönyvének három kötetét ő szerkesztette.

Illyefalvi I. Lajos, Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatalának igazgatója, a Magyar Statisztikai Társaság választmányi tagja. Szerkesztője a Városi Szemlének s a székesfővárosi stat. hivatal kiadásában megjelenő Statisztikai Közlemények sorozatának. 1908 óta áll a főváros szolgálatában; 1924 óta aligazgatója, 1926-tól kezdve pedig igazgatója Budapest statisztikai hivatalának. Különösen tevékeny részt vett a főváros statisztikai szolgálatának háború utáni reorganizálásában, azt több szempontból kibővítette. Új adatgyűjtésekkel kiegészítve adta közre Budapest székesfőváros Statisztikai és Közigazgatási Évkönyvének 1921—24., 1926. és 1927. évi kötetét, valamint a főváros épület- és lakásstatisztikájáról összeállított közleményt.

Kostic Laza M., a szerb-horvát-szlovén statisztikai hivatal vezetőtitkára. A választási statisztika köréből való tanulmányain kívül a közigazgatási statisztika aktuális kérdéseivel s általános közigazgatási problémákkal foglalkozó értekezései emelendők ki.

Krejci Dobroslav, a statisztika és közgazdaságtan tanára a brünni egyetemen. Mint hivatalos statisztikus 1905 óta a cseh tartományi statisztikai hivatal vezetője, az 1919—1920. években pedig Cseh-Szlovákia statisztikai hivatalának elnöke volt. Cikkei a statisztika több tárgyköréből fakadnak; legszívesebben a mezőgazdasági statisztika alapvető kérdéseit tanulmányozta.

M. Edmond Lesoir, directeur du Service de la Statistique générale de la Belgique, professeur de l'École supérieure des sciences commerciales, financières et consulaires de Bruxelles. Un de ses ouvrages traite la corrélation entre la diminution des naissances et la régression de la mortalité infantile. Il a écrit en outre des études dans plusieurs publications officielles.

M. Hermann Théodore Guillaume Morgenroth, directeur du Bureau de Statistique de la ville de Munich, professeur à l'École supérieure des sciences techniques de cette ville. Un des éminents représentants des statisticiens allemands des villes; ses travaux scientifiques parus dans le Handwörterbuch der Staatswissenschaften et le Handwörterbuch der Kommunalwissenschaften, ainsi que ceux concernant les statistiques industrielles, des logements et de l'hygiène méritent une mention particulière. Rédacteur des publications du Bureau statistique de Munich, co-éditeur de la Deutsches Statistisches Zentralblatt.

M. Gaetano Pietra, professeur de méthodologie statistique et chargé du cours de statistique et d'économie agraire à l'Université de Ferrare, directeur de l'École de perfectionnement en statistique et chargé du cours de statistique méthodologique et mathématique à l'Université de Padoue. Il excelle dans de l'application de la statistique mathématique, il employait ces méthodes dans la riche série de ses études, notamment dans les recherches sur la population et sur l'économie avec de résultats analogues. Il a pris part aussi à la rédaction de la revue scientifique „Metron“.

M. Jean Platzer, directeur à l'Office de statistique du Reich allemand, chef des départements de la statistique sociale, démographique, des exploitations et de la production. Fondateur et rédacteur en chef du Wirtschaft und Statistik. A écrit de précieuses études non seulement dans cette revue, mais aussi dans plusieurs éditions du Bureau impérial. Citons encore ses études sur l'accroissement de la population et la situation du marché du travail. Avant la guerre, il a rédigé un Annuaire statistique international, de besoin pratique.

M. Michel Ptukha, professeur de statistique à l'Institut des Sciences économiques de Kieff, membre de l'Académie des Sciences de l'Ukraine. Eminent auteur de questions théoriques de la statistique.

M. Jacques Léon Rueff, professeur de l'Institut de Statistique de l'Université de Paris, membre de la Section économique et financière de la Société des Nations. Il a fait preuve des connaissances très étendues dans ses ouvrages sur les

Lesoir Ödön, Belgium hivatalos statisztikai szolgálatának jelenlegi vezetője, a brüsszeli kereskedelmi, pénzügyi és konzuli főiskola tanára. Egyik művében a születések csökkenése és a gyermekhalálozás alakulása közti összefüggéseket kutatta: ezenkívül hivatalának több kiadványában irodalmilag közreműködött.

Morgenroth Vilmos Tivadar Hermann, München város statisztikai hivatalának igazgatója, a müncheni műegyetem tanára. A német városi statisztikusok egyik legjelesebbje, akinek irodalmi működéséből különösen a Handwörterbuch der Staatswissenschaften és a Handwörterbuch der Kommunalwissenschaften részére szolgáltatott értékes tanulmányokat, valamint az ipari, a lakás- s az egészségügyi statisztika főleg városi vonatkozású kérdéseivel foglalkozó dolgozatokat emeljük ki. Szerkesztője München statisztikai hivatala kiadványainak, társkiadója a Deutsches Statistisches Zentralblatt-nak.

Pietra Gaetano, a ferrarai egyetemen a statisztika módszertanának tanára, egyúttal az általános statisztika és a mezőgazdaságtan előadója ugyan ezen az egyetemen. Pietra igazgatója a padovai egyetem statisztikai továbbképző iskolájának és egyetemen a módszertani s matematikai statisztika előadója. Egyik legkiválóbb alkalmazója a matematikai statisztika módszereinek, aki tanulmányainak gazdag sorozatában e módszereket egyforma eredménnyel alkalmazta mind népesedési, mind gazdasági kutatásokra. Résztvett a Metron c. tudományos folyóirat szerkesztésében is.

Platzer János, igazgató a németbirodalmi statisztikai hivatalban, a népesedési, üzemi, termelési és szociálistatisztikai osztályok vezetője. Megalapítója és főszerkesztője a Wirtschaft und Statistik c. folyóiratnak. Nemcsak e folyóiratban, hanem a birodalmi hivatal több kiadványában közölt értékes dolgozatokat; egyéb tanulmányai közül főleg a statisztikai szolgálat szervezetéről s a népesség fejlődésének és a munkapiacnak viszonyáról készült értekezései emelkednek ki. Még a háború előtt szerkesztett egy praktikus hasznú nemzetközi statisztikai évkönyvet.

Ptukha Mihály, a kievi közgazdaságtudományi intézet statisztikatanára, az Ukrán Tudományos Akadémia tagja. A statisztika elméleti kérdéseinek jeles művelője.

Rueff Jakab Leó, a párizsi egyetem statisztikai intézetének tanára, a Nemzetek Szövetsége gazdasági és pénzügyi osztályának tagja. Széleskörű ismeretekről tett tanubizonyosságot a pénzügyi statisztika problémáiról, az inflációról, a valutakérdésekről

problèmes de la statistique financière, l'inflation et les questions de la monnaie. Il s'occupait du chômage aussi.

M. Joseph Vandellos, chef des statistiques à l'Institut national des finances et du travail de Barcelone. Dans ses articles, il rendait compte des mouvements économiques, des questions du revenu et de la richesse d'Espagne.

M. François Weyr, président du Conseil de Statistique d'État et de l'Office de Statistique de la République Tchéco-Slovaque, professeur de sciences administratives et de droit administratif à l'Université de Brünn. De ses travaux scientifiques très larges, mentionnons ceux concernant les problèmes de la statistique agricole et les recettes et dépenses des districts autonomes. Ses cours sur l'administration publique sont également notables.

M. Henri Charles Wickens, premier statisticien de l'Australie, membre de plusieurs sociétés statistiques étrangères. Il acquit beaucoup de mérite par la rédaction des publications statistiques de son pays et ses nombreux travaux officiels de statistique.

M. Edwin Bidwell Wilson, professeur de Statistique démographique à l'Université Harvard, aux États-Unis, membre de l'Académie des Sciences. Ses travaux scientifiques sont très variés. En dehors de la statistique, il a publié des études précieuses même au point de vue théorique au sujet de questions d'algèbre, d'analyses, de géométrie, de mécanisme, d'aéronautique, etc. et a examiné aussi des problèmes d'économie politique.

M. Othon von Zwiedineck Südenhorst, professeur de l'économie politique, des finances et de la statistique à l'Université de Munich, directeur du séminaire de statistique et de science d'assurances. Il s'est distingué surtout par ses travaux théoriques. De ses livres, citons ceux consacrés aux questions de la politique et de la théorie de salaires, à celles de la protection et de l'assurance des ouvriers et de la politique économique. Aux environs de 1900, il prit une part active à la vie statistique de l'Autriche, organisant, entre autres, les publications statistiques du ministère de l'Intérieur relatives aux entreprises d'assurance privée.

※

Ainsi, aux élections récentes de l'Institut International de Statistique, la Hongrie a obtenu une nouvelle place au sein de l'illustre organisation. Par son élection de membre titulaire, le directeur actuel de la statistique municipale de Budapest, M. Louis I. Illyefalvi, a été dignement récompensé pour les précieux travaux où il faisait connaître à l'étranger, la situation de la ville de Budapest dans les derniers temps, et lesquels ont été partout appréciés aux milieux statistiques internationaux et surtout parmi les statisticiens muni-

ciés dans leurs écrits. Foglalkozott a munkanélküliség ügyével is.

Vandellos József, a barcelónai nemzeti pénzügyi és munkaügyi intézet statisztikai vezetője. Cikkeiben Spanyolország gazdasági mozgalmairól, jövedelmi és vagyoni kérdéseiről számolt be.

Weyr Ferenc, a cseh-szlovák köztársaság statisztikai hivatalának és államtanácsának elnöke, a brünni egyetem közigazgatástani és közigazgatási jogi tanszékének professzora. Sokoldalú irodalmi munkásságából különösen a mezőgazdasági statisztika problémáit fejtegető tanulmányai és az autonóm testületek vagyonát, bevételeit s kiadásait tárgyaló munkálatai válnak ki. A közigazgatásban közből származó előadásai is nevezetesek.

Wickens Henrik Károly, Ausztrália vezető statisztikusa, több külföldi statisztikai társaság tagja. Hazája statisztikai közleményeinek szerkesztésével és számos hivatalos statisztikai munkálattal szerzett főleg érdemeket.

Wilson Edwin Bidwell, az Egyesült Államok Harvard-egyetemén a népesedési statisztika tanára, a Tudományos Akadémia tagja. Munkálatainak köre igen változatos. Nemcsak statisztikai tanulmányokat folytatott, hanem az algebra, analízis, mértan, mechanika, aeronautika stb. terén is elméletileg értékes értekezéseket produkált, s közgazdaságtani problémákat is vizsgálat tárgyává tett.

von Zwiedineck Südenhorst Ottó, a nemzetgazdaságtan, pénzügytan és statisztika tanára a müncheni egyetemen, a statisztikai és biztosítástudományi szeminárium igazgatója. Főleg elméleti munkássága tette nevét ismertté. Könyvei közül első sorban megemlíthetjük a bérpolitika és bérelmélet, a munkásvédelem, a munkásbiztosítás s a gazdaságpolitika kérdéseit tárgyalókat. A századforduló körül Ausztria statisztikai életében is tevékeny részt vett, többek között megszervezte a belügyminisztériumnak a magánbiztosító vállalatokról szóló statisztikai közleményeit.

*

A Nemzetközi Statisztikai Intézet most lezárt választásainak eredményeképpen tehát Magyarország ismét egy helyet hódított el a statisztikusok nemzetközi testületében. Illyefalvi I. Lajosnak, a fővárosi statisztika mai vezetőjének taggá választása méltó elismerés azokért az értékes munkálatokért, amelyekkel Budapest újabb viszonyait szerte a külföldön ismertté tette s mely munkálatai a nemzetközi statisztika köreiből — első sorban a külföld városi statisztikusainak társaságában — álta-

cipaux de l'étranger. Nous devons nous réjouir de son élection, car le Bureau municipal de statistique de Budapest étant de nouveau représenté par son directeur à l'Institut, nous voyons assuré pour l'avenir la collaboration presque traditionnelle des organisations internationales de la statistique et de la ville de Budapest, dont le Bureau statistique avait, depuis soixante ans, d'abord aux Congrès Internationaux de Statistique et depuis 1885, dans les travaux de l'Institut, un rôle de premier plan pour les questions internationales de la statistique urbaine.

Un autre résultat des élections est que les grandes lacunes qui s'étaient produites au cours de la guerre et au lendemain des hostilités, dans l'effectif des membres pendant la suspension forcée des élections par suite du décès de plusieurs éminents membres, ont été presque complètement comblées. On sait que le nombre des membres titulaires de l'Institut ne peut être supérieur à 200 et que celui des membres honoraires ne peut dépasser un dixième de l'effectif statutaire des premiers. Les élections de janvier 1928 ont eu l'heureux résultat de porter le nombre des membres titulaires à 192, chiffre se rapprochant du maximum et atteignant l'effectif des membres d'avant-guerre; seul le nombre des membres honoraires (8) reste encore fort au-dessous du maximum fixé par les statuts. Ainsi, le 16 janvier 1929, le nombre total des membres a atteint 200.¹⁾

L'effectif des membres étant à peu près complété, nous en donnons la répartition par pays:

P a y s	Membres honoraires	Membres titulaires	Total
Allemagne	1	25	26
Australie	—	2	2
Autriche	1	7	8
Belgique	—	8	8
Bolivia	—	1	1
Brésil	—	1	1
Bulgarie	—	2	2
Canada	—	4	4
Danemark	—	3	3
Espagne	—	1	1
Estonie	—	1	1
Etats-Unis	2	19	21
Finlande	—	1	1
France	—	28	28
Grande-Bretagne	2	25	27
Grèce	—	1	1
Hongrie	1	7	8
Indes anglaises	—	1	1
Italie	—	15	15
Japon	—	2	2
Lettonie	—	1	1
Mexique	—	1	1
Norvège	—	3	3
Pays-Bas	1	7	8
Pologne	—	6	6
Roumanie	—	2	2
Royaume S. H. S.	—	1	1
Russie	—	3	3
Suède	—	4	4
Suisse	—	6	6
Tchéco-Slovaquie	—	3	3
Ukraine	—	1	1
Total:	8	192	200

¹⁾ Pour la dernière fois c'est en 1926 que nous avons publié un pareil tableau, v. Revue Hongroise de Statistique, Année IV (1926), p. 648.

lános megbecsülést szereztek számára. De megválasztását örömmel kell fogadnunk azért is, mert ennek következtében Budapest statisztikai hivatala igazgatója által ismét képviselve van a statisztikusok nemzetközi táborában és így a jövőben is biztosítva van az a szinte tradícióvá vált együttműködés a statisztika nemzetközi szervei és Budapest székesfőváros között, melynek eredményeként székesfővárosunk statisztikai hivatala immár hat évtized óta vezető szerepet visz a városi statisztika nemzetközi kérdéseit illetően előbb a Nemzetközi Statisztikai Kongresszusok, majd 1885 óta a Nemzetközi Statisztikai Intézet munkálataiban.

A választások másik fontos eredménye, hogy az Intézet csaknem teljesen pótolta taglétszámában azokat a nagy hiányokat, amelyeket a választások háborús és közvetlenül háború utáni kényszerpauzájában számos kiváló tagjának elhalálózása folytán szenvedett. Tudvalevő, hogy az Intézet rendes tagjainak száma nem haladhatja meg a 200-at, a tiszteletbeli tagoké pedig az alapszabályszerinti rendes taglétszám egy tizedénél nem lehet nagyobb. A január közepi tagválasztás öröndetes eredménye, hogy a rendes tagok száma 192-re, tehát a maximumot megközelítő — a háború előtti évek óta el nem ért — magasságra emelkedett s csak a tiszteletbeli tagok száma (8) maradt, mélyebben az alapszabályszerű maximum alatt. Az Intézet összes tagjainak száma tehát 1929 január 16-án kerekén 200-at ért el. Miután így a taglétszám legalább nagyjából kiegészült, alábbiakban a tagok számának nemzetek szerinti megoszlását is közzétesszük.¹⁾

Ország név	Tiszteletbeli tag	Rendes tag	Együtt
Amerikai Egy. Áll.	2	19	21
Ausztrália	—	2	2
Ausztria	1	7	8
Belgium	—	8	8
Bolivia	—	1	1
Brazília	—	1	1
Brit-India	—	1	1
Bulgária	—	2	2
Cseh-Szlovákia	—	3	3
Dánia	—	3	3
Esztország	—	1	1
Finnország	—	1	1
Franciaország	—	28	28
Görögország	—	1	1
Japán	—	2	2
Kanada	—	4	4
Lengyelország	—	6	6
Lettország	—	1	1
Magyarország	1	7	8
Mexikó	—	1	1
Nagy-Britannia	2	25	27
Németalföld	1	7	8
Németország	1	25	26
Norvégia	—	3	3
Olaszország	—	15	15
Oroszország	—	3	3
Románia	—	2	2
Spanyolország	—	1	1
Svájc	—	6	6
Svédország	—	4	4
Sz. H. Sz. állam	—	1	1
Ukraina	—	1	1
Összesen:	8	192	200

¹⁾ A legutolsó ilyen összeállítást I. Magyar Statisztikai Szemle IV. évf. (1926) 648. old.

C'est la France qui a le plus de membres (28); la Grande-Bretagne (27) et l'Allemagne (26) en ont presque autant. Après ces trois pays représentés par le plus de membres, viennent les Etats-Unis et l'Italie avec respectivement 21 et 15 membres. Les cinq pays énumérés sont suivis de l'Autriche, de la Belgique, de la Hongrie et des Pays-Bas, qui ont chacun 8 membres. La Hongrie a donc gardé, après les nouvelles élections aussi, la place distinguée qu'elle avait dans l'effectif des membres. Voici la liste des 8 membres hongrois (les chiffres entre parenthèses indiquent l'année de l'élection): 1 membre honoraire: M. Földes, Béla (membre titulaire depuis 1886, élu membre honoraire en 1928); 7 membres titulaires: MM. Fellner, Frédéric (1909); Illyefalvi, I. Louis (1929); Kovács, Aloyse (1927); Szabóky, Aloyse (1925); Teleszky, Jean (1913); Thirring, Gustave (1903); Vargha, Jules (1901).

Személyi hírek. — Nouvelles personnelles.

La chaire de statistique de l'Université de Szeged, vacante depuis la nomination de M. le professeur Désiré Laky à l'Université des Sciences Techniques de Budapest, ayant été réorganisée par décret du Régent de la Hongrie, de sorte que le titulaire en fera dorénavant aussi le cours d'économie, S. A. S. le Régent y a nommé, le 24 janvier 1929, M. Théodore Surányi-Unger, agrégé à deux Universités, professeur à l'Académie luthérienne de droit de Miskolc, membre titulaire de la Société Hongroise de Statistique. Tant en Hongrie qu'à l'étranger, le nom de M. Surányi-Unger est connu dans les milieux d'économie politique et de statistique.

A nemzetek sorrendjében Franciaország foglalja el az első helyet 28 taggal; csaknem ugyanakkora taglétszámmal következnek utána Nagy-Britannia (27 tag) és Németország (26 tag); a nagyobb taglétszámmal képviselt államok csoportjába tartozik még e három országon kívül 21 taggal az Amerikai Egyesült Államok és 15-tel Olaszország. Ezt az öt államot követi egyaránt 8—8 taggal Ausztria, Belgium, Magyarország és Németalföld, hazánk tehát a taglétszámban elfoglalt előkelő helyét az új választások után is biztosítani tudta.

Ide iktatjuk végül a nyolc magyar tag nevét — zárójelben feltüntetve taggaválasztásuk időpontját is: 1 tiszteletbeli tag, ú. m.: Földes Béla (1886; tiszteletbeli taggá választott 1928-ban); 7 rendes tag, ú. m.: Fellner Frigyes (1909), Illyefalvi I. Lajos (1929), Kovács Alajos (1927), Szabóky Alajos (1925), Teleszky János (1913), Thirring Gusztáv (1903), Vargha Gyula (1901).

Nouvelles personnelles.

A szegedi egyetem statisztikai tanszéke, mely Laky Dezső professzornak, a kir. József-műegyetem tanárává történt kinevezése, tehát 1926 óta betöltetlen, kormányzói jóváhagyással statisztikai és közgazdasági tanszékké szerveztetett át. A Kormányzó úr Öföméltósága 1929 január 24-én erre a tanszékre Surányi-Unger Tivadar dr. egyetemi és műegyetemi magántanárt, a miskolci ev. jogakadémia ny. r. tanárát, a Magyar Statisztikai Társaság bel- és külföldi közgazdasági, valamint statisztikai körökben ismertnevű tagját egyetemi nyilvános rendkívüli tanárrá kinevezte.

Összefoglaló helyzetjelentés.

Résumé de la situation en Hongrie.

Népmozgalom. — Munkanélküliség. — Gépjárműállomány. — Áralakulás. — Pénzüintézetek betétek. — A részvények értéke. — Fizetéseképtelenségek. — Váltóvások. — Gazdasági jelzőtábla. — Mouvement de la population. — Chômage. — Effectif des véhicules à moteur. — Formation des prix. — Dépôts en banque. — Indice des actions. — Insolvabilité. — Lettres de change protestées. — Tableau économique.

Mouvement de la population. En décembre 1928, on a contracté 5.960 mariages en Hongrie; c'est une forte augmentation par rapport au mois correspondant de l'année précédente. Le nombre des nés-vivants (15.985) présente également un accroissement considérable sur les naissances de 1927. Il a été enregistré 12.669 décès (4.216 au-dessous de 7 ans, 8.453 au-dessus de 7 ans). Le nombre des décédés au-dessous d'un an (3.189) ayant de nouveau dépassé de 663 celui de décembre 1927, la proportion annuelle des décès au-dessous d'un an sera probablement bien supérieure à celle de 1927. Par suite du chiffre élevé des décès, l'accroissement de la popu-

lation n'a été que de 3.316. Le nombre des décès par tuberculose (1.300) a été inférieur à celui de décembre 1927.

Chômage. En décembre 1928, les Syndicats socialiste-chrétien et social-démocrate ont inscrit 15.187 chômeurs; c'est une augmentation de 15.5% par rapport au mois précédent et de 5.7% par rapport au mois correspondant de 1927. Le nombre des hommes (13.356, soit 87.9%) s'est accru de 14.6%; celui des femmes (1.831, soit 12.1%), de 21.8%. Comparativement au mois précédent, le nombre des chômeurs de Budapest (55.1% de tous les chômeurs) a augmenté de 14.8%; celui de la province, de 15.8%. Au point de

C'est la France qui a le plus de membres (28); la Grande-Bretagne (27) et l'Allemagne (26) en ont presque autant. Après ces trois pays représentés par le plus de membres, viennent les Etats-Unis et l'Italie avec respectivement 21 et 15 membres. Les cinq pays énumérés sont suivis de l'Autriche, de la Belgique, de la Hongrie et des Pays-Bas, qui ont chacun 8 membres. La Hongrie a donc gardé, après les nouvelles élections aussi, la place distinguée qu'elle avait dans l'effectif des membres. Voici la liste des 8 membres hongrois (les chiffres entre parenthèses indiquent l'année de l'élection): 1 membre honoraire: M. Földes, Béla (membre titulaire depuis 1886, élu membre honoraire en 1928); 7 membres titulaires: MM. Fellner, Frédéric (1909); Illyefalvi, I. Louis (1929); Kovács, Aloyse (1927); Szabóky, Aloyse (1925); Teleszky, Jean (1913); Thirring, Gustave (1903); Vargha, Jules (1901).

Személyi hírek. — Nouvelles personnelles.

La chaire de statistique de l'Université de Szeged, vacante depuis la nomination de M. le professeur Désiré Laky à l'Université des Sciences Techniques de Budapest, ayant été réorganisée par décret du Régent de la Hongrie, de sorte que le titulaire en fera dorénavant aussi le cours d'économie, S. A. S. le Régent y a nommé, le 24 janvier 1929, M. Théodore Surányi-Unger, agrégé à deux Universités, professeur à l'Académie luthérienne de droit de Miskolc, membre titulaire de la Société Hongroise de Statistique. Tant en Hongrie qu'à l'étranger, le nom de M. Surányi-Unger est connu dans les milieux d'économie politique et de statistique.

A nemzetek sorrendjében Franciaország foglalja el az első helyet 28 taggal; csaknem ugyanakkora taglétszámmal következnek utána Nagy-Britannia (27 tag) és Németország (26 tag); a nagyobb taglétszámmal képviselt államok csoportjába tartozik még e három országon kívül 21 taggal az Amerikai Egyesült Államok és 15-tel Olaszország. Ezt az öt államot követi egyaránt 8—8 taggal Ausztria, Belgium, Magyarország és Németalföld, hazánk tehát a taglétszámban elfoglalt előkelő helyét az új választások után is biztosítani tudta.

Ide iktatjuk végül a nyolc magyar tag nevét — zárójelben feltüntetve taggaválasztásuk időpontját is: 1 tiszteletbeli tag, ú. m.: Földes Béla (1886; tiszteletbeli taggá választott 1928-ban); 7 rendes tag, ú. m.: Fellner Frigyes (1909), Illyefalvi I. Lajos (1929), Kovács Alajos (1927), Szabóky Alajos (1925), Teleszky János (1913), Thirring Gusztáv (1903), Vargha Gyula (1901).

Nouvelles personnelles.

A szegedi egyetem statisztikai tanszéke, mely Laky Dezső professzornak, a kir. József-műegyetem tanárává történt kinevezése, tehát 1926 óta betöltetlen, kormányzói jóváhagyással statisztikai és közgazdasági tanszékké szerveztetett át. A Kormányzó úr Öföméltósága 1929 január 24-én erre a tanszékre Surányi-Unger Tivadar dr. egyetemi és műegyetemi magántanárt, a miskolci ev. jogakadémia ny. r. tanárát, a Magyar Statisztikai Társaság bel- és külföldi közgazdasági, valamint statisztikai körökben ismertnevű tagját egyetemi nyilvános rendkívüli tanárrá kinevezte.

Összefoglaló helyzetjelentés.

Résumé de la situation en Hongrie.

Népmozgalom. — Munkanélküliség. — Gépjárműállomány. — Áralakulás. — Pénzüintézetek betétek. — A részvények értéke. — Fizetéseképtelenségek. — Váltóvások. — Gazdasági jelzőtábla. — Mouvement de la population. — Chômage. — Effectif des véhicules à moteur. — Formation des prix. — Dépôts en banque. — Indice des actions. — Insolvabilité. — Lettres de change protestées. — Tableau économique.

Mouvement de la population. En décembre 1928, on a contracté 5.960 mariages en Hongrie; c'est une forte augmentation par rapport au mois correspondant de l'année précédente. Le nombre des nés-vivants (15.985) présente également un accroissement considérable sur les naissances de 1927. Il a été enregistré 12.669 décès (4.216 au-dessous de 7 ans, 8.453 au-dessus de 7 ans). Le nombre des décédés au-dessous d'un an (3.189) ayant de nouveau dépassé de 663 celui de décembre 1927, la proportion annuelle des décès au-dessous d'un an sera probablement bien supérieure à celle de 1927. Par suite du chiffre élevé des décès, l'accroissement de la popu-

lation n'a été que de 3.316. Le nombre des décès par tuberculose (1.300) a été inférieur à celui de décembre 1927.

Chômage. En décembre 1928, les Syndicats socialiste-chrétien et social-démocrate ont inscrit 15.187 chômeurs; c'est une augmentation de 15.5% par rapport au mois précédent et de 5.7% par rapport au mois correspondant de 1927. Le nombre des hommes (13.356, soit 87.9%) s'est accru de 14.6%; celui des femmes (1.831, soit 12.1%), de 21.8%. Comparativement au mois précédent, le nombre des chômeurs de Budapest (55.1% de tous les chômeurs) a augmenté de 14.8%; celui de la province, de 15.8%. Au point de

vue de la profession, le chômage a le plus augmenté dans l'industrie du cuir (+ 197.5%), dans le bâtiment (+ 18.9%) et dans l'industrie du bois (+ 8.3%); il a diminué dans l'alimentation (— 2.3%), dans l'industrie de la reproduction (— 1.6%) et parmi les employés d'hôtels et de restaurants (— 2.2%).

Les Offices de placement ont enregistré 13.074 chômeurs, 4.627 offres et 3.237 placements. On a placé 24.8% des chômeurs: à Budapest 18.6%; en province 37.0%. Sur 100 offres, on comptait 350 chômeurs à Budapest; en province, 204.

Effectif des véhicules à moteur. En décembre 1928, l'effectif des véhicules à moteur a augmenté de 162 unités, soit de 0.7% de plus qu'au mois précédent. C'est aux automobiles de louage (+ 1.8%), aux camions (+ 1.5%), et aux automobiles à personnes et motocyclettes (+ 0.4%) que l'augmentation a été la plus grande. A Budapest le nombre des véhicules à moteur s'élevait à 13.327 (55% de l'effectif total).

Formation des prix. En décembre 1928, l'indice des prix de gros de Hongrie a diminué de 137 à 135 (— 2 points). La baisse des céréales ayant continué, a suscité de vives appréhensions. Le prix du maïs et de la pomme de terre a diminué considérablement; celui des animaux sur pied a également baissé, bien que dans une moindre mesure. Les autres objets d'alimentation ayant accusé, eux aussi, en général une tendance à la baisse (à l'exception de l'oeuf qui a augmenté sensiblement), en définitive, l'indice des objets d'alimentation a baissé de 4 points. Dans le groupe des matières nécessaires et des produits industriels les prix ont moins varié, quoique tendant généralement à la baisse, et l'indice a diminué de 2 points.

L'indice du coût de la vie, y compris le loyer, est descendu de 118.3 à 117.6. Les indices du chauffage, de l'éclairage et des loyers n'ayant pas varié, la diminution était due, presque tout à fait, à la baisse des prix d'alimentation, où l'on voit une diminution sensible pour la viande de porc, le pain et la pomme de terre.

Dépôts en banque. En décembre 1928, aux 13 principaux établissements de crédit budapestois et à la Caisse d'épargne postale, les dépôts d'épargne se sont élevés à 495.9 millions de pengős, soit de 11 millions, atteignant 49.5% de l'effectif de 1913.

Les dépôts sur comptes courants y ont monté à 892 millions de pengős (+ 15 millions) contre 877 millions en novembre, dépassant de 1.2% l'effectif de 1913.

L'indice des actions, qui montre la formation de la valeur des actions cotées à la Bourse de Budapest, a monté dans une mesure insignifiante en décembre 1928: il s'est élevé de 19.1 à 19.3. La

tendance à une baisse légère a continué; on n'a constaté que des fluctuations peu importantes. Les actions de brasseries, d'industrie de l'alcool et d'entreprises d'industrie textile ont augmenté sensiblement; une légère baisse s'est produite pour les actions d'hôtels, d'établissements balnéaires et de raffineries de sucre; il n'y a pas eu de variation appréciable pour les autres catégories d'actions.

Insolvabilités. En décembre 1928, on a enregistré 120 nouvelles insolvabilités contre 114 au mois précédent; le nombre en a augmenté de 6. Le total des actifs a été, en nombres ronds, de 4,061.000 pengős et celui des passifs de 7,067.000 p. (contre respectivement 5,657.000 et 8,897.000 p. au mois précédent). Le nombre des insolvabilités terminées s'est élevé de 95 à 159; les actifs en ont représenté 4,313.000 p. et les passifs 7,695.000 p.

Des nouvelles insolvabilités, 32 ont eu lieu à Budapest (26.7% de celles de Hongrie) avec 1,851.000 p. d'actifs et 3,160.000 p. de passifs. Des insolvabilités terminées, on a terminé 42 (26.4%) à Budapest, avec 2,305.000 p. d'actifs et 4,110.000 p. de passifs.

Lettres de change protestées. Les lettres de change protestées en décembre 1928 (au total 10.262) présentent, au point de vue du nombre, une augmentation (+ 392) et à celui de la valeur (6,648.051 pengős), une diminution par rapport au mois précédent (6,827.261 pengős).

A Budapest, il a été protesté 3.702 lettres de change (36.1%) d'une valeur totale de 3,131.881 pengős (47.1%).

*

Népmozgalom. Magyarországon az 1928. év decemberében 5.960 házasságot kötöttek, jóval többet, mint az előző év ugyanezen hónapjában. Élve született 15.985 csecsemő, tehát itt is mutatkozik jelentékeny többlet az 1927. évi születésekkel szemben. Az elhaltak száma 12.669, akik közül 4.216 hét éven aluli, 8.453 hét éven felüli életkorú volt. A csecsemőhalálozások száma 3.189, e hónapban is 663-mal több, mint 1927. év decemberében. Ilyen körülmények közt csecsemőhalálozások évi aránya előreláthatóan jóval magasabb lesz, mint 1927-ben volt. Tekintettel a halálozások nagy számára, e havi szaporodásunk mindössze 3.316. A tuberkulózisban meghaltak száma 1.300, tehát e hónapban is kevesebb, mint az előző év decemberében tuberkulózisban elhaltaké.

Munkanélküliség. Magyarországon a keresztény szociálista és szociáldemokrata szakszervezetek által kimutatott munkanélküliek száma 1928 december havában 15.187 volt, tehát 15.5%-kal emelkedett az előző hónaphoz és 5.7%-kal az 1927. év december hónapjához viszonyítva. A munkanélküliek közül 13.356 (87.9%) férfi és 1.831 (12.1%)

nő. A férfi munkanélküliek száma 14·6%-kal, a nőké 21·8%-kal emelkedett. A munkanélküliek közül 55·1% budapesti lakos, számuk a múlt hónaphoz képest emelkedett 14·8%-kal, a vidékieké 15·8%-kal. Foglalkozási csoportok szerint legnagyobb az emelkedés a bőriparnál (+197·5%), az építőiparnál (+18·9%), a faiparnál (+8·3%). Csökkent a munkanélküliség az ételmezési iparnál (—2·3%), szállodai étt. alk. (—2·2%), a sokszorosítóiparnál (—1·6%).

A *Hatósági munkaközvetítők* december havában 13.074 munkakeresőt, 4.627 munkahelyet és 3.237 munkaközvetítést tartottak nyilván. Munkához jutott a munkakeresők 24·8%-a. Budapesten 18·6%, vidéken 37·0%. 100 munkahelyre esett Budapesten 350, vidéken 204 munkakereső.

Gépjárműállomány. Magyarország gépjárműállománya 1928 december havában 162 darabbal, 0·7%-kal több, mint november havában. Legnagyobb az emelkedés a bérautóknál, 1·8%, a teherkocsik állománya 1·5%-kal, a személykocsik és motorkerékpárok 0·4%. Budapesten a gépjárművek száma 13.327, 55%-a az összes magyarországi gépjárműállománynak.

Gépjárműállomány a hónap végén.

Effectif des véhicules à moteur en Hongrie, à la fin du mois.

Megnevezés Désignation	1928		Ebből Dont Buda- pest
	XI.	XII.	
Személykocsik — <i>Aut. à personnes</i>	10.205	10.246	5.446
Bérautók — <i>Aut. de louage</i>	1.212	1.234	854
Autóbuszok — <i>Autobus</i>	504	505	168
Teherkocsik — <i>Autocamions</i>	3.554	3.609	1.940
Egyéb gépkocsik — <i>Autres automob.</i>	598	608	426
Gépkocsik összesen — <i>Automobiles au total</i>	16.073	16.202	8.834
Motorkerékpárok — <i>Motocyclettes</i>	8.015	8.048	4.493
Géperejű járművek össz. <i>Automob. et motocycl. au total</i>	24.088	24.250	13.327

Aralakulás. A magyar nagykereskedelmi indexszám december hó folyamán 137-ről 135-re, vagyis két ponttal csökkent. Az ételmezési cikkek közül a gabonaneműek, most már aggasztónak mondható áresése e hónapban is tovább folytatódott, de jelentékenyen csökkent a tengeri és burgonya s kisebb mértékben az élő állatok ára is. A többi ételmezési cikkek ára is általában gyöngülő tendenciát mutatott s egyedül a tojás áránál konstátálható jelentékenyebb emelkedés. Az ételmezési cikkek indexe végeredményben 4 pontos visszaesést tüntet fel. Az ipari anyagok és termékek csoportjában

A nagykereskedelmi árak indexszámai.

Indices des prix de gros en Hongrie.

(1913 = 100)

Megnevezés Désignation	1924 XII	1925 XII	1926 XII	1927 XII	1 9 2 8				
					VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
a hó végén — fin du mois									
Ételmezési cikkek és mezőgazd. termékek — <i>Produits agricoles et alimentaires</i>	156	120	120	127	132	135	137	135	131
Ipari anyagok és termékek — <i>Matières nécessaires à l'industrie et produits d'industrie</i>	163	138	130	141	136	138	138	139	137
Nyersanyagok — <i>Matières premières</i>	166	128	125	141	142	146	148	148	144
Gyártmányok — <i>Objets fabriqués</i>	154	132	128	130	127	127	126	127	126
Belföldi áruk — <i>Marchandises de Hongrie</i>	157	120	120	134	136	137	137	136	133
Külföldi áruk — <i>Marchandises étrangères</i>	166	150	139	138	132	136	138	140	138
Összes áruk — <i>Ensemble des marchandises</i>	160	130	126	135	134	137	138	137	135

nál az ingadozás kisebb mértékű volt s általában gyengülésre hajló, ami az ipari index 2 pontos visszaesésében jutott kifejezésre.

A *létfenntartási költségek* indexszáma lakbérrel együtt számítva 118·3-ról 117·6-ra csökkent. A ruházati cikkek, valamint a fűtés-, világítás- és a lakásköltségek indexszámainak változatlansága mellett a csökkenés teljes egészében az ételmezési cikkek költségeire esik, melyek közül főleg a sertéshús, kenyér és burgonya áránál mutatkozott említésreméltó csökkenés.

Egy négytagú munkáscsalád heti kiadásainak alakulása indexszámokban.

Formation des dépenses hebdomadaires d'une famille ouvrière de 4 membres, en nombres-indices.

(1913 = 100).

Megnevezés Désignation	1924 XII	1925 XII	1926 XII	1927 XII	1 9 2 8				
					VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
a hó végén — fin du mois									
Ételmezés — <i>Alimentation</i>	145	115	115	123·2	132·8	133·2	129·3	126·8	125·5
Ruházat — <i>Habillement</i>	166	131	124	129·2	134·3	134·3	134·3	134·3	134·3
Fűtés és világítás — <i>Chauffage, éclair.</i>	123	125	134	128·0	120·7	127·1	129·4	129·4	129·4
Lakás — <i>Logement</i>	25	46	60	75·0	85·0	85·0	85·0	86·3	86·3
Összes hetiköltség <i>Frais hebdomadaires totaux</i>	116	102	105	113·0	120·1	121·1	119·3	118·3	117·6
Összes hetiköltség a lakásbér nélkül <i>Frais hebdomadaires totaux, sans le loyer</i>	149	119	119	124·9	131·1	132·4	130·1	128·4	127·5

Pénzüntézet betétek. A budapesti 13 legnagyobb pénzüntézetnél és a postatakarékpénztárnál elhelyezett *takarékbetétek* álladéka nov. 30-tól dec.

A betétek alakulása.¹⁾
Formation des dépôts.¹⁾

Betétek Dépôts	1924		1925	1926	1927	1928			
	VI.	XII.	XII.		IX.	X.	XI.	XII.	
	1,000.000 P								
Takarékbetétek — Dépôts d'épargne	3·7	30·6	143·0	231·9	364·8	464·2	469·5	484·9	495·9
Folyószámlabetétek — Dépôts sur comptes courants	85·2	237·5	378·2	502·3	682·2	790·4	865·3	877·0	892·4

¹⁾ A budapesti 13 legnagyobb pénzügyintézetnél és a postatakarékpenztárnál. — Aux 13 principaux établissements de crédit de Budapest et à la Caisse d'épargne postale.

31-ig 11 millió pengő növekedéssel 495·9 millió pengőre emelkedett s ezzel az álladék elérte az 1913. évinek 49·5%-át.

A folyószámlabetétek álladéka ugyanezeknél az intézeteknél december hó folyamán 877 millió pengőről 892 millió pengőre, vagyis 15 millió pengővel emelkedett s ezzel a folyószámlabetétek álladéka 4·2%-kal lépte túl az 1913. évi álladékot.

A részvények értéke. A budapesti tőzsdén jegyzett részvények értékalakulását jelző tőzsdeindex — 1911-ről 1913-ra nőtt. A már hónapok óta tartó lanyha irányzat az elmúlt hó folyamán is tovább tartott s az árfolyamoknál csak kisebb mértékű fluktuációk voltak tapasztalhatók. Az egyes kategóriák közül említésre méltó árfolyamemelkedést értek el a sörgyárak és szeszipari vállalatok, valamint a textilipari vállalatok részvényei, míg a szállodák, gyógyfürdők és cukorgyárak részvényeinél némi visszaesés mutatkozott. A többi részvénykategóriánál érdemlegesebb változás nem volt.

Részvényindex.
Indice d'actions.
(1913 = 100)

Megnevezés Désignation	1924		1925	1926	1927	1928				
	VI.	XII.	XII.		VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
Részvényes-index — Indice d'actionnaires	11·4	13·3	10·2	15·6	20·8	19·9	19·5	18·8	19·1	19·3
Vállalat-index — Indice d'entreprises	—	18·0	14·0	22·4	30·5	30·7	30·0	29·1	29·5	29·8

Fizetésektelenségek. Magyarországon az új fizetésektelenségek száma 1928 december havában 114-ről 120-ra emelkedett, 6-tal több, mint az előző hónapban. Az aktíváknak összege 4.061 ezer pengő (előző hónapban 5.657), a passzíváknak összege 7.067 ezer pengő (novemberben 8.897) volt. A befejezett fizetésektelenségek száma 95-ről 159-re emelkedett. A befejezett fizetésektelenségek aktíváinak összege 4.313, passzíváinak összege 7.695 ezer pengő volt.

Fizetésektelenségek.
Insolvabilité.

Év, hó Année, mois	Az új fizetésektelenségek Nouv. insolvab.			A bef. fizetésektelenségek — Insolv. termin.		
	száma nombre	aktíváinak actifs	passzíváinak passifs	száma nombre	aktíváinak actifs	passzíváinak passifs
	összege P-ben en pengős			összege P-ben en pengős		
Összes. Total						
1928. I.	180	10,540.408	15,866.036	55	1,181.429	2,769.304
II.	156	7,656.758	11,368.123	69	6,841.247	10,605.769
III.	171	6,078.971	9,869.785	87	2,509.263	4,312.354
IV.	153	2,913.928	5,046.152	110	2,589.839	4,786.843
V.	176	5,295.772	9,263.534	108	3,651.270	6,294.076
VI.	164	6,250.859	11,248.040	83	2,192.097	4,136.203
VII.	115	3,376.188	5,419.582	85	2,777.133	4,917.539
VIII.	67	2,360.503	3,741.368	139	5,691.183	10,227.488
IX.	59	1,484.643	2,360.621	79	3,316.721	4,871.786
X.	105	4,253.029	6,909.390	62	1,148.717	3,044.701
XI.	114	5,657.069	8,897.314	95	1,940.700	3,604.810
XII.	120	4,061.180	7,066.628	159	4,312.613	7,695.158

Budapestre esett az összes új fizetésektelenségekből 32, 26·7%-a az összes magyarországi fizetésektelenségeknek, 1.851 ezer pengő aktívával és 3.160 pengő passzívával. A befejezett fizetésektelenségekből 42 esett Budapestre 26·4%-a az összes befejezett fizetésektelenségeknek, 2.305 ezer pengő aktívával és 4.110 ezer pengő passzívával.

Váltóóvások. Magyarországon az 1928 december havában bemutatott váltók darabszáma 10.262 volt, 392-vel több mint az előző hónapban. Értékét tekintve ellenben esett az előző havi 6,827.261 pengőről 6,648.051 pengőre.

Az összes váltók közül Budapesten 3702 került bemutatásra 36·1%-a az összes magyarországi váltóknak. A Budapesten bemutatott váltóknak értéke 3,131.881 pengő, 47·1%-a az összes bemutatásra került váltóknak.

Óvatolt váltók.

Lettres de change protestées.

Időszak — Epoque	Összesen — Total	
	db. pièces	P pengős
1928. I.	10 062	7,814.254
II.	9.243	6,949.589
III.	9.641	6,853.364
IV.	10.549	6,756.663
V.	10.863	7,021.418
VI.	9.335	5,837.878
VII.	9.789	6,354.609
VIII.	10.286	6,732.836
IX.	9.883	6,815.101
X.	10.714	8,454.783
XI.	9.870	6,827.261
XII.)*	10.262	6,648.051

*) Ideiglenes adat. — *Donnée provisoire.*

vue de la profession, le chômage a le plus augmenté dans l'industrie du cuir (+ 197.5%), dans le bâtiment (+ 18.9%) et dans l'industrie du bois (+ 8.3%); il a diminué dans l'alimentation (— 2.3%), dans l'industrie de la reproduction (— 1.6%) et parmi les employés d'hôtels et de restaurants (— 2.2%).

Les Offices de placement ont enregistré 13.074 chômeurs, 4.627 offres et 3.237 placements. On a placé 24.8% des chômeurs: à Budapest 18.6%; en province 37.0%. Sur 100 offres, on comptait 350 chômeurs à Budapest; en province, 204.

Effectif des véhicules à moteur. En décembre 1928, l'effectif des véhicules à moteur a augmenté de 162 unités, soit de 0.7% de plus qu'au mois précédent. C'est aux automobiles de louage (+ 1.8%), aux camions (+ 1.5%), et aux automobiles à personnes et motocyclettes (+ 0.4%) que l'augmentation a été la plus grande. A Budapest le nombre des véhicules à moteur s'élevait à 13.327 (55% de l'effectif total).

Formation des prix. En décembre 1928, l'indice des prix de gros de Hongrie a diminué de 137 à 135 (— 2 points). La baisse des céréales ayant continué, a suscité de vives appréhensions. Le prix du maïs et de la pomme de terre a diminué considérablement; celui des animaux sur pied a également baissé, bien que dans une moindre mesure. Les autres objets d'alimentation ayant accusé, eux aussi, en général une tendance à la baisse (à l'exception de l'oeuf qui a augmenté sensiblement), en définitive, l'indice des objets d'alimentation a baissé de 4 points. Dans le groupe des matières nécessaires et des produits industriels les prix ont moins varié, quoique tendant généralement à la baisse, et l'indice a diminué de 2 points.

L'indice du coût de la vie, y compris le loyer, est descendu de 118.3 à 117.6. Les indices du chauffage, de l'éclairage et des loyers n'ayant pas varié, la diminution était due, presque tout à fait, à la baisse des prix d'alimentation, où l'on voit une diminution sensible pour la viande de porc, le pain et la pomme de terre.

Dépôts en banque. En décembre 1928, aux 13 principaux établissements de crédit budapestois et à la Caisse d'épargne postale, les dépôts d'épargne se sont élevés à 495.9 millions de pengős, soit de 11 millions, atteignant 49.5% de l'effectif de 1913.

Les dépôts sur comptes courants y ont monté à 892 millions de pengős (+ 15 millions) contre 877 millions en novembre, dépassant de 1.2% l'effectif de 1913.

L'indice des actions, qui montre la formation de la valeur des actions cotées à la Bourse de Budapest, a monté dans une mesure insignifiante en décembre 1928: il s'est élevé de 19.1 à 19.3. La

tendance à une baisse légère a continué; on n'a constaté que des fluctuations peu importantes. Les actions de brasseries, d'industrie de l'alcool et d'entreprises d'industrie textile ont augmenté sensiblement; une légère baisse s'est produite pour les actions d'hôtels, d'établissements balnéaires et de raffineries de sucre; il n'y a pas eu de variation appréciable pour les autres catégories d'actions.

Insolvabilités. En décembre 1928, on a enregistré 120 nouvelles insolvabilités contre 114 au mois précédent; le nombre en a augmenté de 6. Le total des actifs a été, en nombres ronds, de 4,061.000 pengős et celui des passifs de 7,067.000 p. (contre respectivement 5,657.000 et 8,897.000 p. au mois précédent). Le nombre des insolvabilités terminées s'est élevé de 95 à 159; les actifs en ont représenté 4,313.000 p. et les passifs 7,695.000 p.

Des nouvelles insolvabilités, 32 ont eu lieu à Budapest (26.7% de celles de Hongrie) avec 1,851.000 p. d'actifs et 3,160.000 p. de passifs. Des insolvabilités terminées, on a terminé 42 (26.4%) à Budapest, avec 2,305.000 p. d'actifs et 4,110.000 p. de passifs.

Lettres de change protestées. Les lettres de change protestées en décembre 1928 (au total 10.262) présentent, au point de vue du nombre, une augmentation (+ 392) et à celui de la valeur (6,648.051 pengős), une diminution par rapport au mois précédent (6,827.261 pengős).

A Budapest, il a été protesté 3.702 lettres de change (36.1%) d'une valeur totale de 3,131.881 pengős (47.1%).

*

Népmozgalom. Magyarországon az 1928. év decemberében 5.960 házasságot kötöttek, jóval többet, mint az előző év ugyanezen hónapjában. Élve született 15.985 csecsemő, tehát itt is mutatkozik jelentékeny többlet az 1927. évi születésekkel szemben. Az elhaltak száma 12.669, akik közül 4.216 hét éven aluli, 8.453 hét éven felüli életkorú volt. A csecsemőhalálozások száma 3.189, e hónapban is 663-mal több, mint 1927. év decemberében. Ilyen körülmények közt csecsemőhalálozások évi aránya előreláthatóan jóval magasabb lesz, mint 1927-ben volt. Tekintettel a halálozások nagy számára, e havi szaporodásunk mindössze 3.316. A tuberkulózisban meghaltak száma 1.300, tehát e hónapban is kevesebb, mint az előző év decemberében tuberkulózisban elhaltaké.

Munkanélküliség. Magyarországon a keresztény szociálista és szociáldemokrata szakszervezetek által kimutatott munkanélküliek száma 1928 december havában 15.187 volt, tehát 15.5%-kal emelkedett az előző hónaphoz és 5.7%-kal az 1927. év december hónapjához viszonyítva. A munkanélküliek közül 13.356 (87.9%) férfi és 1.831 (12.1%)

nő. A férfi munkanélküliek száma 14,6%-kal, a nőké 21,8%-kal emelkedett. A munkanélküliek közül 55,1% budapesti lakos, számuk a múlt hónaphoz képest emelkedett 14,8%-kal, a vidékieké 15,8%-kal. Foglalkozási csoportok szerint legnagyobb az emelkedés a bőrparnál (+197,5%), az építőiparnál (+18,9%), a faiparnál (+8,3%). Csökkent a munkanélküliség az ételmezési iparnál (-2,3%), szállodai ét. alk. (-2,2%), a sokszorosítóiparnál (-1,6%).

A *Hatósági munkaközvetítők* december havában 13.074 munkakeresőt, 4.627 munkahelyet és 3.237 munkaközvetítést tartottak nyilván. Munkához jutott a munkakeresők 24,8%-a. Budapesten 18,6%, vidéken 37,0%. 100 munkahelyre esett Budapesten 350, vidéken 204 munkakereső.

Gépjárműállomány. Magyarország gépjárműállománya 1928 december havában 162 darabbal, 0,7%-kal több, mint november havában. Legnagyobb az emelkedés a bérautóknál, 1,8%, a teherkocsik állománya 1,5%-kal, a személykocsik és motorkerékpárok 0,4%. Budapesten a gépjárművek száma 13.327, 55%-a az összes magyarországi gépjárműállománynak.

Gépjárműállomány a hónap végén.

Effectif des véhicules à moteur en Hongrie, à la fin du mois.

Megnevezés Désignation	1928		Ebből Don't Buda- pest
	XI.	XII.	
Személykocsik — <i>Aut. à personnes</i>	10.205	10.246	5.446
Bérautók — <i>Aut. de louage</i>	1.212	1.234	854
Autóbuszok — <i>Autobus</i>	504	505	168
Teherkocsik — <i>Autocamions</i>	3.554	3.609	1.940
Egyéb gépkocsik — <i>Autres automob.</i>	598	608	426
Gépkocsik összesen — <i>Automobiles au total</i>	16.073	16.202	8.834
Motorkerékpárok — <i>Motocyclettes</i>	8.015	8.048	4.493
Géperejű járművek össz. <i>Automob. et motocycl. au total</i>	24.088	24.250	13.327

Aralakulás. A magyar nagykereskedelmi indexszám december hó folyamán 137-ről 135-re, vagyis két ponttal csökkent. Az ételmezési cikkek közül a gabonaneműek, most már aggasztónak mondható áresése e hónapban is tovább folytatódott, de jelentékenyen csökkent a tengeri és burgonya s kisebb mértékben az élő állatok ára is. A többi ételmezési cikkek ára is általában gyöngülő tendenciát mutatott s egyedül a tojás áránál konstataható jelentékenyebb emelkedés. Az ételmezési cikkek indexe végeredményben 4 pontos visszaesést tüntet fel. Az ipari anyagok és termékek csoportjá-

A nagykereskedelmi árák indexszámai.

Indices des prix de gros en Hongrie.

(1913 = 100)

Megnevezés Désignation	1924 XII	1925 XII	1926 XII	1927 XII	1 9 2 8				
					VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Ételmezési cikkek és mezőgazd. termékek — <i>Produits agricoles et alimentaires</i>	156	120	120	127	132	135	137	135	131
Ipari anyagok és termékek — <i>Matières nécessaires à l'industrie et produits d'industrie</i>	163	138	130	141	136	138	138	139	137
Nyersanyagok — <i>Matières premières</i>	166	128	125	141	142	146	148	148	144
Gyártmányok — <i>Objets fabriqués</i>	154	132	128	130	127	127	126	127	126
Belföldi áruk — <i>Marchandises de Hongrie</i>	157	120	120	134	136	137	137	136	133
Külföldi áruk — <i>Marchandises étrangères</i>	166	150	139	138	132	136	138	140	138
Összes áruk — <i>Ensemble des marchandises</i>	160	130	126	135	134	137	138	137	135

nál az ingadozás kisebb mértékű volt s általában gyengülésre hajló, ami az ipari index 2 pontos visszaesésében jutott kifejezésre.

A *létfenntartási költségek* indexszáma lakbérrel együtt számítva 118,3-ról 117,6-ra csökkent. A ruházati cikkek, valamint a fűtés-, világítás- és a lakásköltségek indexszámainak változatlansága mellett a csökkenés teljes egészében az ételmezési cikkek költségeire esik, melyek közül főleg a sertés-hús, kenyér és burgonya áránál mutatkozott említésreméltó csökkenés.

Egy négytagú munkáscsalád heti kiadásainak alakulása indexszámokban.

Formation des dépenses hebdomadaires d'une famille ouvrière de 4 membres, en nombres-indices.

(1913 = 100).

Megnevezés Désignation	1924 XII	1925 XII	1926 XII	1927 XII	1 9 2 8				
					VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Ételmezés — <i>Alimentation</i>	145	115	115	123,2	132,8	133,2	129,3	126,8	125,5
Ruházat — <i>Habillement</i>	166	131	124	129,2	134,3	134,3	134,3	134,3	134,3
Fűtés és világítás — <i>Chauffage, éclair.</i>	123	125	134	128,0	120,7	127,1	129,4	129,4	129,4
Lakás — <i>Logement</i>	25	46	60	75,0	85,0	85,0	85,0	86,3	86,3
Összes hetiköltség — <i>Frais hebdomadaires totaux</i>	116	102	105	113,0	120,1	121,1	119,3	118,3	117,6
Összes hetiköltség a lakásbér nélkül — <i>Frais hebdomadaires totaux, sans le loyer</i>	149	119	119	124,9	131,1	132,4	130,1	128,4	127,5

Pénzüntézet betétek. A budapesti 13 legnagyobb pénzüntézetnél és a postatakarékpénztárnál elhelyezett *takarékbetétek* álladéka nov. 30-tól dec.

A betétek alakulása.¹⁾
Formation des dépôts.¹⁾

Betétek Dépôts	1924		1925	1926	1927	1928			
	VI.	XII.		XII.		IX.	X.	XI.	XII.
	1,000.000 P								
Takarékbetétek — Dépôts d'épargne	3·7	30·6	143·0	231·9	364·8	464·2	469·5	484·9	495·9
Folyószámlabetétek — Dépôts sur comptes courants	85·2	237·5	378·2	502·3	682·2	790·4	865·3	877·0	892·4

¹⁾ A budapesti 13 legnagyobb pénzügyintézetnél és a postatakarékpenztárnál. — Aux 13 principaux établissements de crédit de Budapest et à la Caisse d'épargne postale.

31-ig 11 millió pengő növekedéssel 495·9 millió pengőre emelkedett s ezzel az álladék elérte az 1913. évinek 49·5%-át.

A folyószámlabetétek álladéka ugyanezeknél az intézeteknél december hó folyamán 877 millió pengőről 892 millió pengőre, vagyis 15 millió pengővel emelkedett s ezzel a folyószámlabetétek álladéka 4·2%-kal lépte túl az 1913. évi álladékot.

A részvények értéke. A budapesti tőzsdén jegyzett részvények értékalakulását jelző tőzsdeindex — 1911-ről 1913-ra nőtt. A már hónapok óta tartó lanyha irányzat az elmúlt hó folyamán is tovább tartott s az árfolyamoknál csak kisebb mértékű fluktuációk voltak tapasztalhatók. Az egyes kategóriák közül említésre méltó árfolyamemelkedést értek el a sörgyárak és szeszipari vállalatok, valamint a textilipari vállalatok részvényei, míg a szállodák, gyógyfürdők és cukorgyárak részvényeinél némi visszaesés mutatkozott. A többi részvénykategóriánál érdemlegesebb változás nem volt.

Részvényindex.
Indice d'actions.
(1913 = 100)

Megnevezés Désignation	1924		1925	1926	1927	1928				
	VI.	XII.		XII.		VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Részvényes-index — Indice d'actionnaires	11·4	13·3	10·2	15·6	20·8	19·9	19·5	18·8	19·1	19·3
Vállalat-index — Indice d'entreprises	—	18·0	14·0	22·4	30·5	30·7	30·0	29·1	29·5	29·8

Fizetésektelenségek. Magyarországon az új fizetésektelenségek száma 1928 december havában 114-ről 120-ra emelkedett, 6-tal több, mint az előző hónapban. Az aktíváknak összege 4.061 ezer pengő (előző hónapban 5.657), a passzíváknak összege 7.067 ezer pengő (novemberben 8.897) volt. A befejezett fizetésektelenségek száma 95-ről 159-re emelkedett. A befejezett fizetésektelenségek aktíváinak összege 4.313, passzíváinak összege 7.695 ezer pengő volt.

Fizetésektelenségek.
Insolvabilité.

Év, hó Année, mois	Az új fizetésektelenségek Nouv. insolvab.			A bef. fizetésektelenségek — Insolv. termin.		
	száma nombre	aktíváinak actifs	passzíváinak passifs	száma nombre	aktíváinak actifs	passzíváinak passifs
		összege P-ben en pengős			összege P-ben en pengős	
Összes. Total						
1928. I.	180	10,540.408	15,866.036	55	1,181.429	2,769.304
II.	156	7,656.758	11,368.123	69	6,841.247	10,605.769
III.	171	6,078.971	9,869.785	87	2,509.263	4,312.354
IV.	153	2,913.928	5,046.152	110	2,589.839	4,786.843
V.	176	5,295.772	9,263.534	108	3,651.270	6,294.076
VI.	164	6,250.859	11,248.040	83	2,192.097	4,136.203
VII.	115	3,376.188	5,419.582	85	2,777.133	4,917.539
VIII.	67	2,360.503	3,741.368	139	5,691.183	10,227.488
IX.	59	1,484.643	2,360.621	79	3,316.721	4,871.786
X.	105	4,253.029	6,909.390	62	1,148.717	3,044.701
XI.	114	5,657.069	8,897.314	95	1,940.700	3,604.810
XII.	120	4,061.180	7,066.628	159	4,312.613	7,695.158

Budapestre esett az összes új fizetésektelenségekből 32, 26·7%-a az összes magyarországi fizetésektelenségeknek, 1.851 ezer pengő aktívával és 3.160 pengő passzívával. A befejezett fizetésektelenségekből 42 esett Budapestre 26·4%-a az összes befejezett fizetésektelenségeknek, 2.305 ezer pengő aktívával és 4.110 ezer pengő passzívával.

Váltóóvások. Magyarországon az 1928 december havában bemutatott váltók darabszáma 10.262 volt, 392-vel több mint az előző hónapban. Értékét tekintve ellenben esett az előző havi 6,827.261 pengőről 6,648.051 pengőre.

Az összes váltók közül Budapesten 3702 került bemutatásra 36·1%-a az összes magyarországi váltóknak. A Budapesten bemutatott váltóknak értéke 3,131.881 pengő, 47·1%-a az összes bemutatásra került váltóknak.

Óvatolt váltók.

Lettres de change protestées.

Időszak — Epoque	Összesen — Total	
	db. pièces	P pengős
1928. I.	10 062	7,814.254
II.	9.243	6,949.589
III.	9.641	6,853.364
IV.	10.549	6,756.663
V.	10.863	7,021.418
VI.	9.335	5,837.878
VII.	9.789	6,354.609
VIII.	10.286	6,732.836
IX.	9.883	6,815.101
X.	10.714	8,454.783
XI.	9.870	6,827.261
XII.)*	10.262	6,648.051

*) Ideiglenes adat. — *Donnée provisoire.*

Gazdasági jelzőtábla.

Tableau économique.

Megnevezés Désignation	Egység Unité	1926. év havi átlaga Moyen. mens. de 1926	1927	1 9 2 8											
			XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Népmozgalom — Mouvem. de la population.															
Házasságkötés — Mariages ..	szám	6.404	5.388	6.851	9.452	3.911	5.442	8.061	4.581	3.025	3.927	5.466	7.926	13.468	5.960
1000 lélekre — Pour 1000 âmes	"	9.1	7.5	9.5	14.0	5.6	7.8	11.1	6.6	4.2	5.4	7.8	10.9	19.3	8.2
Élveszülött — Nés-vivants ..	szám	19.124	15.589	18.817	18.023	19.157	18.045	18.680	17.714	19.303	19.873	18.745	17.937	16.558	15.985
1000 lélekre — Pour 1000 âmes	"	27.3	21.6	26.0	26.8	27.4	25.8	25.8	25.3	26.6	27.4	26.8	24.8	23.7	22.1
Halálozás — Décès	szám	11.659	11.681	11.964	10.964	12.905	12.396	12.447	11.739	12.726	13.309	11.911	12.016	11.091	12.669
1000 lélekre — Pour 1000 âmes	"	16.6	16.2	16.5	16.3	18.5	17.7	17.2	16.8	17.6	18.4	17.0	16.6	15.9	17.5
Egy éven aluli elhalt — Décédés au-dessous d'un an ..	szám	3.203	2.526	2.593	2.311	2.934	2.994	3.008	3.126	4.285	4.767	3.889	3.328	2.934	3.189
100 élveszülöttre — Pour 100 nés-vivants	"	16.7	16.2	13.8	12.8	15.3	16.6	16.1	17.7	22.2	24.0	20.7	18.6	17.7	19.9
Gümőkórban elhalt — Décès causés par la tuberculose ..	szám	1.696	1.316	1.594	1.649	2.019	2.031	2.013	1.782	1.562	1.302	1.162	1.171	1.132	1.300
1000 lélekre — Pour 1000 âmes	"	2.41	1.82	2.20	2.45	2.89	2.91	2.78	2.55	2.16	1.80	1.66	1.62	1.62	1.79
Természetes szaporodás — Accroissement naturel ..	szám	7.465	3.908	6.853	7.059	6.252	5.649	6.233	5.975	6.577	6.564	6.834	5.921	5.467	3.316
1000 lélekre — Pour 1000 âmes	"	10.7	5.4	9.5	10.5	8.9	8.1	8.6	8.5	9.0	9.0	9.8	8.2	7.8	4.6
Kivándorolt — Emigrés	szám	286	93	162	286	799	1.150	784	500	718	395	210	171	254	191
Visszavándorolt — Emigrés revenus dans le pays	szám	57	161	70	41	47	76	83	54	57	76	30	50	81	102
2. Munkapiac. — Marché du travail.															
<i>Hatósági munkaközvetítők. — Offices publics de placement</i>															
Munkahelyek — Offres d'emploi ..	szám	5.968	5.359	5.470	5.271	6.188	6.406	7.231	7.180	9.561	9.488	9.483	9.201	6.182	4.627
Munkakeresők — Demandes d'emploi	szám	13.309	14.231	14.821	14.614	15.187	14.638	14.979	13.469	15.177	14.837	14.997	15.857	14.927	13.074
100 munkahelyre esett munkakereső — Proportion des demandes d'emploi pour 100 offres d'emploi	"	223	265	271	277	245	228	207	187	158	156	158	172	241	282
Munkaközvetítés — Placements ..	szám	3.520	3.526	3.688	3.415	4.091	4.210	4.806	4.618	6.122	6.086	6.040	6.158	4.343	3.237
100 munkahelyre esett közvetítés — Proportion des placements pour 100 offres d'emploi	"	59.0	65.7	67.3	64.8	66.1	65.7	66.5	64.3	64.0	64.1	63.6	66.9	70.2	69.9
<i>Munkanélküliek — Chômeurs¹⁾</i>															
Keresztényszocialista szakszervezetek — Syndicats socialistes-chrétiens	szám	1.558	1.323	1.093	1.029	1.054	1.016	955	1.001	875	832	818	1.003	841	825
Szociáldemokrata szakszervezetek — Syndicats social-démocrates	szám	24.440	13.045	16.337	16.215	15.194	14.027	13.275	12.860	12.242	12.523	12.134	12.112	12.313	14.362
<i>Munkabérek — Salaires²⁾</i>															
Bádogos — Ferblantiers	órabér P	0.78	0.70	0.80	0.91	0.75	0.72	0.70	0.78	0.73	0.76	0.73	0.84	0.82	0.83
Asztalos — Menuisiers	salairé à l'heure, P	0.61	0.68	0.74	0.73	0.69	0.71	0.63	0.70	0.70	0.67	0.72	0.73	0.67	0.69
Szabó — Tailleurs	"	0.66	0.68	0.61	0.55	0.60	0.61	0.61	0.55	0.55	0.60	0.65	0.70	0.67	0.51
Kőműves — Maçons	"	0.76	0.82	0.89	0.94	0.83	0.86	0.87	0.83	0.83	0.95	0.96	0.91	0.89	0.77
Napszámos — Journaliers	"	0.47	0.48	0.49	0.45	0.45	0.50	0.47	0.47	0.45	0.42	0.47	0.48	0.49	0.48
Gyári munkásnő — Ouvrières de fabr.	"	0.30	0.27	0.28	0.31	0.27	0.29	0.34	0.23	0.28	0.39	0.26	0.29	0.30	0.32
Napszamosnő — Journalières	"	0.44	0.44	0.57	0.46	0.38	0.39	0.49	0.40	0.30	0.46	0.47	0.47	0.50	0.43
<i>Társadalmi biztosítás — Assurance sociale</i>															
Kötelezőleg biztosított tagok száma — Nombre des membres assurés obligatoirement ..	havi átl. moy. mens. 1000	929.6	1.084.5	1.001.9	1.016.4	1.046.2	1.053.3	1.078.0	1.072.8						

¹⁾ A hó végén. — A la fin du mois. — ²⁾ A munkaközvetítés alkalmával felajánlott munkabérek mérlegelt átlaga. Csak budapesti adatok. — Moyenne pondérée des salaires offerts aux Offices de placement. Données de Budapest.

Megnevezés <i>Désignation</i>	Egység <i>Unité</i>	1926. év havi átlaga <i>Moyen. mens. de 1926</i>	1927	1 9 2 8											
			XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
3. Termelés — Production															
Kőszén — <i>Houille</i> ¹⁾	1000 q	689	688	669	648	684	576	610	626	715	645	607	733	647	672
Barnaszén — <i>Lignite</i> ¹⁾	"	4.852	6.351	6.348	5.137	5.310	4.306	4.522	4.731	4.727	5.155	5.570	6.626	6.327	6.342
Szesz — <i>Alcool</i>	1000 hl	26·8	71·9	55·9	39·0	45·5	29·7	16·9	5·2	3·1	7·1	28·5	49·3	66·7	
Cukor — <i>Sucre</i>	1000 q	148·2	304·9	36·8	0·2	0·1	0·1	0·0	0·0	0·0	4·4	68·1	671·9	822	536
4. Kereskedelem és közlekedés — Commerce et communic.															
Behozatal — <i>Importations</i>	1,000,000 P	79·3	103·5	85·0	96·2	107·8	94·3	92·1	91·2	85·9	96·7	104·1	116·1	112·0	104·1
Kivitel — <i>Exportations</i>	"	72·5	79·9	54·2	60·5	73·1	59·1	61·9	59·1	57·5	75·1	71·9	80·5	82·6	83·6
Gépjárműállomány — <i>Véhicules à moteur</i>	szám <i>nombre</i>	10.641	17.906	18.121	18.446	18.819	19.347	19.985	20.640	21.487	22.290	23.163	23.776	24.088	24.250
Rádióengedélyesek — <i>Abonnés au Radio</i>	1000	46·8	83·3	87·9	92·1	95·4	98·0	102·7	108·2	113·4	117·9	124·5	134·5	148·8	168·6
5. Pénz és hitel — Monnaie et crédit²⁾															
A pengő zürichi árfolyama — <i>Cours du pengő à Zurich</i>	100 P = s.fr.-fr.s. 100 s.fr. fr.s.=P	.	90·60	90·88	90·83	90·70	90·60	90·60	90·50	90·54	90·56	90·58	90·62	90·53	90·45
Részvényindex — <i>Indice d'actions</i>	1913 = 100	16·4	20·8	20·9	20·0	19·8	19·8	20·4	19·9	19·8	19·9	19·5	18·8	19·1	19·3
Nagyker. index — <i>Indice de prix de gros</i>	"	124	135	135	134	135	136	135	135	133	134	137	138	137	135
Megélhetési index — <i>Indice du coût de la vie</i>	"	111	113	112·3	112·1	113·5	114·1	117·1	118·2	117·8	120·1	121·1	119·3	118·3	117·6
Postatakarékpénztári betétek — <i>Dépôts à la Caisse d'épargne post.</i>	1,000 000 P	107·4	142·6	149·5	140·5	146·7	158·8	142·7	146·1	159·1	162·6	158·9	181·2	177·2	161·8
13 legnagyobb pénzügyintézeti betétáll. — <i>Dépôts des 13 établiss. de crédit les plus importants</i>	"	604·2	904·4	926·0	921·5	949·5	957·9	996·7	1.032·8	1.045·8	1.094·7	1.095·7	1.153·6	1.184·7	1.226·5
Az új fizetéseptelenségek — <i>Nouvelles insolvabilités</i>	szám <i>nombre</i>	209	134	180	156	171	153	176	164	115	67	59	105	114	120
Óvatolt váltók értéke — <i>Valeur des lettres de change protestées</i>	1000 P	.	7.814	7.814	6.95	6.853	6.757	7.021	5.838	6.355	6.733	6.815	8.455	6.827 ⁴⁾	6.648
Állami bevételek bruttó eredménye — <i>Recettes de l'Etat, résultat brut</i> ³⁾	1,000,000 P	66·4	94·4	80·9	81·8	68·8	61·7	83·5	80·4	59·4	90·1	82·2	83·5	103·7	91·9
Állami kiadások bruttó előirányzata — <i>Dépenses brutes prévues de l'Etat</i>	"	55·5	73·5	64·7	80·9	75·0	67·5	83·1	67·5	70·0	87·3	78·7	73·2	92·0	83·2
<i>Magyar Nemzeti Bank</i> <i>Banque Nationale de Hongrie</i>															
Érckészlet — <i>Encaisse métall.</i> (devizák és valuták — <i>devises et monnaies</i>)	"	254·5	317·5	311·3	311·5	306·5	291·4	301·4	289·6	264·9	272·6	252·1	260·7	266·7	263·6
Leszámított váltók és előlegek — <i>Traites escomptées et avances</i>	"	170·6	332·1	313·2	304·5	301·3	319·5	306·8	314·0	335·6	368·9	398·4	411·4	383·9	417·4
Jegyforgalom — <i>Billets de banque en circ.</i>	"	422·5	486·8	467·5	442·1	454·9	479·0	450·9	478·5	496·0	497·0	499·6	541·7	475·6	513·5
Kamatláb — <i>Taux en banque</i>	%	6·5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	7	7	7

¹⁾ Bruttó termelés. — *Production brute.* ²⁾ Az állami bevételekre és kiadásokra vonatkozó adatok kivételével hó-, illetve évvégi adatok. — *Ces chiffres se rapportent à la fin du mois, respectivement de l'année, à l'exception de ceux relatifs aux recettes et aux dépenses de l'Etat.* ³⁾ A sójövédéknek és a külügyi tárcának közvetlenül kiadásokra felhasznált bevételei nélkül. — *A l'exception des recettes du monopole du sel et du ministère des Affaires étrang., employées directement par eux.* — ⁴⁾ Ideiglenes adat. — *Donnée provisoire.*

